

శ్రీ సప్తవిధాదిత్యగోగ్రంథమాల. ౧౧

సంపాదకులు.

కొడిమేని రాజలింగా రాధ్యులు

శివయోగ సారము.

ద్వితీయ సకపుటము.

T 81

G 195
v II

గ్రంథకర్త

కొలని యాది గణపతి దేవుడు

శ్రేష్ఠ ప్రచారణీ గ్రంథమాల ౧౫

శివయోగ సారము.

తెండ్రవ స పుటము.

౪౩

బ్ర॥ శ్రీ॥ విద్యాత్ ముదిగొండ వీరేశ లింగ శాస్త్రిగారిచే

దాత్పర్యము వ్రాయబడి,

బ్ర॥ శ్రీ॥ కొడిమేల రాజ లింగా రాధ్యుల వారిచే

శ్రేష్ఠ ప్రచారణీ ముద్రాక్షర శాల యందు

ముద్రింపఁ బడియె.

కాపీలు. ౧౦౦౦

చందాదారులకు

1927

ఇతరులకు

వెల 1-0-0

వెల 1-4-0

విషయ సూచిక

— : * : —

శివయోగ సారము— ఉత్తరభాగము— ద్వితీయాశ్వాసము.

విషయము		పుట
౧ అరిషడ్వర్గ లక్షణము	...	౨
౨ గామ స్వరూపము	...	"
౩ కామ మహిమ	...	గీ
౪ కోఠి స్వరూపము	...	౧౪
గీ లోభ స్వరూపము	...	౧౬
౬ మోహ స్వరూపము	...	౨౨
౭ మద లక్షణము	...	౨౮
౮ మాత్సర్య లక్షణము	...	౩౧
౯ అరిష్ట లక్షణము	...	౩౭
౧౦ కర్మ విచారము	...	౪౨
౧౧ శరీరతీర్థ వివరణము	...	౪౮
౧౨ కర్మయజ్ఞ చూషణము	...	౪౯
౧౩ జ్ఞానయజ్ఞ ప్రాశస్త్యము	...	గీ ౦
౧౪ జగత్కర్తయ్యాశ్చరుడని నిరూపించుట		గీ ౬
౧౫ గురుశిష్య సంవాదము	...	౬౦
౧౬ గురుశిష్య సోదర చర్యాజ్ఞాన విచారము		౬౨
౧౭ ఇతరుల కొనర్చు హితాహిత కర్మఫల విచారము		౬౩
౧౮ యోగ ప్రాశస్త్యము	...	౬౪
౧౯ మాయా విచారము	...	౬౮
౨౦ శివాశివాది నామములు గల వస్తువిచారము		౭౯

విషయసూచిక.

విషయము		పుట
౨౧ మృత్యు లక్షణ విచారము	...	౭౨
౨౨ తనుత్రీయ విచారము	...	౭౭
౨౩ యోగ విచారము	...	౭౯
౨౪ రాజయోగ మహిమ	...	౮౧
౨౫ హఠయోగ ప్రభావము	...	౮౫
౨౬ అష్టాంగ విచారము.	...	౮౯
౨౭ అనుబంధము.	...	౯౩

సమాప్తము.

శ్రీ రాజేశ్వరాయనమః

శివయోగసారము

ఉల్లిరభంగము.

ద్వియోగశాస్త్రము.

శివయోగ శాస్త్రం

నాకర మహానీయ మూర్తి యతులిత కీర్తి

స్వీకృత గురువైభవ య

స్వీకృత భవ!నూక నార్య! శ్రీగురు వర్యా!

౧

తా. స్వా సంపదల కాలవాల పగు శివయోగ శాస్త్ర మహిమచే సంసార సముద్రము దాటి కీర్తి కాలిచై వెలయుచు నూకనా రాధ్యుడవను పేరుచేబ్ర కాశించు చున్న గురువర్యా!

ఆ. నె. శైవ యోగ శాస్త్ర సార సముచ్చయ

ప్రకరణముల యర్థ భావ నిర్ణయ

తెరుగు కనికరంబు తలవిగ నభవ

దాష్ట విస్తరింతు నచభరింపు.

౨

తా. మహాశాస్త్రం పరిపూర్ణమని పోయోగ శాస్త్రము నిర్ణయ భావములనిర్ణయ

సులభముగ బోధించెద వినుండు.

అరిషడ్వర్గ లక్షణము.

—♦—

క. నెఱి వెలుకలి వారలనం

ఓట గెలిచిన నైన నదివృథా పాకం బే

తెఱుగున నై నను లోనిప

గెటగెలుచుట యదివిరక్తి గరిమంబయ్యెన్.

3

తా. బాహ్య శత్రువుల గెల్చుటది యొకనొప్పకాదు. లోపలనున్న కామకోరిక తోధ మోహముల మాత్స్ర్య ములను అంత రంగశత్రువులను జయించవలెను.

క. కామము క్రోధము లోభము

వ్యామోహము మదము మత్సరా టోపంబుల్

నామది బ్రబలిన వడరి

స్తోమంబును వరుసఁబాటఁగి ద్రోలఁగవలయున్.

౪

తా. మనంబునఁ బ్రబలియున్న కామకోరికలు నాటింపిని గ్రహింబుగాజయింపవలెను.

వ. అవ్విధం బెట్టిదనెన.

గీ

తా. ఆయరి పడ్డవ్వ విజయ మిటులఁ జేయవలయు ననిన

కామ స్వరూపము.

—♦—

క. తొల్లిటి నెజకర్మ ఫలము:

తెల్లం బూవునకుఁ దోడఁగిదిగి నల్లయ్యెన్

ఎల్లప్పుడు బొంది యుండఁగ

నుల్లమునో మొడు గోరుట చితంబగునే.

౬

తా. అప్పుడు దోకయందుఁ నెటులఁ బానుపూర్వ జన్మమునఁ జేసినకర్మ ఫలానుభవమున నేగదా! యీదేహము ఫలించినది. ఈవిషయము తెలిసియఁ దిగి కోరికలఁ గోరుట యుచి నగునా?

క. కడులెవ్వ యధానముగో

లెను నాఁకిఁ గల్గు నేధర్మిత్రి పతులు

స్మృడల నయుండఁగ నిఘటె

క్కిడివో చేపడుమ శుకమగ్గదె తలంపఁ.

2

తా. ధనవంతులగు మహారాజు లెక్కడనో యున్నను-గోరకున్నను-విధులన్నియు నేవోవిధమున వారల హస్తముననే పడుచుండును గాని, కూటికిలేని దరిద్రుఁడు సమీపమున నుండి నిత్యము ధనము నభిలషించు చుండినను, కొక చిల్లిగవ్వ యొకను నాతనికి దొరుకదు.

క. కోరిన కోరిక లెన్నఁచు

జేరన్త నరితాప మొకటిఁ చేసట నిజమి

స్థూరిక వలవని దుఃఖము

గూరిక నిమనంగ నలయుఁ గోరుకలు బుద్ధిఁ.

౩

తా. కాఁబట్టితాను, కోరికొన్నటుల గోరిక లెప్పుడును రానేరవు. రాకపోకఁగల వైన వివాదమును, అందువలన దుఃఖమును బొంది కృశించుటయే గాని, లాభము లేదుగను కనములు (కోరిక) కాదును విడువ వలెను.

క. లోకస్పృహ శాధల భూషణ

మరిరక్షణ, ములగు గార్య భారముల సదా

నురిత ప్రాప్తు దుఃఖా

కరమగు రాజ్యముఁ గోరఁ గానేమిచేకీఁ.

౪

తా శక్తిని శాధలకు దలనంది ప్రజారక్షణ కార్యమును మహాకష్టముతో నెర జేర్చగలసిఁజిత్తిరాజ్యమును గోరుటలో సుఖమేమియు లేదు. మఱియు “రాజ్యాంతరేనరక వృథం” రాజారాధ్య కృతిం పొవ”వృత్తి రాజ్యాంతరమున నరకమేనవ్వును. ప్రజలుచేసి నపాపము రాజునే చెందునని యాత్మలు వదింతురుగదా? అట్టివిహుఁదామములకును, జీవ రతునరకమునకును, మూలమగు రాజ్యమును గోరుటవలన గలుగు ఫలంబిగురుంతయులేదు- సుమీ?

క. తమకంటె నధిక తరతే

జముల సుఖం గలుగుటయ ని జపదంబుల కం

తము గలుగుటను నజహరి

ప్రముఖుల పదవులును దుఃఖ 1 బహుళములు గదా.

౧౦

తా. ఈ రాగ్యములఁ గోరిన దేవతలకే సుఖములేదు. ఇంద్రాదులు స్వాధి పత్వము వహించి తమకంటె బలవంతులగు రాక్షసులచేఁ బరాధి వింపఁ బడి ఇంద్రునికన్న గొప్పవాఁడు బ్రహ్మము- బ్రహ్మకన్న గొప్పవాఁడు విష్ణువు నుండుట చేతను, స్వర్గముకంటె సత్యలోకము- సత్యలోకముకంటె వైకుంఠము- నుండుటచేతను, వానికిఁ బ్రళయ కాలములందువివాళమును-గల్గుటచేతవిష్ణుదిదేవతలస్థానములునుఃఖభూయిష్టములు.

క. వనజా స నేంద్ర పదవులు

నవస్థులు మదిలోనఁ గోర 1 రవిన్ద్ర స్రక్చు

దరసి తాదుల భూలో

క నివా స సుఖాబుఁ గోరు 1 కష్టములు గలకే.

౧౧

తా. బ్రహ్మది దేవతల స్థానములే తత్వజ్ఞులు గోరరని వచించినచో, యిది కములగు ప్రకృందన వనితాది భోగములఁ గోరుమాఘు లుండురా?

క. వేమఱు సంకల్పంబునఁ

గామము జనియించు దీని 1 క్రమ మెఱిఁగి జను

దేమియు సంకల్పింపక

తామసగుణ ముడగె నేని 1 దత్తజ్ఞుఁ డగున్.

౧౨

తా. ఈ కామము [కోరిక] సంకల్పమునఁ బుట్టుచున్నది. ఈ విషయమును మానవులు దెలిసికొని, తామస గుణము వలన కలిగెడి సంకల్పము నేవదిలివతత్వజ్ఞులగుదురు.

క. కామింప వలన దెద్దీయుఁ

గామించిన మోక్షసుఖముఁ 1 గామింపఁ దగున్

భూమినట మీదఁ మోక్షముఁ

గామించుట మిగుల బుద్ధి 1 గాదెఱచు బుధుల్.

౧౩

తా. ఏదియుఁ గోర కూడదు. కోరినచో భూమియందు మోక్ష సుఖమువంటి గుళిమును గోరవచ్చును. అటుమీదఁదినికి మోక్షమే కావలయునని కోరుటవిగదనిపాడితెలుఁజెప్పుదురు.

అ. వె. కామము భయకర్షి | కామబంధము నిర్మ
జాలమెల్ల గుఱు | పుణ్యాల సుపున
గామమోక్ష సుఖము | సుఖభోగము గాన, నా
కామ పాఞ్చలు దోష నివారించును.

౧౪

తా ఇహలోక సౌఖ్యమునకుఁ బోలోక సౌఖ్యమునకుఁ గాఢము కామమే గాని, మ
తీయొకటి గాదు. కర్మావధియు గుఱు మాలము నిరంతరము కోరికల గోరు మానవుడు
మోక్ష సౌఖ్యము నొందనేరడు. కావున, లోకసంపత్తి దోషములను స్థాన మొంది

క. తనవర తత్త్వముఁ దెలియక

మనునాడొ సుగ్ధమాలు | ముగ్ధులను గాఢము

బనిసేయు నెచటికి నీశ్వర

జనుసుపకము నెవరికి దోష | చనుచ దమునక.

౧౫

తా. కుక్కతోఁ దోకపోయియుండు జనుండు పశుహత్వమును దెలిసి కొన నేరక
సంసారవరక కూపమున మునుగుచుఁ దేలుదు కామమెచటికిఁ దీసికొని పోయిన పరమార్థ
బోవుచున్నాడు.

కామముహిమ.

చ. జపములు దత్త్వబోధములు | సద్వ్రత చర్యలు దేవపూజలుం
దపములు నాదిగా బహు విధంబుల నిష్ఠలీనంబు నందుపే
యపుంగడు నల్పభోగముల | కై పచరించుగఁ జేసి సర్వముం
గనటముగా నొనర్చునది | కామముగాదె తలంచి చూడఁగక. ౧౬

తా. కొందఱుభవాశ చేతనో, ఇతరులు మహాత్ముడనియనుకొనవలయు పనియో
క్తి నిగోయో, అల్ప భోగమునకై మనస్సొక దిక్కు- ఇంద్రియము లొకదిక్కు- బరు
గిడు చుండ, నిరోధించి జపములు- తపములు- పూజలు- మహానిష్ఠతోఁ జేయుదురు. ఇది
యంతయుఁ గామము (కోరిక) వలననేగదా!

సీ. బ్రహ్మచారులఁ బట్టి | బలిమాల్చు గామంబు

వశిష్టహస్థుల | భనవార్ధి గూల్చు

కనకాన నీలకంఠుల † నాగినిమి గానములు
 నంద్యున క్షేత్రము † శ్రేణులఁ బెరిమఁ
 గట్టులఁ ద్రావణముల † నాగినిమి గానములు
 కనకానకంఠుల † భరితపక్షులు
 నంద్యుల క్షేత్రము † భరితపక్షుల గానములు
 కరచు మానీషములఁ జూచుచున్నట్లు

తే. గీ. నేర్పడెద్యులైన న † నేపవిధులఁ
 బెట్టి యొక కీచమునఁగై నఁ † బొపుచూర్చి
 పేద కు న్నొమ్మారుకులఁ జేయు † వికల మతులఁ
 చేయుఁ గానములు చేయుచు † దెప్పజేలఁ

౧౩

తా. ఎరలు- ఎర్రహారము- ఎర్రలుగ్గహస్తులు- ఎర్రలుగాన ప్రస్తుతు-
 ఎర్రలు సన్యాసులు- ఎర్రలు ప్రసిద్ధులు- ఎర్రలు మనోద్యులు- ఎర్రలు దేవతలు-
 కావఁ జేరెదముచే నావంతుల బడి సాధ కూపములఁ బడఁ ద్రోవఁ బడలేను? ఎంతటి
 లుగ్గి మంతులఁ ద్రోవఁ ఎంతటి తాపసి యైనను- ఆతా సాధ బద్ధుడై కావమునకు లో
 బడునని భీషము.

సీ. దుష్టులు తులువలు † భ్రష్టులు మదలు
 సామ్రాజ్య బహువిడం † బ కులనంగ
 శత్రులు దోషాకర † శాక్తులాలెబక
 వేండులు సజ్జన † ద్వేషులనంగ
 గుహ్యజగర పోష కులు బిడాలాచార
 వంతులు జంబుక † వ్రతులనంగఁ
 మర్కట వాయ స † మతులు కణ్ణజపుల్
 కుక్కట సూకర † గుణుల నంగఁ

తే. గీ. గృహణ లెంతయు † గపటులుఁ గ్రించులనంగఁ
 గుటిలులట పరిహాసకుల్ † ప్రూరు లనంగ
 నిల్లు దుర్మార్గులై చరి † యించువారు

కామ పరిత్యక్తులై నట్టి కిష్టజనులు

౧౮

తా. కామమునకు లోక బడిన వారలైన క- విరాళులు- దుఃఖిండ్లు- ఇష్టశుక
రులు- దుఃఖాచారములవారు- పృథ్వి నేరువారు- పేదబాహ్యులు- కృ- వినియును
లవారు- ఒక నేపులు బిడాలా చాచము గలవారు కోటిబుద్ధి గాని, కాకిబుద్ధి గాని, గలవా
రు- చాడీలు చెప్పువారు- పరిహాసకులు, కూర్మిలు మొదలగువారగు.

వి. ఒక వేషు లవగా:- కొంగ కాలు కదల్చక ముఠవల నిశ్చలముగా వేషము ధిగ్ర
తు వచ్చునంత వసదుడును. వేషలు రాగానే గుటుక్కున మ్రొంగును అలాగే కొంచునవే
యరాని వేషములు వేసి కార్యస్థి పర్యంతము సులంఘించువారు.

బిడాలా చారవంతులు:- పుట్టిగోడమీద నుండి మెలిమిన కరుకూలముగానున్న గూ
పైపును దూకును. అటులే కొంచెదు రిరుకెటులైపున వీలుగానున్న బులహుటలాడువారు

క. ఎందఱు గీర్వాసులు చెడ

రెందఱు సాయములు చెడరు | హీనాత్మికులై

యెందఱు సూలరు నరపరు

లెందఱు దూలరు మనిషు | లీ కామముచేత.

౧౯

తా. ఇంద్రాద్రి దేవతలు చెడుటకును విశ్వామిత్రాద్రి మునలు వ్రేగభ్రష్టు లగుట
కును ఇంకినునోక పండితి పాపరులు నశించుటకీ కోరికయేగదా కారణము.

ఉ. కామము కృత్రిముల్ నిజము | గా మదిలో దిలపోసి చూచియుం
గామము దుర్వకారమున | ఘుంబుల మూలము నొత్తరింగియుం
గామము ఉగ్రతంగంగోల | గాదనియుం చెలియంగ నేర్పు ని
ప్రామతి నైన గామ మక | టా బలిమాల్పున నేకభంగులకె. ౨౦

తా. ఎవడు కామమును పాపమూలముగా నెఱుంగునో, ఎవడు కామమును నీచా
ల నీచముగా దలంచునో, అట్టివానినైన అయ్యో! ఈపాదు కామము నశించ జేయును
న్నది గదా.

వి. క్లో! కిముకు వలయ నేర్పిస్సంతినో నాకనార్య | స్త్రీధివ పతిరహల్యాంతా
పసీ యత్నిషేషే వ్యాదయ వనకుటీరే దద్ధ కామేస్మ రాగ్నా | వ్ర చిత్రమను చితం వా
వేత్తి నోపయతో పి | దేవేద్యుడు కోరిన, ననమానమాప ర్భాకలాన సంపన్నులగు న

పునః ప్రీతిః కలుగేను! ఉన్నను, గామయ్యుడై స్వగౌరవి పతియు మునిభాగ్యుడు సహ
ల్యుని, గామించెను. కాని మేమిందు:- హృదయగును పాద కామాన్ని వలన దహించ
బహు మందఁగా నుచుచెప్పలను బహులు గూడఁ జూచింప నేడని యభిమానులును
దించుటయే.

శ్లో॥ అగ్నితు రాజాం నిమగ్నమగుః! శిథిలాతు రాజాం నిమగ్నపక్షిం॥

నిద్రాగు రాజాం నిమగ్ననిద్రా! కామాతు రాజాం నిద్రాయం నిలజ్జా॥

తా. భనాశ గలవాని నిద్రపులని గురువులని లిలంపక భజమాన్యులు. అకలిగ
లవాని దుచియున్నదని గాని, లేచని గాని, పదివి మైందని గాని, లేచని గాని, శలవకభ
టితును నిద్రా వ్యసము గలవాని సుఖము గాని, నిద్ర గాని చక్కగా కనుగిపిం
పను. కామా నిద్రలగు పురుషులను నిద్రాభయములు లేచని శాస్త్రవ్యయ.

సీ. దుర్గదాహాని ॥ వమ్మర్చి దుర్గణా

ధనులై బుద్ధిని ॥ పీను లగుచు

దాంతి శాంతి తొలగి ॥ భగ్నిదీయాదాన

దూరులై పన్నగి ॥ ప్రూరులగుచు

గాయక నటవిట ॥ గణికాది దుర్జన

మిత్రులై సజ్జన ॥ శత్రులగుచు

బహుళ వృథాజల్ప ॥ పరివీడ నాన్యాయ

నిరతులై దుర్జగ్గ ॥ చతులగుచు

తే. శీ. బాత్రమెఱుంగని చెనటి పృథ్వీ పతులయిండ్ల

కెట్టినియ తాత్ములకు నై ॥ నేగఁజేసి

గ్వారసలయులు వారింప ॥ వారినచట

నిలునఁబెట్టుఁగా మముగాదె ॥ నెట్టసముగ.

౨౦

తా. భవదాంధులై కన్నువిన్న గానక, దయాధర్మములు- శమదమములు, వి
డిచి వేళాలోటలై సంచరించుచు, దుర్జనహవాసము నావండించుచు, నున్న పాత్రా పా
త్రా విచక్షణలేనిరాజాధముల ద్వారములనొద్దకు నెట్టి సజ్జనుల నైసను, ఎట్టి మహాత్ము
లనైసను బంపించి నిలవ బెట్టునది యీ కామమే గదా?

అ. ఇ. ఎంతవారిని న ? నెంతయుఁ బాటులఁ
బటమననన నింక ? బ్రజ్జలేల?
హీనజనులఁ జెటును ? బులిటి పనిపాప
కర్మపాతులైన ? కాముమునకు.

౨౩

తా. శాపమునకు హేతువగు నీ కాములు, ఎంతటి కుహనీయులైనచిహ్నసహ
శ్రులను గాఁజేయు చుండు, హీనుల పిషయమై యడుగఁగల?

క. కాముము కలమునగు గల
నేమొబులు నిపుఁజెలును? సిరిజ ముఖులు
ధామములు మొదలు గామది
నేమియు మెల్లక చరితు? రక్షచక్రతుల్.

౨౪

తా. సత్పురుషులి కామ భయముననే స్త్రీలు, కన్యలు, గృహములు, మొదలగు
వాని వదిలి పోవుదును.

క. భువిఁగామ యుక్తిగలవై
భవములు పిషగర్భ మధుర ? ఫలములు కామ
బుపిష వదిగు దూఱులు
అవిరి యమ్మలి కరములైన ? కేక్తావధమల్.

౨౫

తా. జ్వర పీడితునకు, మధుర పదార్థము విషమై నటులను, లేదు పదార్థ మ
మ్మలిమై నటులను, మోక్షము నంద భిలాషుగల వానికి కామమునలన సంధించుచు నై
భవములు, విషములు ములును, అందు పలన వచ్చెనే దూఱులు, అమ్మలి ములు ములును
నగును.

క. పంచ మహాపాపములకుఁ
బ్రాచల గణింపఁడెదగిన ? సదసముగాము
బుచిలెము భ్యాచారం
బ్రుచుకెయును గలుగ నేర ? చెల్లెటినై నక

౨౬

తా. కామము పంచమహా పాపకములకు నివాసము. కామాసక్తుడగు వానికి స
మయ మందును సదాచారముగలుగదు. పంచమహాపాపకములేమియనఁ-బ్రహ్మ చార్య. క.

ద్రాక్షుట, బంకారము దొంగిలించుట, గురుభార్యను బాండుట, ఈ నలుగురిలో నెవఁడో నైన గూడి యుండుట.

క. విదితుఁబుగా విరక్తిం

బాదలక సుసారిమాయఁ ॥ బొందుతదీయా

స్పృహమెద్ది యనిననజముగ

మదిఁజూడఁగఁ బుష్పశరభ ॥ మాయయెకాదే.

౨౭

తా. బలవతు వైరాగ్యము గలుగక సుసారిము నందలి ప్రేమగలుగుటకుఁ గారణము మన్మథ మాయయే గదా?.

ఆ. వె మరుని మాయవలనఁ మఱు గుటయొప్పును

వాఁడు దోషకారి ॥ వానిచేత

నమర పగులు మునులుఁ బ్రమమానములు గోలు

పోయిమిగుల మోసఁ పోయినారు.

౨౮

తా. మన్మథ మాయకులో బడట మానవులకు మదితము గాదు. ఆమాయని చేత నే బ్రహ్మ తిఁకూతు నందును, విష్ణువు, గోపిక లంగును, దుక్రిందు ముని యవతు లందును దగ్గలాని వారు. మహారణ్యము నందుఁ గంచ మూలఫలములఁ దినుచునారీ ముఖమును గాంచని ఋష్య శృంగాదినుషలు సదావేళా రక్షిముల పాదపద్మములందు దాక్షులై పడియుండి యాత్మ గౌరవమును గోల్పోయినారు.

క. చేయును నేటికి మన్మథు

మాయుఁడొలుత జనికొజూడ ॥ మధురము సహజం

జైయున్న విషం బిదియక

దాయెఁడును మోసపోకఁ తనరుట యొప్పుక.

౨౯

తా. పలుమాటలతోఁ బనియేమి? కాంతా సంభోగాది మదన చేష్టలు చవిచూచి సంతసే రహితో మధురముగా నుండును. విచారింపగా సంకటి విషములేదు. కావున పంచబాణిని కుసుమ బాణముల వలన మోసపోకుడు.

క. కాము డు నిరంతరంబును

దాముందట నమర నొడ్డిఁ తరులుల నెడీయు

ద్వామంపుట్రులఁ బగులుచు

నేమిటియుండంగ వలవృద్ధిటనియతునకుఁ.

3౦

తా. కామండవు పేటకాడు పురుషులను వ్యంగములఁ బట్టుకొనుటకై నారీరత్నములను పలలను బట్టి దాగి యున్నాఁడు. కాన బాగరుకులు గండు.

క. కడుదెల్లట పెట్టుకలుచు

బడబోయెను నోడలుఁ గలిగిఁ ప్రాయంబొసఁగా

డొడిచోవుట గల్గినచుడి

గడవోదుగదా మనోఽః గర్వబెపునుఁ.

3౧

తా. పెట్టుకలు నెరయుటయు, శరీరము ముసలి తనముగ పడవృద్ధియు గలిగినను, దానిచుహిమయే మోగాని, కానుము మాత్రము పోవదు గదా?.

సీ. కపటంబు పోకదుఁ ర్గతి శ్రోవనదృతి

మఱప సత్యంబులకునికి పట్టు

పరధనహారియఁ స్థిరముల చక్కిదా

తారననరక సుఁ ప్రాప్తకారి

ధర్మాబ్జుత్రకంఠ ధరపటలబిడి

యభిమాన పిపిందా వాగ్నిసూర్తి

పృథుతరధైర్యహాః త్రీధరికులిశంబు

కులశీలములు రెండుఁ పొలయునెలపు

తే. గీ. తగులువడి పాయఁగా రానిర జగురుఁ గగఁడె

యపయతః ప్రాప్తులకునెల్ల నాలయంబు

తతస్థాన రాశికిర వెరుగుదియ

మరుచిమాయ యెక్కఁడెదుర మఱియుఁగలదె.

3౨

తా. మన్మథుని మాయలోఁ బడిన జనుడు చేయు పనులు, మాటలాడు వచనములు, అన్నియు తోవ భూయిష్టములు. అతఁడు కామాభీషణకై యన్యతములు పలుకును, పరధనముల నపహరించును. అధర్మము లాచరించును. అభిమానము విడుచును. కులశీలము అదృశించును. చివర కష్ట పాలగుట యిగ్గాక నరకము గూడ ననుభవించును.

ఉ. లేతలలోన నెల్లఁగఁచి లేతకృతాంతని సమ్మఖిలు దా
రోతలకెల్లఁబుట్టిదిలు రోషముకంఠు వమృత్యుమూర్తి పె
న్నాతె సమస్త దోషములు నుండెను నిక్కఁడంగి యెప్పుడు
జేటికి జేనుగన్వమిందీ చిత్తజు మాయఁదలంచి మాడగన్. ౩౩

తా. సుకుమారములగు వస్తువులలో మిక్కిలి సుకుమారము, యమపురి కేటకు
వ్యాఘ్రము, సకల పాపముల కాలయము, మన్మథ మాయయే గదా?.

క. అసమ విరక్తుల నునుచు

బసరింపును లేలకోసర భలకొందఱు దా

రసమాఝుఁడొకఁడు దక్క-౧

గునుమాఝుని తెవ్వలెమర గుదురూహింపంగన్.

౩౪

తా. మేము విరాగులము, మేము, విరాగులము- అయి సభలలోఁ గొందఱు
ప్రజలు సంతోషించుటకై పక్కదురు; గాని, నిజము విచారింపఁ గాఁ బుష్ప బాణు
ని గల్పింపఁబడు భావుఁ డీశ్వరుఁ డొక్కఁడఁడే గదా?.

—* ఉత్సాహ *

తెనులకెప్పుడు నీటిలోనఁగి ధ్రువుచుండు వారిత

ధ్యముగఁ గరకకాయల నెవర మైవవారిఁగావిగో

ణములుఁ గట్టువారినినెవర వగుచుఁ చిత్తజుడు ని

త్తనుగిలించి చెటుచునవ్విర ధములు దప్తముల్గదా.

౩౫

తా. ఉచుఁ కాలమునే లేచి నిత్యకృత్యముల ప్రికొని యెంతటి కీత లోదకంబు
లనైనను “కమ- శివా” యని మునుగుచు; గరక కాయలఁ దినుచు, గావి గోచీల విగిం
చికొని తిపంబొనర్చు విశ్వామిత్రాది మానీషుల నెడఁజను మదనము తన కుసుమబా
ణములకు గురిగాఁ జేయ లేదు?.

చ. మనసిజకేళి నేర్పుననో మానవిలాసములోలి లోలలో

చనగరువంపు చందమునఁ జయ్యనగోమల హస్తహల్లకం

బునఁగొనఁ జెట్టవట్టిరతిర పొందునకీయ కొనంగఁ జేయఁజూ

చినభృతి కల్మషెల్లనను శివుగదా శివయోగి యెల్లెడన్. ౩౬

తా. కలికేయము పాపిత్యము గడిచి, యపొంగ ప్రసాదము లందు చానుర్వము నాజ్ఞించి, మాటల యందునై పూయము సంపాదించి, తఃకుల్కు బెక్కులచే, సహజబావల్యముచే నెంతటి ధీమత్వము జేపట్టి నిమిషములూ స్వాధీనము జేసి కోసు కాంతామణి వచ్చి యాచించినను, ఏ మహా తృడు మనస్సుగ నీగాక రించునో, అరణ్యే ననయోగినుమా.

స. కామాతరునకు నిధన

సేమగబరు మానమచట్ర శేషము నిజమని

జేరియు సందియము వలన

దామోదర బరప్రహాని శ యగునందు బుధుల్.

౩౬

తా. కామకునకు, నిహలోకమున నుఖము కలుగునో లేనో సత్యము; గాని కీమమాత్రము తప్పక కలుగును. ఇందుకు సందియము లేదు. కామలోలునికి బరహాకము న హానికలుగుట సత్యమని విద్వాంసు లందురు.

వ. కావ్రన.

౩౭

తా. కాబట్టి.

క. మాటలు వేయుం జెప్పంగ

నేటికిదను నాత్మ బాడ నీక సతతముగా

మాత్రమున్నమ నోజుని

గీటాంపక శివునిజూచు శ క్రియచొప్పడునే.

౩౮

తా. వేయి మాటలతోఁ బనియేమి? తనను, యాత్మకుండుఁ జూడనీయక యడ్డముగా నున్న మస్కనుని జంపక శివుని జూచుటకు వీలులేదు.

తే. గీ. తనకుఁ బుట్టిసమన నీగాఁ దానఁగణఁగి

పట్టికురియించి తాళియిఁ దెట్టలేడు

తెలిసి విశ్వాధికుని మహా దెవ్రఁబట్టి

లోపలును కొన నెట్లు చా లునుజనుండు.

౩౯

తా. తనకు జన్మించిన వాడగు మనసిజుని దండింప శక్తిలేని వారలు-విశ్వాధికుడగు మహాదేవునిలోఁ బరచుకొను శక్తిగల వారగుదురా?!

మ. పరవిత్తం బణునూత్రమైన బొరయక భావింపకేథంగులం
 బరకాంతం బఁకింప కౌట్టి యెడలక భద్రంబుగాఁ జూచుచుం
 బరిత్యస్తి సిత్తిచున్న భావభవుని భజింపుచా నీక్రియం
 బరమజ్ఞానల కీటి కామహరిణో పాయా బెలుగు దగుక. ౪౦

తా. పాదమును మట్టివలె దలంచుటయు, పరకాంతల దల్లులవలె భావించుట
 యు, సదా పరమేశ్వరు నుతించుటయు, కామమున నించుటకుఁ దగిన యుపాయములు
 న. అదియు గాక. ౪౧

తా. అంతియ గాక.

క. వేళకతోఁ బరనారులఁ
 జూడంగ నలమ తప్పి చూడఁ బడినదాఁ
 దోడం బుట్టిన వారల
 తోడియటులు చూడఁదగు న తులధైర్యమునక ౪౨

తా. పరశ్రీలను, జూచుటయే మంచిది కాదు. చూచినచోఁ దన సహోదరీమ
 ణులతోఁ బాటు చూడవలయును.

క. ఈలాగునఁ జరిమింపఁగఁ
 మాలును భానజుని నూయఁ దూలఁడు ముక్తిక
 శ్రీలైల గల్గు ముక్తికి
 మూలము వైరాగ్య ముద్రా మునివరు లెల్లక. ౪౩

తా. ఇటు చరించువాడు, మన్మథ మాయలోఁ బడక ముక్తి నొందును. మునీంద్రు
 లందఱు ముక్తికి వైరాగ్యమే మూలమని.

క్రొధస్వరూపము.

క. తొలితొలి శిథిలన పుట్టిన
 యిలుగాల్పక యొరులయిండ్ల కేగునె కోపా

సలమును మునుదను గాల్చక

యలిగిన యెడ కేగునేర ♦ యంబాల యుగళ.

౪౪

తా. అన్ని యంటు కొన్న యిల్లును, సంతముగ గాల్చక యిరుల యిండ్ల కాల్చు యంటు, గోపము గలిగిందో నది మొదట లేనను నశంప జేయక శత్రువుల మీడిక బోవదు.

క. కోపంబున బాగుంబన

నేవట్టున వేలుగలదె శ యెప్పుడును మదిలో

గోపము పిడుపని పాపికి

బ్రాహ్మిచునె యహపరాధ శ ఫలములు వీరికి.

౪౫

తా. కోపమునకు, హాపమునకు భేదములేదు. మొదట నొకటియే యని యాద్యులు వచింతురు. కాని, అట్టి హాపాశ్మరికి వాపక సౌఖ్యము గలుగునా?

క. కోపించి చూడ నొక్కొక

చోదాత్మ ప్రముఖులైన శ సురులు మునులు

గ్రోధ విధియులు గాచే

కోధంబున శత్రుగిల్వె శ గు మరుల తర పే.

౪౬

తా. జేవర లేమి? మనీగ్రులేమి? ఒక్కొకచో గ్రోధమునకు బోయితి చేయరాని కార్యములు చేయలేదా? కాని గ్రోధము శత్రువుల జయించుట దుష్టము.

* ఉత్సాహము. *

నెరయ దుఖ హేతు ♦ వై జనించు క్రోధసంగీతి

బురుషునకుం దపంబు గాలి ♦ పోవుచున్న నీరగుణ

కరుణ నేల గలియు నత్య ♦ గరిమగ్రాగు మతిజెడుం

బరమ సుగుణ విలెతు లెల్ల ♦ బదిటం గలియుం జయ్యనక. ౪౭

తా. సర్వదుఃఖములకు, నిలయకు క్రోధమున్నచో యాహునవున తపంబు మంజరిపాగును, బపంబు నీరయి పోవును సత్యము, దయ, మొదలగు సద్గుణములన్నియు మహార కాలములో నశించును.

ప. లిటియును గాక.

౪౮

తా. పటిము.

నీ. లగ్నిపుట్టిన యింట / నఖల సువస్తు చ
యెంబును భస్మ మౌ నట్టకొద్ద
వహ్ని యెవ్వని కుడ్చ / పాజగు వాని స
కిల సుకృతంబురు / క్షణము లోన
యమని యమములతో / శివునియెంబుల తోడ
భవసేతి శిఖలతో / గాలి కమరి
పోవుఁ గావునఁ గోధ / భావమున్న కిలనఁ
గల్గునాయుని బ్రహ్మ / నెల్లతోటి

తే. నీ. కొలుకొలుకొన నోకి. / ప్రాధికృతి
మైన యాయుష్య మిదినిము / పార్థికులై
మైన భావన మధిక / భద్రాస్పదాబు
మాన సర్వాణ సుఖినిము / మానవునకు.

౪౯

తా. లిటిల ఒడిన గుంటి యందున్న వస్తువు లన్నియు నెలుల భస్మమై పోవు
నో అట్లే క్రోధముగల వాని సుకృత మంతయు భస్మమై పోవును, క్రోధముగలవాఁ
డు పాపకృష్ణులు చేయవలసి యుండుటచేతి సృష్టకల్పము లవలంబించు బుట్టుచు
గిట్టుచుండఁను. క్రోధంహితుడై క్షణకాలము కపునిత్రానించినను నాతడుముక్తి చెందును.

* ఉత్సాహము. *

మూలవాడు మూలవాడె / మూలయైన శాంతి సం
శీలుడైన మునసమాన / శిష్టవాడె రహాట సి
క్లోలి చెరిసి క్రోధముడిగి / యున్నగాని స్కల్మ-యూ
బాలములే ఫలింప వ్రాడు / జగతి బుధజ నోత్తిముల్. ౫౦

తా. కాంత్యాది గుణములతో నూడినవో చండాలాదు చండాలాదు గాదు.
తాడు మునీంద్రుడు. కావున నీఃపయమును దెలిసి కొని, క్రోధము వదిలియున్న గాని
తాముజేసిన స్కల్మ-యలు ఫలవంతములుగా జాలవు.

తే. గీ. పానలేటికిఁ గ్రోధంబుఁ బాయలేని
పచ్చిమాలకు వేదోక్త భవ్యఃష్ట
లేమిటికి నేటి గురుభక్తి యేటిశివుని
భక్తివానికి నెక్కడి భక్తిభక్తి.

గీ.౧

తా. గ్రోధంబు వలలబాలని వానికి ప్రాణమెందుకు? వేదోక్త మంత్రాచరణము
లెందుకు? గురుభక్తి యెందుకు? శివభక్తి యెందుకు? అట్టివాఁడు విచారింపగా వండాలు
సన్నకువగును సుమా? వానికిభక్తి యుండినను నిష్ఫలము.

ఆ. వె. ఎందుఁ గ్రోధయుతున? కెక్కడి శివయోగ
విశ్వరుసకు వాని? కెన్నిచాళ్ల
పెట్టువానిని యమపెట్టి దైనను నది
రోతగాదె రాజె టుగని వెట్టి.

గీ.౨

తా. గ్రోధముగల వానికి శివయోగ మబ్బు నేరదు. అట్టి వాఁడు శివునిగూర్చి యె
న్ని నియమముల వలంబించినను క్ష్యంము సుమా? రాజెరుగని పెట్టిదేముట వలన గర్వమధి
కమే గాని భోగంబులు మాత్రము లేదు సుమా?

క. మునుగ్రోధా నలమితరుల

ఘనకౌటిల్యంబు వలన గలుగుట నడిదా
ననవర తంబును శమతా

వనధారలఁ జల్లనార్పి వలయు నిజముగాక.

గీ.౩

తా. ఇతరుల కుటిల సంభాషణ ములవల్లను- ప్రవర్తనమువల్లను- గ్రోధాన్ని గనిం
చుచుండును. బుద్ధిమంతుఁ డనైనది కాంతి యనెడి యాద కథా రలచే జ్ఞాన్ము మంద
వలయును.

— * లోభ స్వరూపము. * —

ఉ. లోభము సర్వదుర్గణములుకా వసియించిన చోటువైభవ

ప్రాధన పుణ్యసంపదల వాయముఁ బొందగఁ జేయునద్యశో.

లాభముఁ జెంద నీదనితఁ లంచినఁ దానియతాత్మ్య లెన్నుచు

లోభముపొందఁ లో బోదుభుని లోకల శంతయు బుద్ధి ముంతులై

తా. లోభము సర్వ దుర్గుణముల కాలయము. అందువలన గీర్తి ప్రతిష్ఠలు వశించును. పుణ్యసంపద లడుగంటును. గాఢమంతలా లోభము పొంత బోక చరింతురు.

క. కలలోని జాడనస్థిర

ములు హేయరబులు నసార? ములునై నధనం

బులులోభ వశులు నుస్థిర

ములయని మదినమ్మి మోస? పోదురు జగతికా.

గీ.గీ

తా. కలయంగుఁ జూచిన వస్తువులవలె స్థిరములై తుచ్ఛములగు ధ నంబులనే నమ్మియసారమగు సంసారమున బడినీనులాడుచు దరి గాంచక లోభక్షికాదమున నావరిం చబడి కొందఱును చరింతురు. కాని యదియంత యనిష్ట మోజనము.

సీ. తెల్లిదండ్రుల నైన? దగు తరుణుల నైన

విడుతుగు లోభంబు? విడువలేక

నిజకుమారుల నైన? నిండుబల్లము నైన

విడుతుగు లోభంబు? విడువలేక

బంధుజనుల నైన? బరమ మిత్రుల నైన

విడుతురు లోభంబు? విడువలేక

భవ్యశీలమునై న? బ్రాణంబు లైనను

విడుతురు లోభంబు? విడువలేక

గీ. వారిగనుఁగొని లోభవి దూరులైన

వారునగుచుండుదురు నువి? చారలీలఁ

జారునిర్వాణ లక్ష్మీకి? వారెకారె

భర్త లగుదురు శివ యోగ? భరితు లగుచు.

గీ.౬

తా. లోభులు గడ్డి గవ్వయైనను ధనంబును వదలలేక తెల్లిదండ్రుల నైనను- కుమారుల నైనను- భార్యల నైనను- బంధువులనైనను- మిత్రులనైనను- చివరకు, బ్రాణము నైనను వదలిపెట్టుదురు. అక్కటా! ఇట్టివారిని జూచి లోభరహితులునవ్వచుందురు. విచారింప గా నిట్టి వారలేకదా? మోక్షలక్ష్మీకృపా కటాక్ష పాత్రులగు చున్నారు.

అ. వె లోభిదూరముండు? లోభికెక్కడి శివ

ఇక్తి? యేటి యోగ? యక్తి? యెందు.
వానికేల గల్గు? వరిభక్తి ముక్తులు
వాండు సత్పథాబుక్తి వాండుగాడు.

గీ. ౭.

తా. లోభిదుష్టనాండు సమానము. శివయోగము గాని, శివభక్తి గాని లోభికి గలదు గనేరదు. సన్మార్గమున వాడెప్పుడు చరింపడు.

క. ఘనబోధన తాత్పర్యనిధన
మనలాబునఁ గాలు మెండెఁ నంబుప్రసాదా
జననాథుఁ డేరుఁ బోరులు
గొనిపోదురు మూషకములుఁ గొనిపోవు నొగిన్.

గీ. ౮.

తా. లోభిభవము దొంగల పాలగును. లేనిదో నన్నియందు గాలిపోవును. లేనిదో నుదకము పాలగును. కానిచో రాజుచే నప హరింపఁబడును. ఎవరికి జేర నివో మంటి పాలగును. సందియము లేదు.

క. గురువులకును దేవరకును
వరిభక్తులకును హరిషిఁ పరులకు దీనా-
తురులకుఁ డేరును లోభముఁ
బొరియని యసఘాత్యు ధనముఁ బుధులు నుతింపన్.

గీ. ౯.

తా. లోభిష్టు లేనివానిభవము దేవతలకు- గురువులకు- భక్తులకు- పండితులకు- దీనులకుఁ జేరును.

క. లోభము విడువఁ గనేరని
ప్రాభవ పురుషుండు నిత్యః పటుయశుఁడు గదా-
లోభము విడువఁగ నేర్చిన
ప్రాభవ పురుషుండు నిత్యః పటుయశుఁడు గదా.

గీ. ౧౦.

తా. లోభమును విడువ బాలని వాడు జీవించియు మరణించినవాడే. లోభమును విడిచినవాడు మరణించినను యశ శృరీరమున జీవించియున్న వాడే యగును. లోభికి నప కీర్తియు- దాతకుగీర్తియు గలుగునని భావము.

ఆ. వె. అభిల వోషములకుఁ నాదికారణ మును

నపయ శంబునకుని జాలయంబు
నై నలోభమాల్లె నంగీక రించుట
నియతమ తులకెల్ల నీతి గాదు.

౬౧

తా. సర్వకోపమలు- అపకీర్తి యు లోభంబుననే జనించును. కాన నీతిమంతులు లోభంబు విడువ వలయును.

క. తనమది లోభము విడువక
యనఘండ యోగీశ్వరుండ నత్యంతతపో
ధనుడ సదాచారి పరుడ
ననునెవ్వడు వానిమాట లవిప్రల్లదములే

౬౨

తా. ఎవడు లోభమును విడువక నేనేయోగీశ్వరుండను- సదాచార పరుడను- తపోనిష్ఠాగ్రస్థుడననియుఁ బలుకునొ, అట్టి వానిమాట విశ్వసింప దగినది కాదు. జనిమాట అన్నియు నసత్యములేయని నమ్మవలయును.

సీ. ఘనతరంబగు లోభ మునఁ గూడఁ బెట్టిన.
ధనమెల్ల విషసముం బనియులోభ
విరహిత స్థితిగల విదిత శాశాహార
మైనను నమృతోప హారమనియు
దెలసిలోభ గుణంబు తెంపుమై విడిచినఁ
బెంపుచాలను గల్గి పృథులదాన
భోగవిహార సంపూర్ణ స్వభావుని
శివపూజ నాసక్త చిత్తులగుచు

తే. గీ. శివపురాణ శివస్తుతి శివకథావి
నోదములఁ బ్రొద్దువున్ను చుండుదురు శైవ
పరులు శివయోగ బీదమృత వార్ధిలోల
లాడుచును శివుడక్కన న్నంబులుడిగి.

౬౩

తా. శివయోగులు లోభమున నాస్థించిన ధనమంతయు విషంబని తలంచి- లోభము లేకుండ నాస్థించిన ధనము నమృతోప హారంబని తలంచి దానంబు లొనరించుదు.

భోగంబులను భవించుచు- శివపూజ నాచరించుచు- శివకథల వినుచు- శివ భజన నేయుచు- కాలము పెల్లించెదరు.

క. చంచలములు ప్రాణములనె

చంచలములు సిరులుమిగులఁ జంచలములుభా

వించఁగ పాయము లగుటయు

నించుకయును లోభ మొలవఁ దెయ్యెడనై నఁ.

౬౪

తా. పాణిమలే చంచలములు వానికంటె సంపదలు చంచలములు- వానికంటె యావనములు చంచలములు. కాబట్టిసజ్జను శీరహస్యము చెలిసి కొని లోభ మును వదల వలయును.

సీ. వేయును నేటికి విలయాగ్ని చేత న

గాఢంబు లైనప యోధు చేడు

నన్యతాళ నావాసః మగుమేరు మందర

హిమవ త్ప్రముఖ శైలః సముదయమును

గూడంగ నేబది కోటల యోజనం

బులుగల ధారుణీ తలము నిమగ్న

మాత్రంబు లోననుఁ మాయయోయన రజః

పటలమై పరమాణు భౌతినుండు

గీ. నవలి యంబరమును నిట్ల యంబ రంబు

తక్క దక్కిన సకలభూ తములు నంద

యడగు తెఱిగియు నింకనిత్యమని యేప

దార్ధ మాశించి విడువలే రకట నరులు.

౬౫

తా. అక్కటా! బడబాగ్ని సహితముతై యతిగంభీరములగు సప్తసముద్రములు- దేవతల కావాసములగు మేర్వమడ రహిమ వత్సర్వ తంబులు, ఏమదికోట్లు యోజనములు గలయూభూమియంతయు, క్షణ కాలములో పరమాణువునలె మెలంగుచునా కాళమున విలీన మగుట నెఱింగియు, ఏవదార్ధము నిత్యమని భావించి జనులు లోభగుణమును విడువ లోగదా?

ప. కావున,

౬౬

తా. కాబట్టి.

క. కనుఁగొనఁగ జగంబంతయు

నసత్సమని మదిదలించుఁ తుదివో లోభం.

బయటగతు సహరించెను

ననువని యెఱుంగంగ వలయుఁ నచలిత బుద్ధి.

౬౭

తా. జగంబంతయున నిత్యంబని మహంబునకు దోచి నచో, లోభంబుండ నేరదు.

—* మోహస్వరూపము. *

సీ. మోహంధ కారంబుఁ ముక్తిత్రోవకు మఱుఁ

గైయుండు ననిచెప్పిఁ రాదిమునులు

మోహంబు సాహసంఁ బున విడిచిన యుత్త

ములు దుర్బహంబుధిఁ వలను జొరరు

పణతులు పుత్రులుఁ బంధులు మిత్రులు

పశువులు మొదలైనఁ బహుధనములు

ననయంబుఁ గూరిమిఁ జనియింప నవిఘటి

యింపంగ ననిచెడుఁ నెడలమనసు

తే. గీ. లంఘనుడుగని దుఃఖాన్నిఁ యిందు నుపకర

జేయు నుతుతర పుణ్యలఁ జేరి మోహ

మదియకాదె యోగీంద్రులఁ నైనఁ జెఱచు

మర్త్యులెంత సుయోగంబుఁ మదిగి నేని.

౬౮

తా. మోహపితౄచ గృస్తుతగు మానవులకు ముక్తి హంగము దొరుకదు. మోహంబు వదిలిన వారికి సంసార భయం బణమిత్రము పొంద నవసరము లేదు. స్త్రీలు—కొమరులు బంధువులు— మిత్రులును— పశువులు— ధనము గృహము మొదలగు వాటి యందు కూరిమి గల్గుటయు— ఇందునే దేని పోయి నపుడు మహాదుఃఖమునను భవించుటయు— మోహమని చెప్పఁ బడును. ఎంతటి మనోద్రుల నైనను, నీమోహము తనవల్లతో బడవేసికొనుచుండ మానవుల విషయమై చెప్పనేల?

క. అమోహము సంగతి నిము

స మైవను నిలిదియున్న జనువకుఁ గడుగో
షమృగు నంట తానని వా
సమృఁట మోహంబుఁ సకల సుసారులకుఁ.

౬౯

తా. ఆమోహము నిమిస మాత్రముండినను మహాదోషము సంభవించునుగా నసం
సారులకు మోహము మహా గుఁటము.

చ. ఉపగత మోహ ముల్లమునఁ నున్నకఠోబున నేకతంబునక
మృష మదినిల్చిమర్చులునుఁ మెచ్చుఁ గొల్వగ లేవ సత్యముం
గడునియమంబులుక విహితఁ కర్మములుందుదిమోక్షలక్ష్మీయు
జెను భవపాశ బంధములఁ జిక్కులు వీడవు మోహ సంగతిక.

తా. మోహము చడలక యుండినచో, రహస్యస్థలంబున గూఢుండి నను— మన
స్సునిల్చి యాశ్చర్యని గొల్వఁ జాలదు. అతడునియమంబులు, సర్వగ్ధములు, పరిపాలింప
కఁ బోఁగా సంసార పాశబంధములై మోక్షలక్ష్మీ నిగ్రహింపఁ జాలను.

వ. మఱియు సత్యంత భక్తిపూర్వకంబుగా నిరంతరంబును హృదయ
వాక్య ధన తను శుశ్రూషణునాలు గింటను గురువులం గొలువని
దియును, శైవాగమోత్త రోక్తమార్గంబున సఖిల సుర మునినిక
రావ తరణ సమన్విత శివ లింగార్చనా విశేష కృత్యంబులఁ బర
మాను మోదంబుల దినములు గడపనిని యును, వైదికా చారప
రాయణలై శివుఁడక్క- నన్యంబెఱుంగక రాగద్వేష విఠక్తులును,
గురులింగ జంగమ భక్తియుక్తులును భవముక్తులు నతి షష్ట్రులు
నైన మహాభక్తవరుల నింటికిఁ దెచ్చి యుచితక్రమంబున బూజిం
చి యలరింపఁజేయ నిదియును, శివోదితంబైన యోగంబవలంబిం
చిమహాను భావులైన శైవుల దర్శించుటకై వారలున్న యెడలకు
జన నిదియును, మనోవాక్కాయ కరణంబుల నచలితంబులైన త
పంబులు కైకొనినిదియును, సన్మార్గ వర్తులయిన పెద్దల బాడఁగని
దయాభరిత భావంబునఁ బ్రోవ నిదియును శివయోగీంద్రుల వల
నయోగ రహస్యంబులు విసవలయు నన్నవిమల బుద్ధిజనిం పనిదియు

ను, సరస్వతి సతీచతుర వచన రచనల బ్రతురంబుగా గురు లింగ
జుగమశివభక్తుల నభినుతించెను గుణంబుశహ్వకుఁగలుగనిదియును
సక్రౌత చామండ శాక్తాది నానావిధ కుమతవర్తుల యివ చు
రాత్ములఁ బరిత్యజింప నిదియును శివధర్మ తత్పరులై శిష్ట జనంబు
లైన శివ యోగీంద్రులఁ జేరిభజింప నిదియును శివమ హిమంబు
లుసెప్పు బహుపురాణ కథానుధారసంబు కర్ణపుటంబులఁ గ్రోల
నిదియును శివయోగ జ్ఞాన జనితా భ్యంతర నిరంతరని తాంతసు
ఖాను భవంబున నస్పందిత నిరుప మానందంబునం బొందని
దియును మోహంబని చెప్పం బడును. ఇవ్విధంబునమానవుల గై
నిల్యహారులం జేయుదు జన్మజరామరణ స్వర్గచరక ప్రముఖ నిఖ
ల దుఃఖాకర నిస్సార సుసార వ్యాపారంబుల వలన సతివ్యాకుల
హృదయులం గా నొనరించు నదియునుంగాక.

తా. గురువులను, మహాభక్తితో చతుర్విధ శుశ్రూషలు చేయవలయును. శివాగ
మోక్షరములందు జెప్పినవిధంబున శివలింగార్చన మాచరింప వలయును. శివుదష్టశక్తులగొ
లువక రాగద్వేష రహితులు గురులింగ జంగమభక్తియుక్తులు మహాభిన్నులనగు సారాధ్య
శిఖావణుల నింటికిఁ దెచ్చి పూజించవలయును శివయోగాభ్యాసులైన మహాత్ములున్నయెడ
కుజనవలయును. త్రికరణశుద్ధిగా దపంబాచరింపవలయును. సత్పురుషులగు పెద్దలదయాపాం
గ ప్రసారంబులఁ జూడవలెను. యోగ రహస్యంబుల శివయోగులవద్దకేగి వివరలెను. 'గురు
లిఖజంగమ భక్తుల సంతోషముగ నుతించవలెను. పాపండమతస్థుల త్యజించిశివధర్మ ప
రులగు శివయోగీంద్రుల గొలువ వలెను. శివమహిమా ప్రతిపాది తింబులైన శివపురాణంబు
లసాలకించవలెను. శివయోగ జ్ఞానంబున సాధ్యంతరపూజనం బాచరించి సదానలంబంబు
భవించవలెను. ఇదియన్నియు- చేయక పోవుటమోహంబునుబొందుటయు నచింపబడును.
జన్మజరా మరణ స్వర్గచరక దుఃఖాదుల ననుభవించ తేయుదు కైవల్య దూరుగా జేయు
నది యీయోగామే సుమీ?

క. విలసిత సద్గుణ నివహం

బలలోపల మోహావశున, కేటికి నింపా

దలపోయ నూరఁబడికి

మలయజ పంకంబుఁ గోరఁ మదికింపగునే.

౨౨

తా. మోహవశుఁడైన బానికి సద్గుణములు రుద్రునివ నేరవు. పంది బురద మెచ్చు నుగాని, పన్నీరు మెచ్చునా?

మ. నులతల్ దుర్మలభాండయుల్ ధనముసర ర్వంబుఁ ఘనంబైనచుః
ఖ నిదానంబు సుతుల్ దురాత్ములయినంత గష్టంబుగా నన్వయం
బునకుఁ దుర్గతిఁబొందఁజేయుదురుదుర ర్మోహాత్ముఁడీచందముల్
గనియుఁ వేష్కఁ దదీమణ త్రితయ కాల్గి యెబ్బదియా టలకో?

తా. పనితలా? దుర్మలముల కాకరములు. గుళ్ళేష్టలకు. దుర్బోధలకు నిలము
లు. ధనమా? షకలముఃఖములకు నిలములు సుతులా? దురాత్ములయినచో కంశమునకుగ
ళంక మాపొందితును. ఈష్టములు లన్నియుఁ జూచుచునే మోహవివశులై మావలు
ఈషణప్రణ మంద పేక్ష నహించుట యెందుకో చెలియదు.

క. ధర్మవిరుద్ధ పథంబులు

దుర్మతులై చూపుచుండుదుర బాంధవులుఁ

దుర్మితలు వారలయెడఁ

గూర్చి పాడము మోహియైన కుమరికి నెప్పుడు.

౨౪

తా. బాంధవులును- దుష్టబుద్ధిగలవారైన ధర్మహక్కులనే బోధించుదురు. మో
హవశుడగు వానికి దుర్మార్గుల యంతి కూర్మిలుగు చుండును.

ఉ. ఎట్టిపదార్థమై నభివృద్ధి యించిన యప్పుడు దుర్మలంబు యా

నట్టి పదార్థ సంచయము నగదనురక్తి నహించుఁబాపముల్

చుట్టిన రాజ్యసంపదలుర సొంపులు నైకొనఁ గోరుచుండునే

వట్టిన మోహాయుక్తుడగుర బాలిగుఁడెంతయు మోహ చిత్తుఁడై

తా. ఎంతెటివిలువగలపదార్థమైనను- ఎన్నియొకవిలువనాధమైనను తినిన వేటనేవల
స్వరూపమునొందునుగా? అట్టిపదార్థము నెదను రాగమునహించుటయు- పాపసంకులము
గు రాజ్యసంపదల కాశించుటయు మోహాయుక్తుడగు బాలికుని కృశ్యములు

తే గీ. మెఱుపులును బోలె నిలువజో నలెనులేక

మిథ్యలగు దుర్బవస్థీలఁ మెచ్చియనుభ
వింపుచును మోహనశుర లై వివేకిహీను
లగుచుఁ బరలోకచింత సేర యంగ వఃఆది.

౨౬

తా. పరలోక విచారమణు మాత్రమునులేక వివేకములేక మెలుపువలె క్షణకాల
ము కన్నులకు మిటుమిట్లు గొల్పుకాంతా మణుల మోహించి జనలునశించు చున్నారు.

కి. మోహంబను శత్రుఁడనిధ

మూహింపంగ దొడ్డుగాదెర యొక్కొకయెడఁ దా

నో హో!తెజ్జాలనై నన్

సాహసమున ముచుగఁగ్రోయుర సంతారాభిక్.

౨౭

తా. శత్రువు లందరిలో మోహంబను శత్రువు మహాబలకాలి. ఆత డెంతటి పండి
తుని నైనను సంతార సాగరమునఁ దైకితేలకుండ పట్టుపట్టి ముంచు చుండును.

మాలినివృత్తం. తెరువరు లొకచోటఁ దెల్లఁగాగూడి యయ్యె

పురములకు యభేచ్ఛఁ బొపుచుదంబు దోఁప

బరువడి నెపుఁక హృద్భృధు సంఘంబు గూడన్

విరియఁగఁ గనిమోహఁ వేళెతం బొందనేల.

౨౮

తా. బొటసారు లందఱొక్కచోఁ గూడి తెల్లవారి జాముననే లేచియెవరి పను
లకు వారెటుల బొపుచుందురో, అటులే బంధువు లందఱు- భవమున్నంతవఱకు, లేకబం
ధుత్వ మున్నంతవఱకు, తన్నాశ్రయించి యుండురు. గాఢనిమాత్రమునకై ప్రేమ వహింప
నేల?

క్రొంచపద వృత్తం. గ్రాహక బుద్ధి శ్రీ నోహము నొందం

గసప్రను బుడుకయొర కగిరిసముంబై

దేహము నెల్లఁగ దాహము సేయ

దెరువగు ననిమదిర దెలిసి సముద్య

త్సాసాన వృత్తి శ్రీ మోహము వీడన్

జగతి గిరియుఁ దృణ శ్రీ సదృశతరంబా

వైహిక సౌఖ్యోర్ త్సాహ మమరమో

హమువిడు దగుఁ బరర మభిమత మైనఁ.

౭౮

తా. విహిక సౌఖ్యము వదిలి పరసౌఖ్య మందిష్టము గలవాఁడై మోహమువదలినే నిఁ బర్వత మయిన సుదృఢ సమానం బగును. పరసౌఖ్యము వదిలి దైవిహిక సుఖ మాశించి మోహ జాలమున బడినవానికి దృఢమైనను బర్వత సమానముగా గన్పించును.

క. వృక్షమున రాత్రి బహువిధ

పక్షులు వసియించి తెల్లర వాఱంగ యథా

పేక్షలఁ జనుగతి బాధువు

లక్షయముగఁ గూడివత్తుర రద్యై యెడలఁ.

౮౦

తా. రాత్రిమందూచిట్టలన్నియుఁ జెట్టుమీదఁజేరి తెల్లవారగ నే పోవువిధమునఁగ శత్రువుత్రాది బంధువులూ యాసను యముల ననుసరించి చేరుదురు. గాన వాఱియందు మోహము పెట్టికొనుట పట్టిభ్రాంతిచేసుమా?

క. జనులు దెలియవలదె మహం

బుసిధి గొప్పముల గొన్నిర పొదపికిని నడిం

జనుదెంచి యెడనెడఁ వి

చ్చిన యట్లుల కాదె సకలర సృష్టియు నరయఁ,

౮౧

తా. ఈప్రపంచ మందలి సృష్టియంతయు— మహాసముద్రమునఁబయినుండికొట్టుకొని వచ్చినద్యుక్తికి చోటఁ గలసి మరల విడిపోవుకట్టెలవిధముగనున్నది గదా? దీనిజూచి మోహము నొందనేల?

ఉ. తప్పుక సర్వబాంధవ వీర తానమా బుత్రులు నిష్టభృత్యులు

జెప్పగఁ నున్న వారనుచుఁ జిత్తములో నలరుఁ జనుచు వా

త్ములైన మోహరజుల సర ముద్ధతిఁ గట్టుచు ధర్మమోలఁ ద

న్నొప్పన సేయనున్న కమర నుగ్రపు దాయలుగారె యారయఁ.

తా. పుత్రులు- మిత్రులు- భృత్యులు— మొదలగు బాంధవు లందఱు తన్నునుగ తికి బంపించునని మోసపులు తలంతురు గాని, మోహపాశముల బంధించి యమనిసన్నిధికి గొనిపోవుదురని తలంపనేరదు గదా?.

వ. కావ్యన.

౮౩

• తా. కావ్యటి.

క. పుత్రులపై మిత్రులపై

గోత్రులపై నింతర మోహగుణము నిలిపినన్

సూత్రగతి నదియెనరునకుఁ

జిత్రముగా బంధనంబు సేయంజాలున్.

౮౪

తా. పుత్రుల మీదగాని, మిత్రుల మీదగాని, సగోత్రుల మీదగాని, మోహమే మాత్రమందిన మనది బంధమున గలగజేయును గాని ముక్తిగలుగఁ జేయుదు.

తే. గీ. మోహ నిర్మోహములు బంధ ॥ ముక్తికార

ణంబులగుటను మోహ ॥ గుణంబు ధైర్య

ముద్రయను కత్తితోఁగోసి ॥ మోక్ష సుఖముఁ

జూఱగొనవచ్చు వెనఁబడి ॥ సులభ మతము.

౮౫

తా. బంధ ముత్తులకు గారణము మోహదుర్మోహములు- కానధైర్యమును కత్తితో మోహలతను కరికివేయ వలయును. ఇటులమోహము జయించి కాని మానవులు ముక్తివొంద జాలరు.

—♦ మదలక్షణము.♦—

చ. సకల కలాకలాప సువి ॥ చారదుడై సమదాంధుఁడ జయ్యెనే
మొక యెడనైన నుంచి గుణ ॥ ముల్లమునంజొర నీకస్త్రీయల్
వికలతఁ బొందఁ జాలన వి ॥ వేకియగుఁ శివునాత్మలో నెఱుం
గక భవబద్ధుడౌచు నప ॥ కారము సేయును సజ్జనాభికి ॥ ౮౬

తా. సకల కాస్త్రుంబులు శేర్చిన మంచివిద్యాఁడు డైనను మదాంధుఁ డైనచోఁ జనిజేయగును. అతనికి మంచి గుణ మొకటియు పట్టుపడదు. శివస్మరణము సేయకయూ తఁడు సంసార కూపమునఁబడి సజ్జనుల కపకారము సేయుచుండును.

క. విడిత ముగ నస్థిరపు సఠ

పదలు నిజములనుచు మచ్చి ॥ ప్రల్లభుడైదు

ర్కదుఁడైన చెనఁటి మనుజుం

డె దురైఱుగక విఱ్ఱుగఁగు నిన్మహిలోనక.

౫౭

తా. అస్థిరములైన సంపదలను స్థిరమని నమ్మి మదాంధుడు తపశుఁజేయు లేరని బ్రహ్మవీరు చుండును.

చ. సిగ్రికియ గాలిచందమున నిశీతమయాఁబుని భౌతివిద్యును
తక్కురము తెఱుగు నంది వియ నివేషి నంబుధ రాలిచాఁపునం
తరుణుల మానసంబుల పి ధంబున వార్ధితరంగ భంగిన
స్థిరములు దేహముల మద వి జ్ఞాభితు తామరు మర్త్యలేలకొ.

తా. సంపదలు- వాయువు. చంద్రుడు- మెఱపులు- దీపములు- మేఘములు. తరుణుల మానసములు- తరంగములు- తుణభంగురములై నటుల దేహములు తుణభంగురములు గదా? ఈవిషయమును దెలిసియు మదంబున కన్నుమిక్కు గావక కొందఱు చరించుటకేమి కారణమో గదా!

శా. దేహం బస్థిరమాట గన్గొనిమనో ద్రవేకంబునం బొందకా
దేహంబు న్నృనముననంబు నతిభక్తిక సద్గురు స్వామికి
న్నీ హారాత్రి సుతామనో హరునకు నిత్యంబు తద్భక్తియు
క్తా హీనాత్ములకు నివేకులగు వా రర్చింతు రెల్లప్పుడు.౫౮

తా. వికేతులు దేహమస్థిరమని తలంచి మదోద్రేకము కొందక మహావిషయముతో మహాభక్తితో గురుచరణ్మయులకు తమమనో ధనముల నిత్యున్నప్పించి సేవించు చుండును

క. కులశీల రూప విద్యా

బలధనముల వలన మదము ప్రభవలు నదియుం

గులశీల రూప విద్యా

బల ధనవంతులనుఁ గనినఁ బాయచె జగతిక.

౬౦

తా. కులముసత్త్వ వర్తనము- ధనము- రూపము- విద్యయు బలమును మానవులకు మదమును బుట్టించును. గానికులశీల రూపధన వంతులగు వారెంతటి దుస్థితి ననుభవించుచున్నారో, యొకసారి పరికించినచో నీకథియందే మానవుండు మదంబును బడి త్యజంపడు.

క. కులము గలవారెచట ము

క్తులైరి కులహీను లెల్లఁ నుది నెచటను ము

క్తులు గారె యోగ జనులే

కులజులుగా కీతరులేటిఁ కులజులు దలఁపఁ.

౯౦

తా. సత్కులంబున జన్మించిన వారిలో జాలవఱకు దుష్కార్యము లాచరించి సరకము చెందిన వారేగాని, ముక్తి నొందిన వారరును కులనిచారమును వదిలి పరమాత్మును పాసిందియే యనేకులు ముక్తి నొందిరి. నిజమువిచారంపఁగా యోగిజనులే కులీనులుగాని యితరుల కులీనులని చెప్పదగునా?

ఆ. వె. నిగమ విహిత శీలఁ నిష్ఠుఁ డూర్ధ్వగతికి

నేగు స్రుతివిరుద్ధఁ మిత్రయైన

నధను గతికి నేగుఁ నల్లాట నంత ను

శీల వృత్తి ముక్తిఁ జెందు మతిము.

౯౧

తా. వేదానుకూల విధంబున నాచరించిన వాఁడూర్ధ్వ గతికేఁగుటలో సంగయము లేదు. వేదవిరుద్ధముగ కొంచము ప్రవర్తించినను వాడెఁడో గతికే బోవును. కావున సుశీల వృత్తియే యనగ సత్ప్రవర్తనయే ముక్తి మార్గము.

క. మనసిజుని కంటె రూపం

బున నదికులు గలరె యతఁడుఁ పురహరు చేతం

గనుమాయన డఁగి పోయె న

నినఁ దక్కిన రూపు లెవ్వి నిత్యము లరయఁ.

౯౨

తా. అహ! తిలోకము లందైనను మన్మథుని కంటె మించిన సౌందర్యకాలి లేదుగదా! అట్టి మన్మథుడు సయిత మీశ్వరునిచే భిన్నమై చేయబడెను. ఇతఁడెవ్వఁడీ రూపంబును నిత్యుని నమ్మినుదంబుఁ జెందును?

క. మునుకొని కల్పాంతము దా

క సభ్యసించినఁ జనఁపులఁ కడ యెన్నఁడులే

దనినను విద్యాధికులుం

క నెవ్వరైనను ధర్మత్రయ గనుఁగొనఁ గలరే.

౯౩

తా. కల్పతరువు వరకు జరుపు కొనినను, జరుపున కంతములేదనిగ గాని సర్వవిద్యాధికుని నొక్కని నైనను వేలువడచి చూపించ గలరా? కావున విద్యను జూచికొని గర్వించుట తగదు.

తే. గీ. రజతగిరి లీలనెత్తినఁ రావణుండు
వానిదన తోఁకఁ గట్టినఁ వాలియును న
తని నొకమ్మునఁ దునిమినఁ దాశరథియు
బలిమియై నిల్చిరే ధరావలఁ యమునను. ౯౫

తా. వెండికొండను నవలీలగా నెత్తిన రావణాసురుడును, వానిని తనతోక తొట్టి వేసిన వాలియును, అతనినొక బాణముచే బడగొట్టిన రాముండును, జని పోయిన వారనిన నిక యాధితి యందెవ్వడు బలమును జూచికొని గర్వించును.

క. క్రమమున మనునృప వగుల
ధర్మము తెంతయుఁ గూర్చిరందుర దారంబైన
దమతొడ గొనిపోయిరె
యమర్త్య భవనంబునగు ర్ యంబారంగఁ. ౯౬

తా. తొల్లి రాజాధిరాజు తెదఁగో ధనము వాల్జించి ధరావల యంతివన విడిచి చనిరిగాని, వానిలో నొక రైనను వెంట మూట గట్టికొని పోయిరే? కావున భవనంబుజూచి, యేమూఁడును మదంబు వహించును?

క. ఊహించి యట్లగుటను గ
తాహంస్యతి నుండవలయుఁ ననఘోర్ములు ను
దేహము పలదెడి మదజల
హహపటలమునకు గంధఁ వాహుబేపుఁ. ౯౭

తా. జ్ఞానవీరీతిగా నూహించి యహంకారమును వదిలి నిస్పృహముగా నుండవలయును. మద మేఘమునకు నిటుల వచారించుట యగుఁగా మామతియు వంటిది.

—*మాత్సర్య లక్షణము.*—

శా. మాత్సర్యంబున బ్రుంకుండై తిరుగుచు, రాక్షసుడు వర్జించు వి

ద్యత్సంగంబు సమస్త దుర్గుణ నిజా వాసంబగుచు దాన ను
ద్యత్సంసార మహాటవీ పటుతర వ్యాపార నిర్భూత సం

వితైస్సఖ్య స్థితి తై వధర్మమునకుఁ జేవేగ మామండగుచు. ౯౮

తా. మాత్స్యగ్రుతో గూడిన మాఃపులు విద్యత్సహ వాసమున వసలి నుగ్మ
ర్గులై చరించు చుందురు. దాని వలన శుంసార లంపటుడై దుర్వృత్తులకు లోబడి శైవధ
ర్మములను బరిత్యజించి కరకంబున కేళి దురు కాన మాత్స్యగ్రులు విడువ వలయును.

సీ విద్యాధికులమనిఁ పట్టవీరగువారు

విక్కిలి ధనికులై మెలయువారు

బ్రకటి తైశ్వర్య సంఘదలఁ బొందెను వారు

నిజకీర్తి నిశలనిండించువారు

నిబిడంపుఁ బ్రజకల్పిఁ బ్రబలుచుండెను వారు

నెరయ దుర్జనగోష్ఠి నిక్కువారు

రూపరేఖా వయోఁ రూఢిఁ గ్రాలెడు వారు

గులకీలములు గ్రాలి చెలగువారు

తే. గీ. వీరువారననేల నుఁ ర్వారగర్వ

భరితబహువిధ సంసార నిరతులెల్ల

నొక్కొకరి కంటె నధికులై యుండనుత్స

హింతు రెంతయు మత్సరాఁ క్రాంతు లగుచు. ౯౯

తా. విద్యావంతు లొకరిని మించి యొకరుండ వలయునని, పగస్వరము మాత్స్య
గ్రముచేతనే ప్రహత్నించు చుందురు. భవవంతు లొకరిని మించి యొక రుండవలయు న
ని ప్రహత్నించుటకు నిదియే కారణము. భోగవంతులు, యశోవంతులు, సంతాన వంతు
లు, దుర్జన సహవాస భుగంధులు, రూప వయస్సంపన్నులు, కులశీల సంయుతులు, వీరు
వారననేల! మహాగర్వ సమేతులై సంసార రహితై యొకరిని నొక రతిశయించి యుండ
వలయునని యందఱునిర్దేశము పోయితింమటకీ మత్సరమే కారణము.

క. ఒకకొండలు మత్సరమున

నెక వెక్కుచుఁ గ్రిందమీదుఁ నెఱుంగక దుష్టా

గృకులై తెలియఁగ నేరరు

సకలంబును నీశ్వరాజ్ఞఁ జనియింపంగఁ.

౧౦౦

తా. లోకమునఁ గొండఱవివేకులు మత్సరమున నీసమస్తము నీశ్వరాజ్ఞతలన జరుగుచున్నదని తెలియఁగరరు.

క. ధూర్తుల సంగతిఁ బాయక

వర్తించు దురాత్ములైన వారలు వోదు

ప్రీతి యుతులైన మత్సర

మూర్ఖులు వారలకు భుక్తి ముక్తులు గలవే.

౧౦౧

తా. ధూర్తుల సహవాసమునల్పము మంచిచెడ్డల గుర్తింపక యమాయాపరులై యపకీర్తి కై ననుదలయొగ్గి సంపత్తిండు దురాత్ములకు భుక్తి ముక్తులు సంభవించుట దుష్టము.

సీ. కుణభంగుర ప్రశంస ములు జవ్వనములు

సరసిజ డళబింబఁ తరళ దములు

కలి కర్ణ చపలముల్ కాయంబులన్నియు

విదితవైభవము బుద్ధదసమంబు

పుత్రదారాదు లుద్భవ మాయ రూపులు

మిత్ర బాంధవకోటి మెఱుంగు లట్లు

బహురూప ఘటనా ప్రపంచమీ సర్వంబు

స్వప్నవిధము జగజ్జాలమెల్ల

తే. గీ. నిందజాలోప మాన మూహించిచూడ

నింతయునునని మదిలోన నెఱుంగ లేదు

కుమతులగువారు మత్సరః ప్రమితులగుచు

వారలకు నగమ్యంబు కై వల్య పదము.

౧౦౨

తా. అయ్యో! లోకులీ మత్సరమునఁగెడి పోవుచున్నారు. కాని సత్యముపిచారింపరైతి. అహ! యావనమా? కుణభంగురము. తామర బింద్రునోలె చంచలమైతి. శరీరములా? ఏనుఁగచెవులవలె నలిచంచలములు. వైభవములా? స్వప్నబద్ధమంటివి. దాశాపు

త్రాడిలా? యశాశ్వతులు, మిత్రబాంధవులా! మెలుపు వంటివారు. అనేక రూపముల భాషిలు నీప్రపంచంబంతయు- విచారితగా స్వప్న సద్భ్రమము. ఈప్రపంచమును నిద్రా లోపహాసముగా గాంచనేరక మత్సరగ్రస్తులై మెలంగు తుమతులకు వైవల్యపదముల భింపదు. కావున మాత్సర్యంబు విడువవలయును.

వ. మత్సర మననస్య శుభ ద్వేషంబు.

౧౦౩

తా. మత్సరమనగా- ఇతరుల మేలుమాచి యోర్పజాలకుండుటయే.

క. మత్సర రహితుల కనవర

త్రోతాహాన్వితుల కితుల యోగజనిత సు

విత్సుఖి పరవశ మతులకు

వత్సలుడై యుండు శివుడు! ఎరగుండగుచు.

౧౦౪

తా. మత్సరమువిడిచి యోగము నవలంబించి యా యోగమువలన జనించు నానందరసము గ్రోలుచుం గాలంబుగడుపు మహాత్ములకు కవుండు తోడునై యుండు.

క. రథసమునకు జనసంగతి

ప్రభవిచారు నుండు మత్సరము దీనన కా

దె భవభయం బెదనుకుగక

యుభయ గతులబొంద లేక! యుండును రథముల్.

౧౦౫

తా. సంత్రోషమున జనులిరతుల గొప్పచేయు నుండును. గానినాలించి కొందఱులేమను గొప్పచేయలేదను నమాననబొంది దుష్కార్యము లాచరించి సంసారమునుండి తరించ లేకయు- ఇహలోక కుఱుమునకు- బలలోక సుఖమునకు దూరులగుచున్నారు.

క. తగులుక సంస్థన దో

మ గుణంబులు పుర్యములు ని జనియగ ననుచు

నిగమార్థంబులు మ్రోయుట

దగునె దురాత్ములకు బోడి! తగులెత్వోకి.

౧౦౬

తా. సద్గుణ వాసమున సద్గుణంబులు- దుష్గుణ వాసము నదుర్గుణంబులును, సుఖనించునని వేదంబులు మ్రోగుచున్నవిగా! కావున దురాత్ముల తోడిస్తే హంబాస ద్ముఖ కంటఁ బాపకృత్యము మోకటిలేను.

క. ధర్మోన బాధకాంతపు

గిరిపాతను దర్పణంబు! క్రేవగనుగొనక

గిరికరి కరిగిరియెట్లగు

సరిసద సదృశన మిట్టి! చూడమె కాదే.

౧౦౭

తా. చంద్ర! కాంతపు పర్వతమునందుగాని, ధర్మణమునందుగాని- పర్వతముప్రతి
ఫలించినచో ఏమగుగాని? ఏమగు-ప్రతిఫలించినచో పర్వతముగాని, కావటల సత్పురుష
సహవాసమున దుష్టములుగాని, దుష్ట సహవాసమున సత్పురుషులు గాని, గాజాలకు.

ఉ. ఎత్తరి నెట్టివారి భజి యించిన నెట్టిడమై చరించు న

త్యుత్తముడైన నెట్లొన! నోలినవజ్రత నొందునైన దా

హత్తుచుఁ దత్తదాకృతి య! యాశశికాంతపు భౌతిగావునం

జిత్తమెలర్చ నుత్తముల! జెందుచుమానప్రడల్లకాదగుక. ౧౦౮

తా. ఉత్తముల సేవించిన వారి! నుత్తచుబుద్ధిలభ్యమగును. అర్హముల భజించిన
వారికి సద్గుణబుద్ధి జనించును. చంద్ర! కాంతమణి యందుఁ దనయాకార మెటులనుండిన న
టులే ప్రతిఫలించి ఁటుల సదసత్పురుష సహవాసమున వారివారి గుణంబులు పట్టుబడు
ను. కావున మత్తముల సహవాసమే మంచిది ఎవరిని సేవించిన వారిబుద్ధియు గుణములు
సంధించును.

క. “త్యజనర్జున సాంగత్యం

భజసాధు సమాగమ”మను! భాషాగతుల

క్కు-జముగఁ జనునఁగ వినరే

యజస్రమును మనుజులిది య! ధార్థంబ కదా.

౧౦౯

తా. దుష్ట సాంగత్యము వలయుననియు- సజ్జన సాంగత్యము చేయుననియు. కా
వ్రుములు వదించు మాటలు వినలేదా?

న. కావున.

౧౧౦

తా. కాబట్టి.

క. అత్యంత సత్వగుణ సాం

గత్యంబున సాధుసేవ! గలిగినఁజాలుం

గృత్యము లెవ్వయునేటికె

బ్రత్యయముగ దీనమత్సరి రం జెడ బాయుక.

తా. శుక్లగుణమువలన సాధు సంసేవలభించి దానివలన మత్స్నరము నశించును ఇ
 టర ప్రయత్నములకంటె సాధుసంసేవకై ప్రయత్నించుటయే శ్రేష్ఠము.

క. ఈగతి నంతశ్శత్రుల

వేగమె నిట్టించి మదివి వేకము మైస

ద్యోగాభ్యాస మునకు ను

ద్యోగము సేయంగవలయు నుడుగక యెపుడుకా.

౧౧౨

తా. ఈరీతిగ వశశ్శత్రువులగు కాకుక్రోధాదుల జయించి వివేక చతురఃకైయో
 గాభ్యాసమువలన బ్రహ్మము సేయవలయును.

క. ఆలస్యంబున నూరక

కాలముపుచ్చంగ నెపుడు గవియునొ మృత్యు

వ్యాళంబు తెలిసిబుధులు

కాలము శివయోగ నిష్ఠ గడపగ వలయుకా.

౧౧౩

తా. ముందు యోగమధ్య సింపఁ గూడదా? తొందరేమియుని తలంచ గూడదు.”
 “నిత్యస్సన్ని హితోమృత్యుః” అనువచము ననుసరించి మృత్యునూపమగునగుము వెన్నం
 టియై యుండును. ఈపంగతి దెలిసికొని పండితులు తమకాలమును శివయోగ నిష్ఠయందే
 గడప వలయును,

క. మృత్యుసమమైన దుఃఖము

మృత్యుసమంబైన రుజయు భృత్యుసమంబౌ

నత్యంతభయము దేహికిఁ

బ్రత్యయముగ నొందుగలదె భావింపంగకా.

౧౧౪

తా. మనుష్యులకు మృత్యుసమమునై నిత్యము జనించు దుఃఖరొగ- భయముల-
 కంటె చారింపఁగా భయకటి భయంకరమైనది గలదా?

క. దారలు పుత్రులు మిత్రులు

నారాజ్యైశ్వర్య ములును నాబంధములౌ

తొరగలిసిది యెఱుంగఁడు శ

రీరియుఁ దనుమృత్యు వశమాఁ రించిన దాఁకఁ.

౧౧౧

తా. భార్యాశ్రులు- మిత్రులు-రాజ్యము-విశ్వర్యములు బంధములను విషయమున, దన్న మృత్యువునోట వేసికొను సంతవరకు బీవులు కర్తింపజాలరు.

క. భువిలోన నెవ్వరికి మృ

త్యువు చేరువయగును వానిఁ కూహింపంగా

వివిధమ్ములగు నరిష్టము

లవశ్యమును దోచు మొదలఁ నవియెట్లగునఁ.

౧౧౨

తా. లోకమునందు మృత్యువు సమీపించిన వానికి శపకముల నేకములుగలుగును. పాటినిపతిమాపుల దుగుర్తి పడలయును.

—:అప్రీతిలక్షణములు :—

సీ. దివిజ హృదయనాద్రువుని శుక్రునిశని

చ్చాయ నరుంధతీ సతినిమాన

ప్రచు గానకుడు నె న్వచు వాఁడు మృత్యున

ప్రాప్తుడౌ నొకవత్సరి రంబు మీఁదఁ

గిరణ విహీన భాఁ స్కరబింబమును గిర

ణావృతాగ్ని గనిన యానరునకు

మరణ మేకాదశఁ మాసంబు లరిగిన

నటమీఁదఁ గల్గు తఁ ధ్యంబుగాఁగ

తే. గీ. జనుఁడు కలలోననైన దృఢ ప్రమున నైన

రజితమును గాంచనమును మూఁ త్రము పురీష

మును గరంబరు తొందఁ గ్రఁ క్కిన నతండు

నిధనమును బొందు నొకవత్సరి నెలలుచనఁగ.

౧౧౩

తా. అశశమండున్న ద్రువఃక్షత్రము-శుక్రఃక్షత్రము-శనిఃక్షత్రము- అరుంధతియు నేమానవునికి గన్పించుచో, ఆరోగ్యంక సంవత్సరము బ్రతికితర్వాతఁ జనిపోవును. ఎవనికిని స్నిహాత్రము కరణములతోఁగూడి కొన్నిటలను సగర్వబింబము కరణరహితముగనుగన్పించునో, ఆతఁడు గురిమాసముల మీద మృతినొందును.

ఎవడు స్వప్నమునందు గాని, ప్రత్యక్షముగాని, బంగారము- వెండి-మూత్రము, పురీషము కష్టమో యాతడు పదినెలలుగడిచిన తరువాత చనిపోవును.

క. ప్రేత పిశాచ కనక వృ

తాతత గంధర్వపురముః లాలోకించున్

భూతలమున నేవురుషుం

డాతఁడు నవమాసములకుఁ ననువులు విడుచున్.

౧౧౮

తా. ఎవడు, పిశాచముల, ఉమ్మెత్త చెట్లను, గంధర్వపురములను గాంచునో, అతఁడు తొమ్మిదిమాసములకు చనిపోవును.

తే. గీ. అరయఁగారణ మించుకఁ యయినలేక

నలము గలవాడు బడుగై నఁ నలములేని

వాఁడు వలమైనఁ దెలియంగఁ వలయు వాని

బ్రతుకు నెనిమిది నెలలొటఁ భవ్యమతులు.

౧౧౯

తా. అలముగలవాడు, కృశించి నటులగాని, కృశించిన వాడంతకుంటే కృశించి నటులగాని, యాకస్మికముగ కారణములేక నోచుచుండేనేని యాతఁ డెనిమిది నెలలకు మరణించును,

క. ఘనరేణు కర్తమంబుల

మునిగి తనదు తొడుచాద్ర ములు ఖండిములై

యునికిఁ గనుఁగొన్న మర్త్యుఁడు

తేనుప్ర విడుచు నేడునెలలుఁ దాఁటినమోఁదన్.

౧౨౦

తా. తానుబురుండలోఁగిబడినటులను, తన కాళ్లు రెండును ఖండిములై పడినటులను కలం గాంచేనేని యాతఁడేడు నెల మీద మరణించును.

క. పసివడి గువ్వయు వాయస

మును గ్రద్దయు నాదియైనఁ పులుఁగులు గడుగ్రా

ప్రసన నడుతల ప్రవేసిన న

మృదుజుఁడు నెలలొఱుగానిఁ మనఁడు ధరిత్రిన్.

౧౨౧

తా గుప్తగాని, గ్రద్దగాని, కాకిగాని, మఱియే పక్షియైనను దవనడితలమీద ముక్కుతోఁబొడిచినచో, అతఁడారుమానులకంటె నెక్కువజ్ఞించఁడు.

ఉత్సాహ వృత్తిము

కివియుపాంసు వృష్టిచేతఁ గాకి పంక్తి చేత మా

నస్సని మస్తకస్థలంబు నకును దీప్తబాధ యు

ద్భవము నొంద నైదునెలలు తనువు నీగయెందు లా

గవుల నాలునెలలునీలైతఁడు వేయునేటికిఁ.

౧౨౨

తా. పరాగవృష్టిచేతగాని, కాకిసమాహముచేతఁగాని దవతలకు దేనిబాధ జనించినచో, నాతఁడైదు నెలలకంటె నెక్కువజ్ఞించఁడు. తననడ గన్పించున్నను, మఱియొక లాగు గన్పించినను, అతఁడు నాలుగునెలలకంటె నెక్కువకాలము జీవించఁడు,

న. వెండియు నరుండు రెండు మూఁడు నెలలలోనఁ దెలిపొప్పు నపగత మేఘంబైన యామృతంబున మెఱుఁగును నింద్ర ధనువును నుదకంబునగు గనినను దైలాజ్య దిర్బణాభ్యంతరంబులఁ దనరూపంబు తలతక తోఁచినను నొక్క మాసంబున జచ్చును. నిజశరీరంబు గొలియ గనుదును, శవ గంధంబును గలిగిన నర్థమాసాయుష్యుండగు నీశ్లాఢినపదతలంబును హృదయంబును నప్పుడయొడిసను నీరుద్రానంగ సంతకంతకు దాహంబుగల్గలంబైన దశదినంబుల దీటు. కివియూనగత్తుడై దక్షిణపుదిక్కునకుఁ బాడుచు జనంగలుగనినట్లునుగా కిసూర్యుండుదయంబు సేయునడ నతఁడెన్నఁదికై యెరుగుగా నరుగు, నెవ్వఁకి నతఁడెప్పురిధ్వంసెలగు. లిక్కిలియు నాఁకిలియుఁ బొడమునో. ఎవ్వఁకి నేయుం బగలు భోజనం బొనరించు నప్పుడ మనంబున నూరికి భయంబు పుట్టుచును నావాఁడునుదంబ ధరాలయంబున కేగఁడునాఁచొల నిశ్చయంబు.

౧౨౩

తా. మఱియు నతండు రెండు మూడు నెలలలోపలనే ననిపోవచ్చును. మేఘములతక దక్షిణపుదిక్కున మెఱుపును గాని, నింద్ర ధనుఃపునుగాని యుదకంబును గాని గాంచినను — నూనె యందఁగాని, నెయ్యియందుగాని, అద్దము నందుగాని, తినయాకారము తలలేనిదై మొలఁడునుగ గన్పించినను, అతఁడొకమానులలోపల జచ్చును,

తనదేహమునందు గొట్టె నొసనగాని, పీనుగవొసనగాని సంభవించిన వాతండు పశు
నైదు రోజులతోపల పరమగతిఁబెందును, ప్రసించిన పవనానము, హృదయమునప్పుడేయెం
దిపోయినను, త్రాగిన కొలది దాహమెక్కువ యయినతో నతఁడు పదిరోజులలోమృతి
నొందును.

కోతివీధి నెక్కి- దక్షిణపు చిట్కునకు బ్రయాణమై పోయినటుల నెనండు, క
లంగనో, నాశ్యోదయమున నా నూత్యండు తనకెదురుగా బోవుచున్నటుల నెవనికి
దోచునో, మిక్కిలి భయంకర ధ్వనినెవనికి విసఁబడునో రాత్రిం బవలు భోజన కాలం
బుల మఁబలున నెవనికి భయంబూరక పుట్టుచుండునో, వాదతెప్పక యప్పుడే యచ నిల
ఁదంబునకేగుట నిశ్చయంబు.

క. పెలుచు బలుగొఱుకు నెవ్వఁడు

గలయు నెవఁడు తొరకమలఁగ గానఁడు తనరూ

పిలలో నెవ్వఁడు వానికిఁ

గలయాయువు చెల్లుఁజెఱుంగఁ గాఁదగుఁ బ్రాజ్ఞుల్.

౧౨౪

తా, ఎవఁడు బండ్లు కొలుకు చుండునో, ఎవనికి నుక్కిల్ల తిరుచు లోనికి పో
వుచుండునో, ఎవనికి దుఃఖము గన్పింపనో, అతడు కురళించుట నిశ్చయము.

క. గగనమునన్ గ్రవాతారలు

పగలెవ్వఁడు గాంచు దేవ! పతి ధనువెవ్వం

డొగిరాత్రి చూచు నాయువు

తెగుట నిజమువారలకు న! తిత్వోలేముగా.

౧౨౫

తా, ఆకాలంబున శుక్రుఁడ- బృహస్పతి మొదలగు నవగ్రహములను- అనఁగాప్ర,

హనూచక మలగు నతఃశ్రీములకు, పగలెవఁడు గాంచునో, రాత్రియందొర్ర ధనస్సెవ
కిఁ గన్పించునో, అట్టి వాఁడు త్వరలో మరణించును,

చ. అనిశేము వామతో చనము! నందఁబలంబు స్రవించుచుండు నె

వ్వని కరయంగ ముక్కుఁతుడ! మృగుటగల్గి సీతారమొందు నె

వ్వనికి ముఖాబు రిక్తనిభి! వర్ణము నాలుకచూడ నల్పు నె

వ్వనికిగు నాయువేమియును! వానికినిల్వకపోవుఁడయ్యెన్.

౧౨౬

తా, ఎవనికి నెడమ నేత్రమునుండి కన్నీరుగూఁచునో, ఎవని ముక్కు కొంచెము
వంగి వికారగ గన్పించునో, ఎవని ముఖము రక్తమువలె నెఱుపడి పోవునో, ఎవని నాలుక

నల్పైక్కిపోవునో, ఆతడపుడే చనిపోవుట నిశ్చయము.

క. కలహాన నువ్వుగానభ

ములఁబూచిన రథమునెక్కి పురుషుండెన్వొ

డల యముచిదెసకుఁ జరు న

క్కలుమంబున జీవితంబు గడచునలసికి.

౧౨౭

తా. స్వప్నమం దెఁడు గాడిదల చేతగాని, ఒంటెల చేత గాని, కట్టఁ బడి న రథమునెక్కి దక్షిణ దిక్కుఁ బోయి నటుల గలంగఁగఁచునో; ఆతఁడు వెంటనే మర జింతును.

క. తడఁబడఁ బ్రాతఃఁ బడినం

గడువడిఁ గన్నెగయకుండుఁ గప్పిరనుచు నే

ర్పడఁ గలగనిన మనుష్యుఁడు

తడయక జముస్రొల్లికేసుఁ దద్దయు బ్రీతికి.

౧౨౮

తా. ఎఁడు తడఁబడుచు, పాతరలోఁ బడి నటుల గాని, తానులేవకుండ బైఠ పదిమందితో నణచి వేసివటులగాని, కలగఁచునో, ఆతఁడు యమ సత్వము కేనును.

శా. కర్ణద్వారములందు వేళ్లునిలుపం గా మ్రోతలేకుండిన

స్వర్ణాదిత్యుని భంగి నేత్రయుగళిఁ సుకర్ణణజ్యోతి స

ద్వర్ణంబై చెలువొందకున్న నరుఁడు ద్యులతా రక్త తా

పూర్ణ ప్రస్ఫుర మూర్ధ్వదృష్టి యయినా బొందున్మృతిక్లేశము

తా. తనఁడు చెవులలో పేళ్లుఁ బెట్టి మాసికొని నపుడు లోపల ధ్వారక పో యినను, నేత్రములందు సూర్యునివలె గాంతిఁ కలఁగా బ్రకాశింప కున్నను, కర్ణము ల్లిప్పుట గల్గినను, దిగ్ధ్వదృష్టి జనించినను, దప్పుక యాతఁడు మృతిఁ జెందును.

తే. గీ. బొడ్డులోఁజైన వదనంబు సొముదప్పి

శుష్కమైనదాఁగట్టిన శుభ్రవస్త్ర

ములు దనకుఁ జూడనెట్లైన న నలుపు నైన

విధము దోచిన నరుఁడు వే వేగ జచ్చు.

౧౩౦

తా. తాను గట్టికొనిన తెల్లని వస్త్రము లెట్లైన దోచినను, నల్లనివైదోచినను, వే

టనే తులకు చనపోవును.

క. ప్రకటించుగ జభావ

ప్రకృతులు దలపోయ మగుడఁ బడువెస నెవ్వా

నికినది యవ్వి పరీతమ

తీకినంత్యపుఁ గాలమరుగుఁ దెంచుట జగతిక.

౧౩౧

తా. ఎవనికీ దవభావమును- తనతూక్యమును, విచారింపఁగా తూరిపోవునో, ఆ తనికి సంశ్మికాలము సమీపించినదని తెలిసికొనవలెను.

ఆ. వె. ఒక్కనాడి యందఁ యుడుగక వాయువు

నడచెనేని రెండు నాడులందు

మానవునకు సమము న గాఁట్లు చనునేని

నతనియాయు వల్పు న మృచ్చుబుధులు.

౧౩౨

తా. ఒకనాడియే వాయువుచేఁ జలించు చున్నటుల దోచినను, లేక నాడీవ్య యమునందనో కేవలమగు చలనము గలిగినటులఁ దోచినను, అతనికి వాయువు స్వల్ప మని గుర్తొగ వలయును.

————* కర్మ విచారము. *————

ఉ. కావున నీయోగముల న కల్గవ బుద్ధిఁజూగ నేర్పిదః

భావనా మృత్యునాశే న కరమైన సదా శివయోగముఁ లస

ద్భావన నధ్యసించి యమృత తిస్థిర సౌఖ్యముఁ బొందుటోష్ఠనా

నావిధకర్మ వాశదశ నం బొఱింతుచు నజ్ఞనావళుల్.

౧౩౩

తా. కాబట్టి సత్పురుషులు నానావిధములైన కర్మములను ద్రాళ్లచేఁ గట్టుబడక, వాటిని దునానుచులు చేసియిట్టి యోగముల వాలోచించి సర్వగుణాలయ మగుమృత్యువు వారించడ మందు నటులను- నిరంతర రాభ్యాస వశంబున సజాశివయోగమును వశపరచుకొని శాశ్వతానందము ననుభవించు బ్రహ్మాత్మిం చె వలెను.

శా. ఆలస్యంబును బోలుశ్శత్రువును ది ధ్యంబెన్నఁ బ్రారంభముం

బోలంజాలిన బంధువుగ గలఁడె యీ భూమి స్థలిం గానతా

నాలస్యంబొక యింతయైన ముదిఁజే యం జూడకుద్యోగియై

వాలాయంబున యోగిగావలయు నిఁ ర్వాణాను రక్తుండిలక. ౧౩౪

తా. ఈజంబున మానవుల కాలస్యము బోలు- శత్రువును- ప్రారంభము బోలు మిత్రుఁడును లేడు. కావున మోక్షాభిలాషగల మానవుఁడై కంతయు నాలసింపక వెంటనే మహానురాగంబున శివయోగులు కావలయును.

క. యోగంబు నుభయశర్మ

త్యాగంబున గాకకలుగ † దుందు నవిద్యా

త్యాగమగున పుడమల వి

ద్యాగరిమము గలిగియోగి † యగునట మీదక.

౧౩౫

తా. ఉభయశర్మములఁ ద్యజించినగాని, యోగి కానేరడు. ఉభయశర్మములన కా సజ్జానము- అలస్యము ననునవి. అందును నవిద్యా త్యాగము బ్రధానము. అవిద్య అజ్ఞానము నశించినచో నాలస్యముమాడ నశించును. కాన సజ్జాన నాశముచే విజ్ఞానము గలిగి యోగి యగును.

వ. అవ్వీధం బెట్లుల్లెని.

౧౩౬

తా. అతియెట్లులనగ

గీ. క్రియగలుగు హానికంటెను † గిల్చిషుఁడుఁ గ్రి

యాపి హీనుని కంటెను † బావనుఁడును

నెందు లేడని తెలిసిన † నిద్దబుద్ధి

మహాఁగ్రియా హీను గతినుండు † మర్మమెఱిఁగి.

౧౩౭

తా. కర్మలావరించిన వానికంటె బాపాత్ముఁడును గర్మత్యాగికంటె బుణ్యాత్ముఁడును ఎచ్చటను లేడని మర్మముగూర్చి క్రియావిహీనుఁడగు జ్ఞాని విధంబునఁ జరిగెమట సకలశ్రేయోనిధానంబు.

ఉత్సాహ వృత్తము.

కర్మమలిన మెప్పుడు మేన † గల్గియుండ నెంతయుఁ

నిర్మలుండు నయిన యాత్ము † నెం గనంగ వచ్చునే?

మర్మమెఱిఁగి దర్పణంబు † మలిన ముడుగఁ దోమఁగా

నిర్మలాంబుగాక మున్న † నీడగాన వచ్చునే.

౧౩౮

తా. ఎంతవరకు నీకర్మ మాలిన్యము గల్గియుండునో, అంతవరకు పరమాత్మను గాంచలేదు. అదియెట్టులనిన, మలిసమకు సద్గుణము నిర్మలముగాఁ జేయుటచేసిన దానిమాలిన్యము నందు ప్రతిబింబ మెటుల గన్పింపవో, అటులే కర్మ మాలిన్యమును జ్ఞానోదకమున శుభ్రపరచినగాని, జనులు పరమేశ్వరు ననుగ్రహ పాత్రులు కాఁజాలరు.

తే. గీ. ఉభయ కర్మంబు లెందాఁక శ్ర నుడుగతుండు
నోలితఁదాఁక నొకటిపో శ్ర నొకటిపొంది
యేండుదేహము గర్భముఁ శ్ర రెండు పోలియు
నపుడుగాదె శరీరక్ష శ్ర యావ సరము.

౧౩౯

తా. కర్మద్వయ మెంతవరకు నశింపకుండునో, అంతవరకు నొకటిపోయినను నొకటిదేహము నాశ్రయించియుండును. కావున గర్మద్వయము నశించినపుడే శరీర నాశనము యొక్కచిహార మవసరమని తోచునగదా?

తే. గీ. అపున రావృత్తి పడము శ్ర కర్మావలంబ
మునను సిద్ధించునది శ్ర మోహమునఁ గడంగి
కర్మముల కోరిసలిపెడు శ్ర కష్టజనులు
మూఢులని చాటు నాగమ శ్ర ములుద్రవముగ

౧౪౦

తా. ఏకోఽకయుఁ గోరిక యెవడిశ్వతార్పితముగఁ గర్మ లాచరించునో, వానికి మోక్షంబు సిద్ధించుట నిశ్చయము. అటుల యాక కోర్కెలతో కర్మంబుల నాచరించెడి వారు మూఢులని యాగమములు ఘోషిల్లుచున్నవి.

తే. గీ. వ్రతములను దీర్ఘములను పశ్ర వాసములను
దేవపూజలఁ గర్మిక శ్ర దీప్తిపట్టు
సద్గురుఁడు గల్గెనేని సశ్ర మ్మర్మికవియుఁ
జప్ప నై యుండు వేయును శ్ర జెప్పనేల?

౧౪౧

తా. వ్రతములందేమి? తీర్థములందేమి? ఉపవాసములందేమి? దేవతార్చనలందేమి? కర్మనివృత్తగలవానికిఁ బ్రేమజనించును, నిష్కర్మికి సద్గురుఁడొకఁడు గల్గినఁజాల. ఈకర్మలన్నియు నతనికి జప్పగానుండును. అనఁగా: రుచించవని భావము.

క. కడగట్టిన మోడపగిది

నెడయాడు గ్రియాభియుక్తుఁ ఁ డిట నిష్క్రియుడై

యెడిసెలను తాయి చనుకై

వశితత్త్వము గలయు బంధుఁ ఁ వర్గముతోడఁ.

౧౪౨

తా. కర్మాభిలాషి ఓడస్తంభము గట్టిన యొడవలె మెల్లగా గమ్య స్థానముజేరును. (నిష్క్రి) యుండు యెడిసెలనుండి రాయరువైన శ్రమముగా నదిగవ్య స్థానము చేరుకంటు లుద్వచలో బంధుబృందముతోఁ గూడతత్త్వమున గలియఁగ లడు.

తే. గీ. పసిండి యినుచ సుకలియల ఁ భంగులైన

పుణ్యపాప కర్మంబులు ఁ పొండకుండుఁ

గర్భియయ్యును జగతి శిర మ్మాను జన్మడు

వనజపత్రము సిల్లఁతొం ఁ దని విధమున

౧౪౩

తా. ఎవండు బంగారమును నిమపసంకల గాభావించినో, అతనిపుణ్య పాపంబు లంటనేరవు కావునమానవులు కమలపత్రంబులందలిసీటి శింగువులం బోలేఁ గర్మ యయ్యు కోరిక లేక శివార్పణముగా కాచరించుచు గర్భరహితునివోలె జరింప వలెను.

క. ధర్మా ధర్మము లనియెడు

కర్మంబులు రెంటివలన గట్టవడక ని

మృగ గతిఁజరించెడి యా

మర్మము సద్దుకు కృపాసః మన్వీతుఁ డెఱుంగుఁ.

౧౪౪

తా. కావున ధర్మా ధర్మములను కర్మద్వయంబు నను గట్టపడక నిమృగమృగ మునఁ జరింపు మర్మమును సద్దుకు కృపాప్రాతులగు వారలు తెలియఁగలు?

సీ. శ్రీగురు కరుణావి ఁ శేషంబు గలిగియు

నజ్ఞాన తమమెల్ల ఁ నణఁగఁదేని

నజ్ఞాన తమమెల్ల ఁ నణఁగియు నిజతత్త్వ

మిదియని చూడంగ ఁ నెఱుంగఁదేని

తత్త్వసందర్శన ఁ తత్పరండయ్యును

సంశయంబులు విడఁ జూలఁదేని

సంశయంబులు విడఁ జూలియు నిహలోక

పరలోక సౌఖ్య విభ్రాంతుడే ని

తే. గీ భ్రాంతివిడిచియు సతతతీర్థ ర్థవ్రతోప

వాసజపహోమ పితృమేధ / వరసురాగ్న

నాదికృత్యంబు లాను మోహంబు గలుగు

నేనియెఱుకకు నిదిఫల • మేతలంప.

౧౮౧

తా. సద్గురు కృపగలిగినను నెవనికి నజ్ఞానము నశింపవో, అజ్ఞానము నశించినను తత్వమిది యనియెవడు గుర్తెఱుగడో, తత్వమును గన్న లార గాంచు చున్నను నెవనికి సంశయములు నశించవో, అనినశించినను- నైహికా ముష్మిక భోగంబు లందెవండు భ్రాంతి నొంది యుండునో, భ్రాంతినివిడిచినను నెవనికి దీర్ఘములందును- తేత్రము లందును- వ్రతము లందును- ఉపవాసము లందును- జపము లందును- హోమము లందును- దేవతార్చనాది కృత్యము లందును మోహంబుగలిగి వ్రాంతి నొందవేరడు. జ్ఞానము గలిగినను- నట్టివానికి సర్వము వ్యర్థము అనగా జ్ఞానశంతుడయ్యు-సర్వవిషయములు దెలిసియు- విషయవాస నావీడి తుండయిన జనునకు సర్వము వ్యర్థమేయని భావము.

క, ఎడదవుల రజ్జుశుక్తిం

బొడగని భుజగమును మెడి / బోలిచి మఱియే

ర్పడఁ గనుఁగొని తెలిసివత్తె

వడి మిథ్యా భ్రాంతి యుడుగ / వలయుందజ్ఞల్.

౧౮౨

తా. దగ్గరగాని, దూరమందుగాని, త్రాడుచూచి పాపముకొనియు- ముత్యము చిప్పనుజూచి వెండియనియు- తలంచి భ్రాంతి నొందినను- దిరిగియుధార్థమును గను గొనిన తరువాత నెటులభ్రాంతిని వదులునో, అట్లేవ్రతంచ మందలి భ్రాంతివదిలి శివస్వరూపముగా నెఱుంగవలెను.

క. ఈశ్వరే గాత్రేత్రకు

రుత్రేత్రము లాదిగాని • రూఢములగు పు

ణ్యత్రేత్రములకు నతుగన

శేషేపు దురాత్మ తీర్థ • మెఱుంగని వారల్.

౧౮౩

తా. అత్యతీర్థముల గుర్తెఱుగని వాడైకొందఱు ఈశ్వరేత్రకు త్రేత్రములాదిగా

గలతీర్థంబుల సరుగ నపేక్షింతురు.

శా. అంతస్థంబగు నాత్మతీర్థము పరి / త్యాజ్యంబు గావించి వి
భ్రాంతిగా బాహ్యునదీ విశేషములు / తేష్ట్యవించుచు గాల్గి చాబో
నంతంతం దిరుగాడు వారలు వెనక / హస్తస్థ రిత్నింబున
ల్లంత నైవేచుచు గాజు పూసయెడ న / త్యాసక్తు లొటారయక.

తా. తనలోన నున్న తీర్థంబుల పదిలిబాహ్యతీర్థమహిమలు వచింప ముదంబున గా
ల్గి దృశ్యోపచయంత వరకుబోవుట- చేతియందున్న రత్నంబును బారవైచి గాజుపూసకై
దిరుగుట కంటిదినుమా?

చ. మకరము లాదిగాఁ గజల / మధ్యమునంచు వశించు బీవజా
తీకిని నభిషేధంబునన / తిన్నెరితంబునఁ బాటుపక్షి రా
శికిని జలాంబ రాంతర వి / శేషము బొందునె యెందునై న (బా
యక మఱియట్లకాదె తమ / యాత్మనెఱుంగని భ్రాంత చిత్తులుక.

తా. నీటియందు దినుగు మొసలు- చేపలు మొదలగు జలజంతువులకును- ఆకాశం
బునఁ బరుగెల్లెడి పక్షిజాలంబు నకును- బలాం బరాంతరముల విశేషంబులు దెలియనేర
ని యటుల- మానవులకు- భ్రాంతులై తమయాత్మల గుర్తెఱుగ నేరకున్నారు.

క. ప్రియమలరగ దీర్థంబులు

పయః ప్రపూర్ణములు దేవ / పరిసరము శిలా

మయ ములని బుధులొకరి / ప్ర

త్యయముగ నేక్షింతు రాత్మ / స్నాయు పరుసక.

౧౧౦

తా. తీర్థములన్నియు పయః పూర్ణములనియు- దేవశిలందఱు శిలామయము లని
యెఱిగియు పండితులొక్క యందేనున్నియుఁ గాఁతురు.

తే. గీ. తానెచటి కేగినను మఱి / తానెకాక

యితరుడగ నేర్చునే జను / యే పిధమున

బుద్ధి జూడంగ భావంబు / శుద్ధమైన

సఖల దీర్థంబులును దన / యంద లేవె.

౧౧౧

తా. తా నెక్కడికి వెళ్లికను బ్రవలాదఱు తనను నితరుని జెప్పక, తన పేరుకే- ౪

నయాకారమునే చెప్పుటలు- మనంబు పతిశుద్ధ మైనచో సమస్తగ్రంథమును దనయందే గలవు. కానభావశుద్ధి యవసరము.

— * శరీరతీర్థ వివరణము. * —

వ. అవియోజ్యువి యనిన.

౧౫౨

తా. అవియోజ్యున.

క. అమరగ భూనాసామ

ధ్యమమగుఁ గాశీస్థలము ప్ర ధి యాగ యగుఁ హృ

త్కమలము త్రిపర్వత ము

త్తమాంగమని చెప్పుచును గ ధి దాతత్వ విచుల్. ౧౫౩

తా. కనుబొమలకు శాసికకును మధ్యనున్న స్థానము, కాశీక్షేత్రము. హృత్స్థం డ రీకము ప్రక్షాగక్షేత్రము. శరంబు- శ్రీశైలము. అనితత్వవేత్తలు వదితురు.

క. ఆగుజ గతిలోఁగు శేస్థల

ము గురుక్షేత్రంబు ఫాల శ్ర మునుఁ గేదారం

బగు సంక్రమ మతియుఁ దీర్థము

ల గణితముగఁ దమపునంద శ్ర యనయము నుండున్. ౧౫౪

తా. మతియు- గురుక్షేత్రము గురుక్షేత్రము కేదారమును ఫాలంబున గలదు. ఆ ఫాల ప్రశేకమే మైక్షేత్రములుగఁబెక్కొనఁ బడినది. తక్కిన తీర్థము లన్నియునిటులనే యాత్మకుండే గలవు.

ఆ. వె. అరయ నిట్లయగుట ధి యాత్మ తీర్థము విస

జ్జించి బాహ్య తీర్థ ధి సేవసేయఁ

గోరి బ్రమసి తిరుగు ధి కుమతుల సేవనఁ

గలగు దీనిఁదెలియ ధి వలదె బుధులు. ౧౫౫

తా. కావుననిట్లు విలసిల్లెడి యాత్మతీర్థంబుల వదిలిబాహ్య తీర్థంబుల కాశించి తిరుగు కుమతుల సేవన వలయును?

క. జనుఁ డిట్టిదె కావ్రన భౌం

తిని పీడిత బుద్ధినన్యః † తీర్థములాడక

జనకతన యాత్మగడు శా

వనుడని సుదేహ ముకుగ † వలయును బేర్కి.

౧౧౬

తా. జనులాశ్మి యందలి తీర్థంబుల గుర్తెఱిగి భ్రాంతుడై యన్య తీర్థంబులపొం
గ్గబోక తనయాత్మయే మిక్కిలి పనిత్రినైనదని శిలించి సంశయములుడుగ వలయును.

—————* కర్మయజ్ఞ దూషణము. *—————

క. శ్రుశిచెప్పెడి ననిశ్రమ మై

క్రితుప్రలు సేయుదురు మోక్ష † కాంక్షను హింసా

యతియని తలఁపరు తమతమ

మతిలోపలఁ గొందఱిట్టి † మాయయు గలదే.

౧౧౭

తా. వేదములు చెప్పిన పనిభ్రాంఠితోఁ గొందఱు మోక్ష కాంక్షులైయాగములుచే
యుతురుగాని, అదిజంతు హింసా కరమని కొంచెమును దలంపరు గదా? అహ! యిట్టి మా
యయందైన గలదా?

శా. యాగంబుల్ నిగమోక్తిమై జలిపి దే † హింసంబు నన్నాకలో

కా గారంబున నుడుఁ గొంతదడవ † త్యంతోత్సవ ప్రాప్తుడై

వేగుబారఁగఁ గ్రన్ముని న్మగిశి యు † స్విగబుట్టునానాక్రియ

రాగద్వేషముఁ బొంది సేయనవల † ర్థ బేగతిం గల్గునే. ౧౧౮

తా. వేదముచెప్పిన చొప్పున యాగంబు లాచర్యము దేశాంతమున గొంత కాల
ము వఱకు స్వర్గలోకంబున నుండిభోగంబు లనుభవించితెరిగి భూమియందు జన్మించి నా
నా కర్మలకు తొనై రాగ ద్వేషములను వలయుదుఁ జిక్కి కొని తిగి జన్మపరంతర నను
భవింప వలసినదేగాని మోక్ష మేగతిని వారికిఁగల్గును? అనఁగా మోక్ష మెప్పటికిని వారికిఁ
గల్గదనియే కవివ్యాద యము.

తా. అక్కట నిర్ణయం బశువు † లంచున నాథలు మేక పోతులక

స్రక్కక చంపి నంజుడులు † సొక్కుచు నిక్కుచుఁ గిందులెల్లడక

గ్రక్కున నట్టి మేకలకు † గొలము గూశిన నెట్లఁగాకవా

రెక్కగ మోక్ష పొఖ్యమది యెక్కడఁ జిత్తమునందలంపఁగా.

తా. అయ్యో! దయావిహీనులై పశువులని మేకపోతులను గొందఱు జంతువులను నును దినుచు- సోమయాజులమని నిక్కురుఁడురు గాని, వారికిమోక్ష సుఖంబిం చు కంటయులేదు మనా? నిజము విచారింపఁగా నామేకలకుఁ గాలము మూడి యేగుటలే గాని, వీరికిమోక్ష మొసగుటకై చనుటగాదు.

తే. గీ. కర్మబీజాబు సుకల్పః కలనమునన
యంకురింపుచు నంగులంబిఁ నతిశయిల్లు
నది యసుకల్ప మనుకుతాఁ రానాతినిజ
నముదలిర్పంగ ఖండింపఁ వలయుమొదల ౧౬౦

తా. కర్మయను విత్తము సుకల్పమున నంగురింపుచు మహావృక్ష మగును గాక దానిని బ్రాజ్ఞుల సుకల్ప రాహిత్య మను గొండ గొడ్డలిచే మొదలంట నరికివేయ వలయును.

—* జ్ఞానయజ్ఞ ప్రాశస్త్యము. *

తే. గీ. కర్మమెల్లను భోగైకఁ కారణంబు
జ్ఞానమెల్లను మోక్ష భాఁ జనమె యగుట
కర్మయజ్ఞంబు వలని యాఁ కాంతలుడిగి
సతతి విజ్ఞానయజ్ఞాబుఁ సలుపవలయు. ౧౬౧

తా. కర్మయంతయు భోగముల కాలయును. జ్ఞానమంతయు మోక్షమునకుదాహు. కావున కర్మయజ్ఞంబు నందలి యాశవదులకొని నిరంతరము విజ్ఞానయజ్ఞము శేనవలంబింప వలయును.

చ. అరయగఁ త్రాడుపామనిభిర యంబును బొందినమాత్రలో పిషం
బరునుగ నెక్కుఁబామైన నాత్మగలంగక త్రాడుగాక నాఁ
బారయదు తిద్విషంబును బ్ర బుద్ధుఁ డిట్లగుఁ గర్మకోటులక
సగిబారయండ కర్మఫల శంకవహింశమి జేసియెత్తఁజీ. ౧౬౨
తా. త్రాటిని జూచిపామని భయంబు నొందినవో, పిషం బెక్కుట నిశ్చయము

తాడు గాక పామైనను మనంబున భయంబు నొందనివో విష బాధ యుండునా? క
ర్మ కోటులందలి కర్మ ఫలం అనుభవింప గోర మిచేత జ్ఞానితోఁ దుల్యఁ చెందును గాఁ
బడఁడు.

క. వేయేమి న్యయమువోనక

యేయాయాసమును లేకఁ హింసాక్రియలు

జేయకయుండఁగ మోక్ష

శ్రీమౌదుఁ జ్ఞానమఘముఁ సేయగవలదే.

తా. ఆయాసములు మాత్రమనులేక, హింసాకర్మములఁ బరిత్యజించి జ్ఞాన యాగ
ము సేవినవారికి మోక్షమునులభముగా లభించును.

వ. అదియెట్లంటేని.

౧౬౪

తా. అదియెట్లు అనఁగ.

చ. అరయఁగఁ జిత్త బుద్ధులు న| హంకరణాబును గూర్చియుత్వీగా

వరణముఁజేసి యల్లప్రణా వంబొక యూహముఁజేసి యింద్రి యో

త్కరమును బ్రాణముల పదియుఁగాపశుసంతతి గాన నాహతస్సు

రదురుమంత్రి ఘోషణముఁ పొంగుచునింగి జెలంగిమోయుఁగాఁ.

మత్తకోకిల

సేమమార విశుద్ధచక్ర శః శిస్థలంబుల మధ్యముఁ

హోమమకుండముఁ జేసియందలి జ్యోతిలోపలఁ దత్పశు

స్తోమము దగవేల్చి యంతట సోమపానముఁ జేసి ని

ష్కామ భావన సోమయాజియుఁ గాదగుఁ సుజనుండిలఁ. ౧౬౫

తా. మానవులు- చిత్తము- బుద్ధి-అహంకారములను మూడింటిని ఋత్విజులనుగా
గావించి ప్రణవమును యూహనైకమును జాతియింద్రియ సమాహ మను- దశప్రణా
ములను- పశుసంతతిగా నొనర్చియనాహత చక్రమున మంత్రధ్వనులు మిమ్ములుట్లు నటు
లమ్రోయుచుండ, విశుద్ధచక్రశశి ఫలములపధ్య హోమమండము దీసియచ్చట వెల్లుచు
హజ్యోతిలోఁ దైపము సంతతిని వేల్చినిష్కామ భావన సోమపానమునం జేసిసోమయాజు

తై మెలంగవలయును. అట్లుగాక కేవలపశుయాగము లొనర్చుపారిని సోపయాజు లనిచె
ప్ప కచ్చునా?

క. ఏమతమును గాదని మఱి

యీమతము పరిగ్రహించి యెలమి జలుపగా

శ్రీమెఱయు జ్ఞానయజ్ఞం

బేమియు సందియము వలవర దిచ్చునుముక్తి. ౧౬౨

తా. అన్నిమతముల వదిలి యీశవయోగుల మతమును స్వీకరించి ప్రేమచే జ్ఞాన
యజ్ఞం బొసర్ప దప్పకముక్తి గలుగును.

క. నానావిధముల నిట్ల

జ్ఞానముఁ దలఁగింపఁగా నిర జంబూరంగ ను

జ్ఞానంబొడగూడును ను

జ్ఞానముదక్కంగ మోక్షుర సౌఖ్యముగలదే. ౧౬౩

తా. అనేక విధములుగా నున్న జ్ఞానము పోషించిన గాని మజ్ఞానము గలగ
నేదను. అట్టి మజ్ఞాన ప్రాప్తికంటె మోక్షమఖము వేరుగఁ గలదా?

సీ. సల్లలితజ్ఞానర వల్లరీజాలంబు

నెట్లనడటమోర చుట్టుకొండగ

సదమలంబగు సూరిర జనవాక్రసూన సం

శోభిత గంధంబుర సుషిముచుండఁ

బలిపక్వ ఫలములర న్రాలిన యాగమ

వేదాంతశాఖలర వినుతికెక్కి

పడమటఁబఱ తెంచుర కడుచల్లనగుగాలి

మెయివచ్చు నమృతంబు మేనఁజలుక

తే.గీ. రమ్యతరత్త్వసంజ్ఞ కార రామభూమి

జలనలేనిస మాధి యోసనము గాఁగ

నున్నతానంద మయవృత్తి నూగుటొప్పు
నెన్నియుక్తులు నీయుక్తి శీఘరావు.

౧౮౯

తా. ముప్పదియారు తత్వములచే (బ్ర)కాశించు చక్కని యుద్ధాన వనమున ను
జనులు- నిర్మలము- నిశ్చలమునగు సమాధి నిష్ఠచే యోగ ముపాసించవలెను. అయారా
మ భూమియందు నాతప బాధలు లేకుండ జ్ఞానలతల సమాహము దట్టముగా వ్యాపించి
యొన్నది. పండిత జనుల వాక్కులను శుష్కముల వలన గుప్పుగుప్పుననే తెంచుచుండి
పరిమళమాతోట యంబంతటను వ్యాపించి యొన్నది. బాగుగాఁ బండిన ముక్తి ఫలంబుల
చే నేలమీదకు వ్రాలిన అగమములు- ఉపనిషత్తులు- అనుకూలములచే నాగుండరొద్దా
నము విలసిల్లు చుండును. పడవటి నుండి వీలెంచు గాలితో వచ్చెడి యమృత బిందువు
లు శరీరము నందు హాయిని గొల్పుచుండును. కావున నిట్టి యుద్ధాన భూమియందునిశ్చ
ల సమాధి మగునై నిర్మలానందమున ముండుట తగును. ఎన్నియొగ్గు లితరము లున్న
ను- దీనికిఁ దుల్యములు గావు.

ప. ఇతైత్రాగున.

౧౯౦

తా. ఈవిధమున.

క. శివయోగంబగు సంతకు

సవిరతము నకామవృత్తి నర్హంబగు క

ర్మవితానము నేయుచు నది

శివార్పణము నేయునది వి శేషము జగతికా.

౧౯౧

తా. శివయోగ సిద్ధిగలుగు సంతవలన నిష్కామ బుద్ధితో గర్మనాచరించి శివా
ర్పణము చేయవలయును.

వి. ఇందువలన గవి యభిప్రాయము యోగసిద్ధి తర్వాత గర్మహ్యము నిష్ప్రయో
జన మనియు- అది యొండొనచో జన్మపరంపరకు హేతుభూతమనియు- గావున శివయో
గసిద్ధి గలుగు సంతవలన గర్మాచరణము ముఖ్యమై నటులను దోచుచున్నది.

క. ప్రవిమల సత్కర్మసవహ

మనశ్శ్యముగనుసుగవలనదటయోగాభ్యా

సవిధితన నెందుగకును ని

రవకాశత నదియెయునుగూ సందాక నుగిన్.

౧౭౨

తా. కర్మసమాసమును- యోగా భ్యాస కారణమునఁ బరిత్యజింపఁ గూడదు. తమంత తామే యాకర్మలు నశించి పోవలయును. అనఁగాఁ గర్మయే దన్ను వదిలి పోవలయునుగాని, అంతవరకు దాను మూత్రము గర్మము విడువ గూడదు.

క. బ్రహ్మము నిజయెఱుంగక హం

బ్రహ్మబని సత్క్రియలకును బాసినకర్మ

బ్రహ్మభయ విభ్రష్టుకు

బ్రహ్మాండములోన నిహప రంబులుగలవే.

౧౭౩

తా. బ్రహ్మమున నెవరో యెఱుంగక నేనే బ్రహ్మనని విజ్ఞప్తిగచు- నటుబ్రహ్మసాక్షాత్కారములేక ఇటు కర్మాచరచములేక యుధియ బ్రహ్మలైవ వారికీ బ్రహ్మాండమునం దెచ్చటనైనను- విహిక ముఖముగాని, యాముష్మిక ముఖముగాని గలదా?

క. కర్మములు గోరినలుపుచుఁ

గర్మఫలానుభవ శంకఁ గడురుచు వెలి ని

మృత్తిసనుచుఁ గేవల స

త్కర్మముఁ బెడఁబాయు పాప కర్మయుఁ గలఁడే.

౧౭౪

తా. తానుబుద్ధి పూర్వకముగ కర్మల గోరిక తీరిక లెత్త నాచరించుచుఁ గర్మఫలమును శ్రవించ వలయునను సంకల్పమున బాహ్యమున నేను నిష్కర్మని- యని వచింపుచు- సత్కర్మల దూషించుట నజ్ఞుల ధర్మముగాదు.

క. క్రమమునఁ దరుఫలముల బ

క్ష్వములు నులిచిత్రైచి వైచు కరణి మనఃపా

కము గాకమును శిఖాసూ

త్రములు విడుచు పాపకర్మఁ దడవఁగఁజనునే.

౧౭౫

తా. వృక్షమునందలి బాగుగా పండిత ఫలంబుల, ద్రోంచ విధంబున మనఃపరిపాకము గడిగిన తిర్వాత శిఖాసూత్ర పఠ్యాగము చేసిన చేయవచ్చును; గాని, మొదలే శి

భానూత్రములు ద్రోవి వేము పాపాత్ములు నేమక వలయుతో నోచ భున్పడి. జేహము
న్నంత వరకుఁ బ్రారబ్ధ ముండుట చేతను, ప్రారబ్ధ మవశ్య మనుభవింప దగివని యాచుటచే
తను. మఱి పరిపాకము గుడుగుట దుష్టభవని తోచుచున్నది. అందు వలననే శిఖా నాత్ర
పరిత్యాగమును పెట్టినే చేయఁగూడదు.

చ. అలవడ భూసురప్రవరుఁ డాదిగ నంత్యజుఁ డంతమైన వా
రలయెడ నొక్కరూపు గఁది రంబుగఁ జూడకమున్న కీర్తియుం
గలిమియు నాశ సేయక నుఁ ఖంబునఁ జెందక మాన్మ సత్క్రియతో
దలముగఁజేయచేక మతి దప్పివసోమరిఁ జెప్పనేటికిఁ. ౧౧౬

తా. బ్రాహ్మణుఁడు మొదలంత్యజుని వరకుగల పర్వహాసవులను. సమానముగ
జూడక, కీర్తి సంపదల యపేక్ష వదలక గుఱుమును పరిత్యజింపక ముందే కర్మల పరిత్య
జించుట సోమరి పోతుల లక్షణము.

క కాపునఁ బాపపుత్రోవలఁ
బోవక నిగమోక్త ధర్మ ములు నిజశక్తి
గావింపుటొప్పు నిస్పృహ
భావంబున నదియ ముక్తి పథమంద్రు బుధుల్. ౧౧౭

తా. కాబట్టి దుష్టమాగ్ధముల నవలంబింపక నిగమాగ మోక్త ధర్మముల శక్తికొలది
నిష్కామ బుద్ధితో నీశ్వరాత్మితముగా నొనర్ప వలయును, అటు లాచరించుట యము
క్తిమాగ్ధుని పాపితులు వచింతురు.

తే. గీ. తామెనన్చిన పుణ్యంబు తన్నుమనుచు
దానొనన్చిన పాపంబు తన్నుఁజెఱచు
గానితనుమన్నఁజెఱుపం తగగర్తలెందు
నెవ్వరునులేరు జనువీదిర యెఱుంగ వలయు. ౧౧౮

తా. తానుజేసిన పుణ్యములు తన్ను రక్షించును. తాను జేసిన పాపములు తన్ను
నశింపఁ జేయును. తన్ను గా పాడుటకు గాని, చెఱుపుటకు గాని, మానవు లెవరునుగ
ర్తులకారని తెలిసికొని రూఢిగా నన్యువలయును.

—♦ జగత్కర్త యీశ్వరుడని నిరూపించుట ♦—

క. కనుగొనఁ బ్రాపంచికమున

కనయమునీశ్వరుఁడు కర్త♦ యెయుండఁగ లేఁ

డన నెట్లునచ్చు భాట్టుల

య నపున సదసద్వివేకి♦ హనియగుఁగదా.

౧౭౯

తా. కనుగొనఁగాని ప్రాపంచికమున కంతయు, నీశ్వరుఁడు కర్తయై యుండగా భాట్ట మతస్థులవలె లేడని చెప్పట లెప్పు కుమా?

క జగదీశ్వరునకుఁ బగయును

మొగమోటయు లేదు నరులు♦ మొగిఁజేసిన క

ర్మగతిని శుభాశుభంబులు

దగిలియునుభవించు చోట♦ దాసాక్షియగుఁ.

౧౮౦

తా. జగదీశ్వరుడను నాపరమేశ్వరుడకు మొగ మోటయు యనఁగా వీరునా బంధువుని పేరుగాని, వీరుశాశ్రువుల నిర్దేవము గాని, లేదు. శత్రులు తమతమ పురాకృత కర్మ ఫలంబున శుభాశుభ కర్మల ననుభవించురు. అట్టిచో బరశత్రుఁడు సాక్షిభూతుఁడు గానుండును.

వ. ఇట్లు భాట్టులు కర్మంబ నుఖినిఃఖికారణంబు గాని పరమేశ్వరుం డనంగ నొక్క సియామకుండు లేఁడండ్రు. అది యబద్ధంబు. గ్రోహంబు చేసిన వానికి ద్రోహంబు సంకలియయై వచ్చునే. ఆసంకలియ పెట్టిచెడికర్త యొకడుగలుగుఁగాక. హితముఁ జేసినవానికి శాహితంబ యాందోళికా చ్ఛత్ర చామరాదులై నడచి వచ్చునే. యవికర్తృధీనంబులై వచ్చుఁగాక. కావునదదీయమతంబ యుక్తంబు. శీవాల్మీ వాదులు కొందఱు జీవ స్వాతంత్ర్యంబుఁ జెప్పుదురు. వారలనజ్ఞులని తెలియవలయును. ఎట్లనిన జీవుడుస్వారంభించిన పనులెల్ల ఫలించునని చెప్పవచ్చునే? యొకానుకచోట ఫలియించుట గలిగిన జాత్యంధుడు తెరువు నడుచుచు నొక్క మాటు తెరు

పుదప్పుచు నొక్కమాటు తెరువున వచ్చునట్లు, కీటకంబు మ్రాను
దొలుచునప్పు డొక్కొక్కచోట నక్షరాకారంబైన యట్లు, జీవా
త్మ కర్తృత్వంబు నని తెలియునది. జీవాత్ముడు పశువనం జను.
తత్పత్తియైన పరిమేష్వరుండు పశుపతియనందగు. బశువులకుఁబలికు
ద్రుండని శ్రుతి ప్రమాణంబు గలిగియుండు, నెట్లనిన—పశుపతి నా
మంబునంగల వస్తీతత్పురుష సమానంబుతోఁ గూడ శ్రుతి సమ
స్కరించుటం జేసి “అత్రవేదాః ప్రమాణం” బండ్రు. గావున నిట్టి
జీవజ్ఞానంబు వైదిక మతంబై ప్రవర్తిల్లు నదియు నుం గాక, యు
త్పత్తి వేశఁబశుపతి తాన భవనాను రూపంబున సప్త ప్రజాపతి
కాలసమస్త భూతంబు లకు సంతర్యామియై రజో గుణంబుతోఁ
గూడి సృజించుచు, స్థితి యందు మృడ రూపంబున మనుష్ర
భృతుల మంఖంబునధర్మశాస్త్రాబులు రచించి సత్వశంబుమా
పించి విష్ణు నామకాలభూతాదులకు సంతర్యామియై సత్త్వ గుణంబు
తోడఁ గూడి రక్షించును. సుహారంబునందు హాహమాహంబునరు
ద్రాగ్ని సూర్యాంతక కాలభూతంబులకు సంతర్యామియై తమో
గుణంబు తోడఁగూడి సుహరించు స్త్రీగుణంబులు వత్తికమించి శి
వస్వరూపంబు నందును నాశ్రయించిన సర్వదుర్లక్షాదుదారులు
ను సర్వసులక్షణ సంపన్నులును సంతత సంతృప్తి సహితులును
సూర్య చేతన్ములును నిత్యముక్తులును నిజభక్తులునగు సనక సనా
దన సనత్కుమార సనత్సుఖతాడులకు సంగుప్త ప్రమాణదేహు
లగు హలఖల్యాదిసద్గులకును శుక వామదేవాది శుద్ధులకు సంతర్యా
మియు భ్యే యుండునునై పరమానంద ప్రదాయ కుండరుచునుండు
నినిచతుష్పాదాహంబులనందగుఁడనన్మజ్జించిన సృష్టిలోనఁగొం
దటికిఁబు సంసారులకు, గొందటినుఖ సంసారులనుగా న్మజ్జించిన
పశుపతికి వైషమ్య వైర్గుణ్యంబులు ప్రాప్తంబులు గాకుండునే? య
నినఁదత్పశువుల పుణ్యపాపాభి మానంబులు కారణంబులుగాఁజేసి
చూచుచు వినోదించు చుండు నెట్లనిన:— పారావత శుక శారిత్రా

దులు బెనిది తద్వినోద సుఖంబుల బొందు నొకా నొకపుడు
 ముందును బోలె నానావిధ గోమహిషాని పశువులఁ గాఁడి నిడిబ
 లువగు రజ్జువుల గట్టి కసపు నీరియ్యె యెడలబెట్టి రక్షించు చు
 దనకు వలసినపుడు విడుచుచు నుండు గోపతియగు జోలె, నానా
 విధ పశువులం బుణ్య సాచాభిమాన పాశేంబులగట్టి సుఖదుఃఖం
 బులను గ్రాసంగుఁ బెట్టి యందులోనం దనను కిటాక్షపీక్షణంబు
 తెవ్వరిపయింబొలసె నప్పుడు వారలఁబాళి బంధముక్తులుగాఁ జే
 యుచు జగత్తు సర్వసంబు లీలయుఁ బోలెఁజలుపుచుసుఖించుచు
 దనకు సరిష్ఠ ద్వర్గ మహర్షి పంచకోశ మహేశిక తాపత్రయగు
 ణత్ర యోదులు గలుగక వీనితోడఁ గూడిన జగన్నట సంబునకుఁ
 దానొక్కిండు నాక్షియు నిర్లేపియునై నిత్యతేజో విధానగై బ్ర
 హ్మవిష్ణు రుద్రమహేశ్వర సదాశివాద్వ నాది నాద బిగు కళాది
 తత్త్వోత్తర సంజ్ఞ కుంజై మత్త్రి శత్రత్వాధి కూడునునని చెప్పు
 దగి పరశిన బ్రహ్మాంబగు పశుపతికి వైషమ్య నైర్గుణ్యంబు లేల
 కల్గు నట్లుగావున బ్రహ్మతేయన పరిశిష్టంబుముమక్షువుల కెల్లను
 పాస్యూ డనుట సకలవేద శాస్త్ర సిద్ధాంతంబు. ౧౮౧

తా. భట్ట మతస్థులు, కన్యమే సుఖప్రాప్తికిని దుఃఖప్రాప్తికిని గారణముగాని, తద
 తి రిక్తముగ దేవుండు వేరే లేడందుకు.

జీవాత్మ వాచులు జీవుడే స్వతంత్రుఁడు గాని, యతని కంటె మరొకఁడు కర్త
 లేడందుకు. కాని నిమగ్నంబుగా నీరండు నున సంగతములే.

ఒకఁడు దొంగతనముచేసిన వాడని యను కొనుడు. అందునడ్డముగా వచ్చిన ని
 రివురిని బంధెనని యనుకొనుడు. ఇటుల మహాపాప మొనర్చిన నతనికి బ్రభువు రిక్షక
 ధిటుల బంధి సంకలల వేయించి కాగా గృహమున బడవేసి దుఃఖము గలిగించుచున్న
 అతని మహాత్మా రూపమైన పాపచుతనిని మరలనట్టి దుష్కార్యంబునకే పురికొట్టి
 సంతోషంబును గల్గించును గాని యాదుష్కార్యము నుండి మరలించి దుఃఖంబును గలిగి
 చునా? లేదు.

ఒక రాజు నదిలోబడి కొట్టుకొని పోవుచుండఁగా నొకఁడు చహాశ్రమపడి మీ

దుకొనివెళ్లి తనప్రాణమును రక్షించు కొనుచు నతనినిగూడ బ్రతికించి నాడని యనుకొనుడు. అతఁడొన్ని సహిత హాతనికి బహుమతులఁ స్వయముగ జేయగలడా? లేదు. రాజుచేత సతనికి గౌరవలసిన వస్తువుగాని, చివరకు స్థిరాజ్యముగాని యిప్పించగలడు. కావున పుణ్యపాప రూపములగు కర్మము లెన్నటికి సుఖదుఃఖములు కలుగఁ జేయవు. అపుణ్యపాపముల విచారించి శిక్షింపను రక్షింపను బరమేశ్వరుఁడు వేరే యొకఁడున్నాడని లంచ వలెను. కర్త లేకయచేతనములగు పాపపుణ్యములు సుఖదుఃఖములను స్వయముగాగ లగ జేయవని భావము.

జీవుఁడు గూడ స్వతంత్రుఁడుగాదు. అయినచో జీవుఁడు చేసిన పనులుకొన్ని పలకులము లగుటలేదా యని యనవచ్చును. నిజమే. పుట్టు గుడ్డు మాంసున నకుచుచు మాంసు దప్పికొకప్పుడు తినమాంసున పచ్చికటులను, వజ్రకీటకము, కొయ్య తొలుచుచు నొకప్పుడ తురాకారముగ దొలచునటులను జీవుం డొసర్చినవి యాకస్మికముగ నొకా నొకటి ఫలించును. అంతమాత్రంబునఁ గర్తగాఁడు.

జీవులు- పశువులు. పశువుల కధి పతి యగుటచేఁ బశుపతియని పరమేశ్వరునకుఁ బేరువచ్చితి. ఈవిషయ మై వేదములు ఘంటా ఘోషముగా వదింపుచున్నవి.

పరమేశ్వరునకుఁ జతుర్మూర్తి వాయులుగలవు. అని- భవ- మృద- కవ నానులు చే నొప్పారు. పశుపతి-ఈగు పరమేశ్వరుడు ప్రపంచోత్పత్తి కాలంబున ప్రజాపతి మొదలగు సగుప్త భూతాంతి ర్యామియు భవరూపంబున స్వలంఘయండు. విష్ణువు మొదలగు సర్వభూతముల కంతర్యామియై మన్వాదులచే ధర్మశాస్త్రముల రచింపించి సన్మాన్యమైనోదవి మృడరూపంబున రక్షింపుచుండు. రుద్రుఁడు- మార్కండే-అగ్ని, యముడు, కొలము, భూతిములు, అమనానియంతు దనశక్తి ని సుచితమగుణంబున హరరూపంబున పొందుచుండు. త్రిగుణా తీతుండై శివస్వరూపంబున నిశ్చినుత్తులగు సునకప నందనాది మునింగ్రులకును, బొటనవ్రేలంత ప్రమాదము జేయఁగల వాలభిల్యాది సిగ్గు లకును, నుపామ్యుండై యుండును. ఈవిధముగఁ బశుపతియే సర్వప్రపంచమునఁ దత్త్వబ్రూప భేరుణుని నడిపించు చుండు.

పరశివుఁడే జీవప్రపంచమును సృజించెను గదా? అతనికింత పక్షపాతంచేల? కొందఱిని సుఖవంతులగను, కొందఱి దుఃఖవంతుల గను జేయవలెయని సంజయు గలగ వచ్చును. కాని, దానికి జీవులుచేసికొను పుణ్యపాపములే కారణముగాని పరమేశ్వరుఁడు కాడని తెలిసికొన వలెను.

అయిత్యర్థబోధక పశుపాలకుఁడు. పశుపాలకు డెటులగోవును భాదులకొల ద్వణం

బుజేసి నీరువెట్టి త్రాళ్లంగట్టించు, దక్షకుఁ గావలసి నపుడు విడుచు చుండ నో, అటులే స
ర్వేశ్వరుఁడు జీవులను పాశంబులను త్రాళ్లబిగించి పుణ్యపాపములను గడ్డినిజేసి తనకటాక్ష
మెవనిపైఁ బ్రసరించునో, వానినప్పుడు బంధముత్తులు గాఁ జేయును. గ్రాని, సర్వజనులను బి
దుఃఖంబులు స్వకర్మ కృపంబులు గదలించి పరమేశ్వరు నిందింపక యాచ భవించుచు తద
శుగ్రహాభి లాషియై నిరంశరం బర్చించు చుండు వలయును.

ఆపరశివునికిఁ గ్రానుక్రోధలోభ మోహమద మాత్సర్యములను నరిమెడ్డగములేను. అకలి, దప్పి, జర, మరణము, శోకము, మోహము అనుపదార్థులు లేవు. అన్నచుయ ప్రాణ
మయ, మనోమయ విజ్ఞానములు, ఆనందమయ ముఖను పంచకోశములు లేవు. మహోక్త శ
ములుగాని, తాపత్రయములుగాని, ఈషణత్ర యాసులుగాని మాతనికేలేవు. ఇన్ని యన్ని
యు జగంబువకుఁ గలవు- దీనికి సాక్షీభూతుడై తేజోరూపుడై బ్రహ్మవిష్ణు రుద్ర వ
హేశ్వర సదాశివా ద్యనేక నామములు గలిగి మత్త్రింశత్త త్వాధికుడై ముముక్షువు
ల కెల్ల నాశండుపాస్యుడై యుండు. ఇదిసమస్త శాస్త్రంబులందు సిద్ధాంతముచే యబడినది.

తే. గీ. మోక్షనుఖముట్టి శివయోగ శ ముననుదక్కు-

నెట్టిక్రియలను లేకుండు శ తెటిగి బుధులు
సర్వధర్మోత్త మంబైన శ వైశేషధర్మ
మలఘమితి నాచరింపంగ శ వలయుమొదల.

౧౮౨

తా. మోక్షము శియోగముననేగాని నితిరకర్మలను జేయవలదు. కానసర్వధర్మ
ములలో నుత్తమమగు వైశేషధర్మము నాశ్రయించవలెను

క. ధర్మాతి శయమున నస

త్కర్మము సంక్షీణమగు వి గత కిల్బిషతం

బేర్కెమయి నున్న నరునకు

నిర్మలశివయోగ మహిమ నిజముగఁ గల్గుక.

౧౮౩

తా. శివధర్మము లాచరించినగాని, పాపములు నశింపవు. తదనంతరము గాని మాన
వునికి శివయోగమహిమ బుద్ధికి గోచరింపదు.

—* గురు శిష్య సువాదము. *

ప. మఱిసజ్ఞాన నాశనకారణంబును శివయోగజ్ఞాన మూలంబును నై

న గురుశిష్య సువాదాబుగల దదియెట్టిదనిన, నిరంతర శిష్యాన,
శిష్యశక్తి శిష్యాన, శిష్యవ్రత శిష్యలింగార్చన, పంచవిధ శిష్యయోగ
పూర్వక చతుర్విధ యోగాభ్యాస పరాయణుండైన గురునాథు
నిదివ్యశ్రీపాద పద్మంబులకుఁ దత్త్రియ శిష్యుండు సాష్టాంగ దండ
ప్రణామంబు లాచరించి, ముకుళిత కరకమ లుండ గురు, దే
వా! భ వత్ప్రసాదంబునఁ గృతార్థుండ నైతి, నిందుకు సుదేహంబు
లేదైనను మదీయాభిమత ప్రశ్నంబులకు నుత్తరం బవధరింప వల
యునని, విన్నవించి యిట్లనియె.

౧౮౪

అ అభావ నాశనమొనరించి శిష్యయోగజ్ఞానముకలుగజేయు గురుశిష్య సువాద
ముగలదు అట్టిదానిని సాధకుల సులభ బోధకైగ వీండుండిండు పచిపుచున్నాడు.

తా. శిష్యానము శిష్యశక్తి - శిష్యానము - శిష్యవ్రతము - శిష్యలింగార్చనము - అను
పంచవిధములయిన శిష్యయోగముచేఁ బ్రకాశించుచు, మంత్ర - లయ-హార- రాజయోగ
ములను నాల్గుతెరంగులగు యోగంబులభ్యసించి చిహ్నిలుచున్న గురునాథుని సమీపము
నకు శిష్యుండు చని దోసిలియై" మహాత్మా! నేనడు గుప్రశ్నంబులకు సదుత్తరము తీ
యవేడెద. మిక్కిళాకటాక్ష ప్రసారమాత్రముననే కృతార్థుడనైతిని విన్న వింతుడొడగ.

క. ఎయ్యది చేపట్ట వలయు

నెయ్యది విడువంగ వలయు! సందాక మదిక

నెయ్యమునఁ దత్త్వచింతన

మియ్యఖిలము నాకునాన! తిమ్ముమహాత్మా.

౧౮౫

తా. గురునా! ఏదివదలవలయును! ఏదిస్వీకరింపవలయును? తత్త్వవిచారమెంతో
రకు చేయవలయును? ఇదియంతయునాకు శాసితము.

వ. అనుటయు గురునాథుండు శిష్యున కిట్లనియె.

౧౮౬

అ. గురువిటుల శిష్యునికేఁజెప్పఁదొడంగెను.

క. పిండాండ మూడి మఱి బ్ర

హ్మండము సర్వంబు దెలియు ! మటజీవాత్మం

డుండునెలపు గనుఁగొని త

ప్రిండాండ మునగనునున్న ప్రేయముడుగఁగనౌ.

౧౮౭

తా. పిండాండము మొదలు బ్రహ్మాండమువరకుగల సర్వపదార్థములు విచారించితి
వంతుడవచ్చును దెలిసికొని పిండాండము నందలి ప్రేయనువిడువ వలయును.

క. పరమాత్మా లోకనత

త్పరుడ వగుచు విడువుమంతః ♦ దజ్జీవాత్ముం

బరమాత్మ లీనతాసు

స్థితుడవైన తేదొకింత ♦ చింతయునరయఁ.

౧౮౮

దా. నీవుపరమాత్మలోక పరమాయణుడవై తిగ్మయత్వంబునొంది జీవాత్ముని వ
దులుము. పరమాత్మయందు లీనమైపరమస్థు గలనీకిక యేచారము తోచనిలేదు.

—* గురుశిష్య సోదర చర్యాజ్ఞాన విచారము. *

వ. అనిన శిష్యుం డిట్లనియె.

౧౮౯

తా. అంత శిష్యుఁడిటులచెల్పె.

సీ. ఎట్టివాఁడు గురుఁడున నెట్టింబుగ శిష్యు

లెవ్వరు సోదరులెట్టివారు

సంస్తుతింపఁ గదగున చర్యయెట్టిది పర

మజ్జానపెట్టిది మనమలరఁగ

నానతీ వలయుఁ దన త్వార్థంబు లును గాఁగ

ననుటయు నతనికిర ట్లనియెగురుఁడు

ఎవ్వరియందు నూన హింపంగఁ దనకంటె

ఘనత రంబగు ప్రజ్ఞన గలిగియుండు

తే. గీ. వారలందఱు గురువులున వంశ్యులెపును

జ్ఞానమునఁ దనకంటెనున నీ నులైన

వారలెల్లను శిష్యులున వరసఁగఁగద

రులునమాన విద్యాకిలీర తులుజగమున.

౧౯౦

తా. పరమాత్మా! గురువఁగా నెటువంటివాడు. శిష్యులెట్టివారు? సోదరవలరఁ

జెట్టివాడు? చర్యయెట్టిది? ఉత్తమజ్ఞానమెట్టిది? తత్త్వాన్వయము? ఏనివారమునకనెను నాచెప్పనున్న గురువు— అతనిజాచి శిష్యా! తనకంటె నెక్కువ బ్రహ్మజ్ఞులవారందఱుగురువులు. వారందఱు వందనీయులు. తనకంటె జ్ఞానహీనులగువారందఱు శిష్యులు. సమానవిద్యాచతురులు పోదరులునుమా?

క. ప్రశస్తి వరనిష్ఠ యెయ్యది
ప్రశీటాబుగ నదియచర్యో బ్రహ్మమయఁబీ
సరిలాబును ననియు నెలియట
యకలం కజ్ఞానమదియో యగుడధ్యము గాఁ.

౧౯౧

తా. శ్రేష్ఠులు నిష్ఠయే చర్యలునలుడు. ఈశ్వరు శుభంఢని తెలియుటయేజ్ఞానంబగు.

—* ఇతరుల కొనర్చుహితా హితకర్మఫల విచారము .*—

వ. కొనర్చును శిష్యుడూ.

౧౯౨

క. ఇతరులకు నరుండు హితా

హితములు గావించి యాతర ఁడే లాపొందఁగా
వితతంగుగ నుఖహఃఖ
పరితతుల నిహ ముంచునైనఁ బరమన నైనకా

౧౯౩

తా. అంగశిష్యుండు గురువుజూచి గురూత్తమా! మానవు లితరులకుఁజేయును పకారాపకాగములకు ఫలంబుల పొందుదురా?

తే. గీ. అనినగురు నన్యఁడెట్లమర నన్యలందు
నహితమైన హితంబైన నాచరించి
నట్టికర్మఫలము మీఁద నైననిపుడ
యైన భోక్తవ్య మగుసూతర యంబులేను.

౧౯౪

తా. అంతగురువు “శిష్యా! నీనీనందిముమేల? ఇతరులకొనర్చిన హితాహిత కర్మ ఫలమును మెట్లుజేగ్గాని, గెరువాతిగ్గాని, అనుభవింప వలయును. తప్పదు.

సీ. ఒక్క-నూత్రంబునఁ బెక్కు-మాణిక్యంబు
 లున్న చందంబునఁ నుండునొక్క
 యాత్మయందు చరబుర్ర లై నదేహంబులు
 నచరంబులైన దేహంబులట్ల
 కావున నద్వైతఁ కారణంబుననట్టి
 కర్మఫలంబు నిర క్కంబుగాఁగ
 బురుషుఁ డనుభవించుఁ బరమాత్మయందు జీ
 వాత్మ డాదాఁక నై క్యంబుఁబొంద
 తే. గీ. కూడునందాఁకి నెకటిపొర నొక్కతనువుఁ
 బొందితా శుభాశుభకర్మ భోక్తయగును
 బహువిధములగు సగపార బంధములను
 జిక్కువడు మోక్షమార్గంబుఁ జెదలేక.

౧౯౫

తా. ఒకజాతమునననేక మాణిక్యము లుండినటుల ఒకపర మాత్మనుండే చరాచర దేహంబులన్నియుఁ ప్రకాశించు చుండును. సచ్చిదానంద రూపుండగు పరమాత్మ యందు జీవుడైక్యంబుచెందు నంతవరకు నొకతనువును కదలి పరొకతనువు ను గ్రహించుచు శుభాశుభకర్మంబుల నొక భవిష్యదుచు సంసారబంధమునబడి మోక్షము బొందలేడు.

—* యోగ ప్రాశస్త్యము. *

క. అటుగాన జేహముక్తికి
 బటుయోగజ్ఞానివగుచుఁ బరమాత్మకుఁ బ్రా
 కట జీవాత్మకు చైక్యము
 ఘటియింపఁగఁ జేయునునఘః కడుశీఘ్రమునకా.

౧౯౬

తా. కావున శివయోగ మధ్యసింది జీవాత్మైక్యముచే కూర్చుంటుండు.
 తే. గీ. గణనలేని మహాచాతః కములు చేసి
 వివిధ భూతావళులఁ జంపి విశ్వమెల్ల
 దగ్ధముగఁ జేసి పొందెడుఁ తత్ఫలంబు
 నుత్తమజ్ఞాన బలమునఁ యోగివడయు.

౧౯౭

తా. లెక్కలేని మహాపాపము లాచరించి యనేక జంతువుల జంపి యా గాదుల వలన పొందెడి మహాఫలము నుత్తమ జ్ఞానమున నొగిపొంగును.

శా. యోగజ్ఞానముకంటెఁ బుణ్యము ఫలం బొండేమియుం లేదొగిన్
యోగ జ్ఞానము కంటె నన్యమగు మోఁ ట్లే పాయముం లేదిలన్
యోగజ్ఞానముకంటె నిశ్చలసుఖం బొండేమియుంగల్గదీ
యోగ జ్ఞానుల కంటెఁ బూజ్యులును లేరుద్బద్ధతం జూడఁ గాన్.

తా. యోగ జ్ఞానముకన్న మిన్నియగు కేరొక పుణ్యంబుగాని మోహోపాయముగాని కాశ్చతా నందముగాని లేదు. శివయోగజ్ఞానులకంటెఁ బూజ్యులును జగంబున మరొకరులేరు.

క. ఇదిసత్త్వ నివిసత్త్వం

వివిధరమ రహస్య మితరం మెల్లఁగ్రమమునన్

నదలుము యోగజ్ఞానము

పదిలంబుగ నాత్మనిలిపి బ్రతుకుము నతన్.

౧౯

తా. కుమారా! ఇదిపరమ రహస్యము. ఇదియే సత్త్వము, వీనిసేపు నభ్యసించుము. ఇతరులు పరిత్యజించుము.

క. భువిఁ బెక్కు మాటలేటికి

ఇవిలిగి మునంగి నీకుఁ బెప్పెద వినుమా!

శివయోగాన్యక్రీయ ను

రభిన వశవర్తినియె చూసె ? పరమార్థముగాన్.

౨౦౦

తా. నిజముగా నేవలెనగుమీరుఁ బ్రమాణపూర్వకముగాఁ శిష్యులంటి ఇంటకన్న పరమార్థ సాధకమగు నదివరకంటి లేదు.

చ. ఇదిబహుశాస్త్రం బాలముల నెన్నిసో సార లేశార్థమింతయున్

విదితము గాఁగఁ జెప్పితిమిర విస్మయ దీనికి నెంచునెక్కుడై

నదియొక యీత యుగలుగర దైవను నీమదిలోనోప్తయె

య్యదియటఁ జెప్పు మప్పునతరఁ జూగుదు మూర్తికి భక్తిక్లిప్తమన్.

తా. ఇదియనేక శాస్త్రముల సారంశము. దీనికంటె నెక్కువైనది మరొకటి

శేష . నీమనస్సు లోనివృత్తి మేది యోవదింపుమన శిష్యుండిట్టినియె.

క. జీవాత్మునిఁ జూడ గనరా

దావలఁ బరమాత్మఁ గానఁ నలవియె చక్షు

ర్భావముల కగోచరమగుఁ

గావునఁ దదోగ్ధ మెట్లుఁ గలుగఁగ నేర్చుకొ.

౨౦౨

తా. మహాత్మా! గరుడరా! జీవాత్మనే చూచుటకు శక్తి లేని నేను, చక్షు ల్లకుఁ గాని, మనస్సునకుఁ గాని, అగోచరుడగు పరమాత్మ నెట్లు గాంచుదును అనివయ మును దెలిపినన్న సంచార బంధమునుండి తొలగింపు మన్న గురుండిట్టినియె.

క. అనుటయు గురుండిట్లచు శి

ష్యుని తోడక శ్రవణ మననఁ శుద్ధ నిదిధ్యా

సనములు మూఁడును దగుసా

ధనములగుక సాధ్యమునకుఁ దత్త్వజ్ఞునకుకొ.

౨౦౩

తా. శిష్య! మంచిదన్న నడిగితివి. ఆపరమాత్మను దెలిసికొనుటకు శ్రవణ మనన నిది ధ్యాసని మూడుపాఠములు గలవు.

క. శ్రవణంబున మననమ్ముగు

ద్వివిధంబునఁ గలుగుతినిఁ దిధ్యాసనమీ

త్రీవిధంబు నాత్మదర్శన

మఫుటకు హేతువని చెప్పిఁ రావ్యలు జగతికొ.

౨౦౪

తా. నిరంతరము పరమేశ్వరుఁ డిట్టివాఁడని వినుటచేత మనశము గలుగును. ఈ రెంటిచేతనిది ధ్యాసము చేయవలెను. అందువలన నాత్మగన్పించును.

ప. అది యెట్లనిన.

౨౦౫

తా. అదియెటు లనఁగ.

చ. శ్రవణము వేదవాక్యములఁ సమ్మతి విని-తదర్థశాస్త్రసం

భివపట యుక్తు లామననఁ భావము రెంటి నెఱింగి ధ్యేయవ

స్తుప్రసాద గురూక్త మార్గమునఁ సుస్థితఁ జింతనచేత ధ్యాసమీ

త్రీవిధమునకొ నిరూఢుడగుఁ ధీరుఁడు గాంచు శివస్వరూపముకొ

తా. శ్రీనామనవేదవచనములఁ బ్రాచుముతోవినుట. మననమన-వేదశాస్త్రాధ్యక్షములఁ బలుమారు తలంచుట. నిదిధ్యాసమన శ్రవణ మననంబులచే నెఱిగిన ధ్యేయవస్తువును-ను రుచుచెప్పిన చొప్పున ధ్యానము చేయుట. ఈమాదిటి యందును కావ్యసిద్ధిపొందినవాడు శివస్వరూపమును గ్రాంచును.

చ. అదియనుం గాక.

౨౦౭

తా. మఱియు,

తే. గీ. సిద్ధ రసవశమున విన్ముఖ శీఘ్రమున ను
వర్ణమగు భౌతి సద్గురు వశతఁ దన్నుఁ
దానకనుఁ గొని యాత్ముండు తన్మయమును
బొందుఁ గడువేగ ముననునో ద్భుతిము గాగ.

౨౦౮

తా. పరమేశ్వరి వలన యిసుము బంగార మగునటుల గురు, వ్రుపజేరించిన విధంబు న దన్న దాను దెలిసికొని జీవుండు పరివర్తనరూపంబు నొందును.

క. క్రమమున బహుకర్మపరి

భ్రమహేతువు లైనగురులు పరఁగఁ దఱుచులో

కమునం బునో రావృత్తిప

దమునకుఁ గారణము గారు తలపో యుగఁ.

౨౦౯

తా. కర్మమార్గమును బోధించు గురువులు లోకంబున న నేకులుగలరు. వారుపున రావృత్తికిఁ గారణ భూతులు. అనఁగాఁ గర్మల నాచరించిన మెటనే తత్ఫలములకు గృహ్యమునఁ బొంది పుణ్యక్షీణము కాగానే తిరిగి లోకంబున జన్మించుదురని భావము.

ఉ. వారక మోక్షకాంక్ష గల వారికి వారలతోడి దోషికి

ధామణి నాత్మ యుదగివో దర్శన నిర్మల బుద్ధిమైనసా

ధారణ కారణం బునునో ధన్యుఁడు గల్గినయేనతండు వి

స్తారత తత్త్వ భావుఁడగు సద్గురు నాథుండు పద్యుఁడైలెడఁ.

తా. మోక్షమును గోర్వవారికి వారలతోఁబడియేమి. ఆత్మయందే శివదర్శనము గ లగజేసిన మహానుభావుఁ డెల్లకాలము, వంతునీయుండు.

—————* మాయా విచారము *—————

సీ. అని గురుదాన తీర్ చ్చిన శిష్యుఁడెట్లును
 మాయఁజేగతి నుండుఁ మహిత చరిత
 తద్విలక్షణమైన తత్త్వమెట్టిది తద
 తీతమయ్యది యైనఁ దేట పడఁగఁ
 గలదేట నదియును గదియింప వలయునా
 కనుటయు శ్రీగురుఁ డతనితోడ
 ననియె నీయడిగినయర్థగబు గంభీర

మెంతయులెస్స ము ? నిట్టి మహాత్ము
 తే. గీ. లైసనుజ్ఞాన నిరతులఁ చే ననూన
 భంగిఁ జిప్పగఁ బడియెఁ దర్ త్వరత వినుము
 ధరణి మొదలైన పంచ భూతములు మాయ
 తద్విలక్షణ జీవాత్మ! లెత్త మొనరు. ౨౧౧

తా. అనివచింపగా శిష్యుండు గురువును జూచి మహానుభావా! మాయ యనఁగా
 నెట్టిది? ఏవిధముగానుండును? దానినతిక్రమించిన తత్త్వ మేమి? దానికంటె విలక్షణమై
 నది యేమి? అట్టి జేని యైనందుండిన నాకు వచింపునఁగ- గురువు శిష్యుని బ్రతుతో
 జూచి, వల్ప నీవడిగి ప్రశ్న మెంతయు బాగుగనున్నది. అదియతి గంభీరార్థము గలది.
 ముందుమహాత్ములైన సుజ్ఞానులుదానిని జెప్పియుండిరి. అదివలించెద. శ్రద్ధాపూర్వకవైయాళిం
 పుము. పృథివి. ఉదకము- తేజస్సుచాయువు-ఆకాశమునను పంచభూతములును మాయ
 యనఁబడును. దీనికంటె వేరైనది జీవాత్మత్వమని తెలియవలయును.

తే. గీ. అదిమనశ్శక్తి యంద్రు లి! త్వార్థ వినులు
 తన్మనోంతము లైన తి త్వార్థులు లాఱు
 గడచి యింద్రియా తీతుఁడై గరిమ మొరసి
 పరమ పదుఁడై వెలుంగును బరశిప్రాడు. ౨౧౨

తా. తత్త్వవేర్తలుదానిని మనశ్శక్తి యనిచెప్పుదురు. మనస్తత్త్వముచేత గలయా
 తానార్థతత్త్వములను వదిలి యింద్రియా తీతుఁడై వెలింగడి వాడు పరశివుండు.

క. స్వాను భవంబున నపరిమి

తానందము గ్రంథకొనగఁగ నాపగమాత్మగా

జ్ఞైన శివునెఱుఁగుచుఁ ద

ల్లినుండ వైసుఖవి గమ్ముఁ లీలఁ గుహారా.

౨౧౩

తా. స్వామభిషంబున నానందరూపుండగు పరశివుని నెఱింగి యూతనియందు లీల
పైన మనస్సుగలిగి శాశ్వత సుఖంబును బొందుము.

—: శివాశివాది నామంబులుగల నస్తు విచారము:—

ప. అనిననిని శిష్యుండు దేవా! శివంబును, నశివంబునగు-శివాశివ పర
మాత్మకంబును— కేవలంబును సహజానందంబు నన-దగు నవియె
వ్వియవ్విధంబు నాన తీవలయునని విన్నవించిన తనీయాంఁదిత ప్ర
జ్ఞా విశేషంబునకు నెంతయు సంతసిచి గురునాథుఁ డీట్లనియె.

తా. అంతఃకమ్యండు” గురువరా! శివము- అశివము- శివాశివ పరమాత్మ కేవలము
సహజానందమునను నవియెట్టి! తెలియఁజెప్పవలస గుర్తుఁడిట్లనియె.

క. శక్తి మహా మాయయగున్

శక్తి పము స్థిపుండు నెఱుఁగుఁ సచరాచరిను

వ్యక్త జగజ్జలము శివ

శక్తి మయంబయ్యె చనఘఁ సకలము నరయన్.

౨౧౪

తా. శిష్యా! శక్తియేమహామాయ. శక్తిపై వెలింగడి వాడు శివుండు. ఈచరా
చర ప్రపంచమంతయు శివశక్తిస్థితము.

క. వినుపుణ్యంబును స్వర్గం

బును మోక్షంబును శివుగాడు మునుశుభము సుఖం

బును నిష్ప్రపంచ కంబును

ననునీయేడును శివాహ్వా యములై యుండున్.

౨౧౫

తా. పుణ్యము- స్వర్గము- మోక్షము- శివుడు. శుభము- సుఖము- నిష్ప్రపంచ
ము- ఈయేడును శివజ్ఞుని పేర్లుగలవి.

క. మునుకొని దురితము దుర్గతి

యునుమఱి బుధంబు శక్తి యునున శుభముగ

న్ద్రాన దుఃఖంబు ప్రపంచము

సవంగాన య్యేషునయ్యె/ నశివాహ్మయముల్.

౨౧౭

తా. దురితము- దుఃఖంబు-అంధము-శక్తి-అశుభము- దుఃఖము ప్రపంచమునను నీయే
డను- అశుభము- అనుషేష్యగలవి.

తే. గీ. శక్తితీతంబు శివనుయ్యె/ శక్తియశిన

మయ్యెనారెంటికిని పరం/ బైనదాది

కారణంబై నది యనామర కంబనంగ

సవిదితంబయ్యె విఘట విర చారవినుము.

౨౧౮

తా. శక్తికంటె సతీతమైనది శివమనిచెప్పబడును. శక్తియ శివస్వరూపము. ఈ
కంటికిని బరంబై మాలకారణమై నామరహితమై శుభ్రస్థమై పాశితత్వంబు వెలుగు
చుండును.

తే. గీ. ఇదియ కొండలు సప్తమర పదమయనియు

గరిమఁ గొండలు షష్ఠ్యంశర కంబనియును

వేతె కొండలు తత్త్వాధర విమలు నాలు

తొమ్మిదుల మీఁద సనిచెప్పుర దురు గ్రమమున.

౨౧౯

తా. దీనికొండలు సప్తమపదమనియు- షష్ఠ్యంశమనియు- షష్ఠ్యంశర త్వాత్మ
కమనియు- క్రమముగా జెప్పదును.

ప. మఱియు నదియ పరతత్త్వంబును ధ్యానధ్యేయ వివర్జితంబును ని
రాశ్రయంబును నిరాలంబును నిష్కలంకంబును కేవల సహ
జా సందంబును, వినాశోత్పత్తి వివర్జితంబును, సప్రమాణంబు
ను, ననాకారంబును, బరబ్రహ్మంబును సని బ్రహ్మవిమలెఱుగు
దురని గురుస్వామికి శిష్యుంజిట్లనియె. జగద్వ్యాపారంబు సత్పురు
షులకైన నతి దుస్తరంబున తలంచెద. తత్పుణోపాయం భాసతీ వ
లయు ననుటయు గురుప్రభుం డిట్లనియె.

౨౨౦

తా. దీని నానంద స్వరూపంబుగను- వినాశోత్పత్తిహితముగను- పరశివ త

త్వంబుగను బ్రహ్మజేతలు గవీతుగన శిష్యుండు గురువుని జూచి దేవా? తామువచించిన యన్యుతి వాక్కుల నాలించి యానందంబు నతిక్రిమింపతిరంబు నాదని పెద్దబువచింతురు. అందుకు సుఖో పాశంబేదియైన నుండిన వచించి యాభివృద్ధి దర్శింప జేయుమని ప్రార్థింప నాతిండు కృపాశుండై యిట్లనియె.

క. వ్యాపారాంతరము స్వభా

వ్యాపరిమిత నిత్యసౌఖ్య ! మనిచెప్పగనే

లాపరసుఖము ప్రపంచ

వ్యాపార ప్రభవమెల్ల ! యనితలంపనగున్.

౨౨౧

తా. వత్సా! జగత్వ్యాపారమున సుఖంబు లేదనియు. వ్యాపారాంతరము గలదనియు వచింపనేల? ప్రపంచ వ్యాపార ప్రభవమైన దంతయు సుఖంబుగనే భావించుము.

ఆ. వె. తలంచి సుఖవిగమ్ము ♦ ధన్యాత్మ యనవుడు

శిష్యుండధిక వినయ ♦ శీలుండగుచు

సనియెగురుల వాక్య ♦ ముచకునుకొన్నాకి

గాదయియునను నడు ౨౨౧ వలయు.

౨౨౨

తా. ఇట్లుండ దలంచి సుఖవంతుడవు గవృత్త శిష్యుండుగురూత్తము! ప్రపంచంబు కల్పితంబని చెప్పుచున్నారు గదా?

క. సిక్కిముగ బ్రపంచ సుఖ

బెక్కిడ సర్వంబు నతిశి ! యించిన బ్రహ్మ

బెక్కిడ యని మదిదలంచెద

నొక్కట నీసంశయంబు ! నుడిగింప దగున్.

౨౨౩

తా. నిజము విచారించగా ప్రపంచ సుఖమెచ్చట! సమస్తమును నతి క్రమించినెలుగుచున్న పరశ్రేణు డెక్కడ? కల్పిత ప్రపంచ సుఖంబునకు- పరశివా నందంబునకు బర్వత పరమాణువులంత భేదంబు గన్పించెడి. ఈసంశయము విచ్ఛేదము చేయుమనగురుండిట్లనియె.

వ. అనిన విని గురు నాథుండు “ సర్వం కల్పితం బ్రహ్మ ” యను వాక్యంబు శృతి గతుంబగుటండేసి స్వభా వంబున బ్రహ్మ ప్రపంచం

బులకు భేదంబు లేదు. జీవాత్మ పరమాత్మ భేదంబుజ్ఞాన నశంబున
గలిగిన యట్ల బ్రహ్మ ప్రపంచంబగుఁ గావున నది విద్యజ్ఞ నంబు
లకు గలుగదు. దూర దృష్టికి నూత్రంబు నందు సర్వ భ్రమంబు
ను నెండ మాపులయందు జలభ్రమంబును శుక్తియందు రజతభ్ర
మంబును బుట్టిన యట్లకాదె పరబ్రహ్మంబునందు దృశ్య భావంబు
నుటయు శిష్యుల డిట్లయె. ౨౨౪

తా. వత్సా! “సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ” యితి శ్రుతి వచించు చున్నది. వస్తుతః
బ్రహ్మ ప్రపంచములకు భేదంబు లేదు. జీవాత్మ భేదంబు నజ్ఞానంబున గలిగిన విధంబున
బ్రహ్మ ప్రపంచ భేదంబునట్లులకు గలుగు, పండితులకు జనింపదు. పరశివ స్వరూపంబునం
దు బ్రహ్మచ భ్రాంతి క్షణిసర్వ భ్రాంతివలె వలెను గొందటికి జనించును. అంతయే గానియు
ధాధముగా లేదన శిష్యుల డిట్లయె.

————* మృత్యు లక్షణ విచారము*.————

సీ. సురలును దైత్యులుః నరులును మొదలైన
సర్వశరీరాలుః జగతి మృత్యు
వశులన సదృశః నర్ములవలచ వి
నగఁబడు నెట్టిచంః దంబు మృత్యు
లక్షణమిదిః బ్రహ్మ శాశ్వతంః శాశ్వతంః
దాగురుండిట్లనుః నలెన కలెమి
మెలయంగ నోతగిడిః మేలెంతయును శోభ
నము నీవడిగిన పః శ్చ ము మహోత్త

తే. గీ. రంబు పూర్వవిపశ్చినుః క్తంబు మోక్ష
మిచ్చుయించిన వారలః కెల్ల నెఱుంగఁ
దగిన యదియోగవినుతాబుః దాని నెఱుంగఁ
జ్ఞెప్పెదమునీకు నవధానః మొప్పవినము. ౨౨౫

తా. గురువరా! జీవతలు- రాక్షసులు- మానవులు మొదలగు సర్వ ప్రాణులును
మృత్యువు నోటబడు దురని తమబోటి పెద్దలవచింతురు. ఆమృత్యు లక్షణమును గొంచె

ము వివరింపుడనిన, ప్రత్యక్ష మహేశ్వరునివోలె వెలుగు చున్న నాగురుడు-శంకర! నీక
డిగినవిషయ మత్యుత్త మము. మోక్షము నభిలషించిన వారెల్లను తెలిసికొనఁదగిన విషయ
ము. దానినివచించెన వినుము.

క. మృత్యువనఁగ సుసారము

సత్యంబుగ దీనిఁగడవఁ శక్యముగాదే

కృత్యముల నెట్టివారికి

నత్యంతము దుఃఖ హేతుఁ వపు నెల్లపుడు.

౨౨౦

తా. అత్యంత దుఃఖ హేతువగు నీసంసారము గడువ నేరీ శక్యముగాదు. మృత్యు
వనఁగా నీసంసారమే నుమా?

క. వివసనూన శివజ్ఞా

నానందతె నిర్మలాత్మఁడైన కృతార్థుఁ

డేనాట్రునైన వెఱవ

డేనః పరిపూర్ణమై న్ని సాన్మహిణి.

౨౨౧

తా. పాపభూయిష్ట మగు నీసంసారమును జూచి శివజ్ఞానమున నిర్మలమైన మన
స్సు గలవారె లెన్నిటికిని భయ పడరు.

వ. బ్రహ్మజ్ఞుఁడు గానివాఁడు సరింతరంబు సుసారంబు వలననుండిసు
సారంబునుంబొందుచుండు- “మృత్యోస్సమృత్యుమాప్నోతి” యను
శ్లోతియధార్థంబుగాన మణియిట్టి సుసారులకుఁ గలుగుదుఃఖము
ను జన్మప్రకృతివృత్తియు దోషంబును విధ్యాజ్ఞానంబును ధర్మాధ
ర్మంబులుఁగూడ సంసారలక్షణంబగు తద్దుఃఖంబిరువదియొక్క భే
దంబులుగలిగియుండు, స్థిరమ. శరీరంబు త్వక్చక్షుఃశ్రోత్రజిహ్వ
గ్రూణ మనంబులను యింద్రియంబు లాఱును, శబ్దస్పర్శ రూపర
స గంధమనంబులను విషయంబు లారును, తన్మద్భూతును, సుఖం
బును దుఃఖంబునని చెప్పంబడు నిదియుచుండుగాక.

౨౨౨

తా. బ్రహ్మను జెలియ నేరని వాడు “మృత్యోస్సమృత్యుమాప్నోతి” యను శ్లోతి
చొప్పున నొకజన్మకుండి మరొక జన్మను బొందు చుండును. వీరికి గలుగు దుఃఖము- మి

ధ్యాన్జ్ఞానము - ధర్మాధర్మములు-సంసార లక్షణము. ఈసంసార మందలి దుఃఖము- శరీరము-త్వక్చక్షు శ్రోత్ర జహ్వీమూల మనస్సు లాదును శబ్ద స్పర్శ రూపరసగంధ మనంబులు- ఆదును, తిట్టర్థు లాదును- సుఖదుఃఖములు రెండును కలిసి మొత్త మిరువది యొకవిధంబున గలుగు చుండును.

సీ. మొదలు మిథ్యాజ్ఞానః ముని సంభవించురా

గంబును ద్వేషంబుఁ గ్రమముతోడ

నారెంటివలన ధర్మాధర్మములు గల్గు

నందుజన్మ ప్రాప్తి యగురయమునఁ

దన్నిమిత్తము సం తతమును దేహిదుః

ఖము బొందునట్టి దుఃఖము వినాశ

మగుట యెట్లన్న విధ్యాజ్ఞానసంక్షయం

బున దేహులకు దోష ముక్తియగును

ఆ. వె. దోషముక్తియైనఁ దొలగు ధర్మాధర్మ

చయములని దొలంగ జన్మముదుగు

జన్మముడిగెనేని చర్చింపనెల్లఁటి

నైన దుఃఖమించురై నలేదు.

అ. ౨౯

తా. మొట్టమొదట మిథ్యాజ్ఞానము- అందువలన రాగద్వేషములును- దానివలన ధర్మాధర్మములును, దానిచే జన్మయు, దానిచేత దుఃఖములును ప్రాణులు బొందు చుండును. కాన మిథ్యాజ్ఞానము మొదట నశించినచో దాని వలన జనించిన సమస్తమును నశించును.

క. సమధిక శాఖాన్విత వృ

క్షము మూలము దెగినఁగూలు గతిమిథ్యాజ్ఞా

నము పాలమైనను సంసార

ర మహాదుఃఖంబు దృఢత రంబుగఁ బొలియున్.

అ. ౩౦

తా. అనేక శాఖాఫల పుష్పదులచే నొప్పును మహా వృక్షము మూలము నరికినవలయు నశించునటుల మిథ్యాజ్ఞానము నశించిన సర్వదుఃఖములు నశించును.

ఆ. వె అపుడుగాదె దేహి ! కపవర్గ సంప్రాప్తి
గల్గునీవు నీప్ర ! కార మెల్ల
సారముతి నెఱిగి ! సంసార వారిభ
యతుల మోక్షతీర ! మాశ్రయింపు.

౨౩౧

తా. అప్పుడుగాని దేహికి మోక్షము గలుగదు. కాన నీవిది యంతయు గుర్రతన
యీసంసార మహాసముద్ర తీరమునాశ్రయింపుము.

వ. అనవుడు.

౨౩౨

తా. అదియం గాక.

తే. గీ. హనియెద్ది మహాలాభ ! మనగ నెద్ది
కలిత సుగతి ప్రదంబైన ! కర్మమెద్ది
యొనర నెద్ది యుత్కృష్ట ప్ర ! యోజనంబు
దేస యీసర్వమును నాన ! తీవెనాకు.

౨౩౩

తా. అనభివ్యంతు మహాత్మా! ఏయగ్రమున లాభము గలుగును? ఏయగ్రము శాస్త్ర
యించిన హనిగలుగును? ఏదిసుకృతి గలుగఁ జేయును? ఎయ్యది యన్నిటి యందునుకల్ప
ప్త మైవది. దీనిసంతయు తెలియఁ జెప్పము.

వ. అనిన శిష్యునకు శ్రీగురుం డిట్లనియె.

౨౩౪

తా. అనభివ్యంతు గురుం డిట్లనియె.

క. యోగాభ్యాస మునకుచు
ద్యోగించు తలాపులేక ! దుస్సంసారే
చ్చాగతిఁ గాలము పుచ్చుటఁ
బోగురుతుగ హానియొద్రు ! బుధవరు లనఘా.

౨౩౫

తా. వత్సా! అన్నిటిలో యోగమాగ్ర మత్యుత్తమము. ఈయోగంబు నభ్యసించు
క సంసారేచ్ఛాపర తంత్రుడై కాలంబును వెల్లించుటయే హాని యందును.

క. ప్రాణము లహర్నిశముసం

క్షీణములై వెడలు దేహి ! క్షీణ మైనం

బ్రాహ్మ యోగుంబునఁ ద

త్రాప్తానా నిలరక్షణము గా దా లాభమగున్.

౨౩౬

తా. దేహులకు ప్రాణములు క్షీణించి దేహము నుండివెడలి పోవు నుండును. ఆ సమాజమున తీణకాలము నైనను బ్రాణమును నిలుపలేదు. ప్రాణాయామము నభ్యసించి శవోఽబ్రాణవాయువును లేవకుండ నిలుపుటకు సమర్థు లగుదురు. కావున బ్రాణవాత రక్షణమే లాభమని చెప్పఁ జూచును.

క. సంకల్ప వికల్పములే

మకం బొరయంగ నీకా వైరాగ్య నిరా

తంక మతిఁజేయు కర్మము

గొంకక సుగతి ప్రదంబ గున్ విమలాత్మా.

౨౩౭

తా. వైరాగ్యము గలిగి సంకల్ప వికల్పములు లేక చేయు కర్మమే సుగతిఁగా రగులదు.

క. ఈజగతి నన్యములగు ప్ర

యోజనములు చూడ నప్ర యోజనములు వి

భ్రాజితముగఁ బుష్పైన ప్ర

యోజన మూహింపఁగా మ నోన్మని యయ్యెన్.

౨౩౮

తా. విచ్యాంపఁగా నితరప్రయోజనము లన్నియు నిర్లభములు. నీచములు. అనోన్మని యొకటిమాత్ర మన్నిటి కంటె నుత్కృష్ట మైనది.

వ. అట్టి మనోన్మని శౌఖ్యం బహర్నిశంబును, శినయోగా భ్యాస సాత్త్వనంబున జీవునకుం గలుగు, నందాఁక జన్మజరామరణ స్వర్గనరక దుఃఖాస్పదమైన బహువిధకర్మ బంధులు విరుగడ గాదనవుడు శిష్యుం డిట్లనిఁచె, నద్వయుండును నతిస్వచ్ఛుండునునైన యాత్ముం డెట్లు దుఃఖయగు, నెట్లు సుఖయగు నేమిటా బద్ధుండగు నేమిటా ముక్తుండగు నితైత్రుగు నాకెఱిగింప వలయునని విన్నవించిన నతనికి గురునాథు డిట్లనియె

౨౩౯

తా. ఆచనోన్మనీ సౌఖ్యము రాత్రింబవలు శివ యోగాభ్యాస మునఁ గానితే కూడను. అది చేకూరినగాని జన్మ శతామ రజాదుల వలన వచ్చునుఁజును నశించును. శర్మబంధము తెగదన, కేవలండుస్వామి! పరమాత్మ నిర్మలుఁడు గదా? అత నికే నుఁజునుగాని, మఱియగాని, కలుగుటకుఁగారణమేమి? అతఁడు చేనివలన బంధుఁడగును? శనివలన ముక్తుఁడగును వచింపుమన గురుండిట్లయె.

క. విమల స్ఫటిక మాణి

క్యము వివిధోపాధి వశతః / నట్లన యగుచం

దమునం దితేనూ పాధివ

శము నన్గణియయ్యె నాత్మ / చచ్చింపంగఁ.

౧౪౦

తా. స్ఫటిక మణితదగ్గరవిట్టిని కాంతిగలవస్తువుంచితనకాంతినివదిలియెట్లు కాంతినిస్వీకరించినటులనిగ్గులుఁడగుపరమాత్మయుఁడనుత్రయవశముగ నాయాగుణంబులగ్రహించుచుండును.

* తరుత్రయ విచారము. *

వ. స్థూల సూక్ష్మకారణ భేదంబులుగల తరుత్రయ లక్షణం బెట్టిదనిన స్థూల శరంబు నానాగుణ భరిత పంచ మహాభూత సంభరితంబై భోగాగారంబై యుండు. సూక్ష్మోగంబ పంచీకృత గగన మొఖ సముద్భవమును పంచ ప్రాణ లింగాన్ని కంబును భోగపాత్రంబు నై యుండు. కారణతను వైన నవాచ్యమహనీయ యనాద్య విద్యయని చెప్పంబడు నీ యుపాధిత్రయంబునకు ననన్యంబై యొకంబైన పరబ్రహ్మంబును దలంపుచుండు తత్త్వజ్ఞుడు. ౨౪౧

తా. తనవులు స్థూలమని- సూక్ష్మమని-కారణమని-త్రివిధము. స్థూలశరీరముభూతపంచకమణోఁ గూడినాని సర్వభోగంబు లుపభవించుటకు నిలయును. సూక్ష్మశరీరము- అకాశానులచేఁ బంచీకృతమై పంచప్రాణ లింగస్వరూపమై భోగపాత్రమైవెలయును. కారణ శరీర మనిశ్చయ నీయమై యనాద్య విద్య యని చెప్పంబడును. తత్త్వజ్ఞఁ డీముపాధిత్రయాలితమగు పరమాత్మకు ధ్యానించు చుండును.

మ. పురస్రజ్ఞం బరఁగుం శరీరము / పురంబు య్గూఁడు నిభృంగినే

పురుషుడైన నెఱింగి బహ్మ / మయ సర్వోఽభోజ్యుల ద్వహించే

సరికగ్ధంబులుగా నొనర్చి విగతే ? చ్ఛాద్యేష యత్నాది వి
స్ఫురితుండై త్రిపురాంతకుండగుఁ ? గదా పోలింప నాతండిలక.

తా. శరీరమునకు- పురమనిశేరు- మూడు శరీరములకు- త్రిపురములనిశేరు. ఈ
రీతిగ నేపురుషుండైనను దెలిసికొని రాగద్యేషుల వదిలి శివజ్ఞానాగ్నిచేవానిని దహింప
జేసి త్రిపురాంత కుండను నామంబు వహింప వలయును.

ఉ. వేయును నేటికిన్వను వి ? వేకని ధీ! పురుషుండ నాద్య వి
ద్యా యుతుండైన వాఁడుకుదాకడు బద్ధుఁడుఁబోలెదోఁచుఁదా
నే యెడఁదద్వి ముక్తుఁడగు ? నేని స్వభావమునక విముక్తుఁ డి
ట్లా యమల ప్రబోధ విధ ? మంతయు శీఘ్రము గల్గుయోగికిక.

తా. జేయుమాటలేల; వత్సా. వినుము- పురుషుండ నాది యగు నవిద్యచేఁ గూడి
కొని బద్ధునివోలె దోచుచుండును. కానియధార్థముగా నాతఁడువిముక్తుఁ జేసుమా? దీని
సంతయు శివయోగుల శీఘ్రముగఁ దెలిసి కొందును.

క. శంకరమగు పరశివయో

గాంకురిత సుఖామృతము న ? నాత్మన విద్యా

పంకముఁ బోగడిగిన యక

లంకాత్ముఁడు పొందు మోక్ష ? లక్ష్మీక వత్సా.

౨౪౪

తా. ఎవడు శివయోగ జ్ఞానామృతమున, ఆత్మకల యవిద్యా పంకమును గడ్డి
జేయునో, అతఁడు మోక్షంబు జెందును.

వ అని యివ్వధంబున.

౨౪౫

తా. ఈప్రకారముగ.

ఉ. శ్రీగురుఁ డాన తిచ్చుటయు ? శిష్యుండ శేష రహస్యయోగ శా
స్త్రాగమ నిర్ణయార్థ విదు ? యై చెలువొందె నపారచిత్సుఖా
సాగర మగ్న మానసల ? సన్నిహయోగ విచిత్ర సౌఖ్య సం
జ్ఞాగ వినోద మోద పరి ? పూర్ణకళాసము దీర్ఘమూర్తియై. ౨౪౬

తా. గురు వుపదేశించిన విధమున శిష్యుండు తెలిసి కొని యోగశాస్త్ర రహస్యముల గుర్తిగా చిదానందరస నిమగ్నుడై శివయోగియై ముక్తి నొందెను.

క. కావున సద్గురు వరపద
సేవా నిరతులకు గలుగు | చిన్మయలీలం
గేవల నిత్యానందము
జీవన్ముక్తి క్రదైక | శివయోగమునక.

౨౪౭

తా. కాననెవరు గురుపాదపద్మ సేవానిరతులై మెలంగుదురో, వారికి జీవన్ముక్తి నొసంగు శివయోగమున నిత్యానందము ప్రాప్తించును.

క. శివయోగ పరాయణులై
ప్రవిమల చారిత్రులైన | భవ్యాత్మలకుఁ
వివిధై శ్వర్య ప్రదుఁడా
శివుఁడు వెనఁబ్ర సన్నుఁడౌట | సిద్ధంగుగదా.

౨౪౮

తా. ఎవరు శివయోగ మలవాసక్తులౌ ఎవరు సచ్చాత్ములౌ వారి కందఱికి శివుండు ప్రసన్నుడై యైశ్వర్యంబు లొసంగును.

క. శివయోగము బోలంగా
భువినే కృత్యములు లేవు | బుధులట్లగుటక
శివయోగా భ్యాసముచే
యవలయు సద్గురు కృపా | సమష్టితు లగుచుక.

౨౪౯

తా. భూమియందు శివయోగముతోఁ దుల్యమగునది మరొకటి లేదు. కావునగు రుక్మపా పాత్రులై శివయోగ మభ్యసించ వలయును.

————— | యోగ విచారము | —————

వ. అట్టి యోగాభ్యాస క్రమం బెట్టిదనిన యోగంబు న్నాల్గు విధంబులై మంత్ర లయ హఠరాజ యోగంబులనం బరంగుఁ దత్ప్రకారంబు సర్వంబును బూర్వంబున శివప్రబోధిత సిద్ధ ముపేంద్రసముదీరితంబై యొప్పుచుండు.

తా. ఆయోగ విధానం తెట్టులన. యోగంబులు మంత్ర యోగమని- లయయో

గమని. హతయోగమని. రాజయోగమని నాలుగు విధములు. తద్విధాన మంతయుఁబూ
ర్వకాలంబున శివుండు సిద్ధులకు వచించె. దానిని వచించెద.

ఆ. వ. ప్రణవమైన సత్ శ ర ద్వయంబైన ష
డక్షరంబయైన శ సత్ రాష్ట్ర
కంబయైన మోక్ష శ గరిమకై సతతంబు
మదిజపించు సతతఁడు శ మంత్రయోగి.

౨౧౧

తా ఒక్క ప్రణవము గాని, ఋషిక్షరముల మంత్రమును గాని, షడక్షరీయహారము
త్రముగాని, అష్టాక్షరీ మంత్రమును. గాని మోక్ష మనకై యుపాధు జపిం చునో, వాడు
మంత్రయోగి అన బడును. ఇదియే మనుయోగము.

మ. ఎనయన్వాయు మనోముతంబుగ నిజ ధ్యేయ స్థలంబందునై
ననుగా దేలి ననాహతాహ్వయ మహా ధాదంబు నందైన నె
వ్వని చిత్తంబు ప్రపంచ నిర్తన మొగింక వర్తించి లీనంబగు
వినుతింపక లయయోగి యాతఁడు గదా విశ్వోభరామండలిక.

తా. ఎవడు తనచిత్తమును ప్రపంచవ్యాపారము నుండిఁవదలించి, అనాహత మహా
హదంబు నందుగాని తానుభ్యానింపఁ దలచిన స్థలంబు నందుగాని వాయు మనోముతం
బుగా నిల్పిలీనము చేయునో, ఆతఁడులయ యోగి అనబడును. ఇదియే లయయోగము.

సీ. అస్తాంగ మార్గము ధి సందువాసన బంధ
కిరణ ముద్రాభ్యాస విరతి నైన
గేవల కుంభక క్రియనైన వాయువు
వశిమగు చుండు నె న్నవికి సతతఁడు
హతయోగి యనఁదగు సటలక్ష్యములు మూట
బ్రహ్మ సాక్షాత్కార భరితుడైన
యుజ్జ్వలాత్మఁడు రాజ యోగియకా మోక్షియు
జ్ఞానము నందైన మానసంబు

తే. గీ. వృత్తి రహితమై యుండు నే శ యుత్తమునకు
నాతఁడును రాజయోగిజ్ఞ శ పునఁగ వెలయు

నుత్తరోత్తర వైశిష్ట్యో మౌలయ నేపుకు
యోగములు నాలుగై యుండు రో నోలిన్లు.

౨౫౩

తా. ఆసన బంధకరణ ముద్రాభ్యాస ములచే గాని, కేవల కుంభక మాగ్ధమనగా ని, ఎవనికి వాయువు స్వాధీనమగు చుండునో, వాడు హతయోగి యనబడును. లక్ష్య శ్రమము నందును నెవనికి బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము గలుగుచుండునో, ఆతడు రాజయోగి జ్ఞానము నందును నెవనిమానసును వృత్తి రహితము-ఆచారాజలింపక తదేక నిష్ఠతో నుండునో ఆతడు రాజ యోగజ్ఞుడననబడును. ఈయోగముల శాన్తింతిలో మంత్రయోగముకన్న లయయోగము, లయయోగము కన్న హతయోగమును- హత యోగము కన్న రాజయోగమును శ్రేష్ఠములు.

* రాజయోగ మహిమ. *

వ. చతుర్విధ యోగంబుల యందును ముఖ్యంబగు రాజయోగం బా
క్కటియు నుత్తమోత్తమంబు.

౨౫౪

తా. అన్నిటిలో రాజయోగముత్త మోత్తమముగఁ జేర్చొన బడినది.

సీ. అతిరహస్యంబైన యీ రాజ యోగంబు

మూఁడు విధంబులై యెఱుదట సాంఖ్య

మునుమఱి తారకం యిందు నమ నస్కంబు

ననఁబెంపు మిగులునై యెఱుదలైన

నిజతత్వ మెఱుంగంగ నేర్చిన సాంఖ్యయో

గంబగునది తారక యింబనంగ

బాహ్యముద్రాజ్ఞాన యీ భావమంతర్ముద్ర

నెఱుఁగుట యమనస్కంబు యిద్దమహిమ

తే. గీ. సాంఖ్య యోగంబు కంటె శ్రేయస్థంబుతార

కంబు తారక యోగంబు కంటె బ్రవర

మగుచు నమనస్క మొప్పురు నంతకంటె

బరమ మెందును లేదందు యీ బ్రహ్మవినులు.

౨౫౫

తా. ఈ రాజయోగము సాంఖ్యము- తారకము- అమనస్కము- అనిమాకు విధ

ముఖ. ఇహవర్తిమైదు తత్వముల దెలిసికొనుట సాంఖ్య యోగమును- బౌద్ధ్యముబ్రాహ్మ సముత్తారకమనియు- అంశద్వంద్ర యను వస్య-మనియు దెలిసికొన వలయును. సాంఖ్య ము కంటె తారకమును- తారకముకంటె నమనస్క-మును శ్రేష్ఠము. దానికంటె సత్తమ మైనదిలేదని బ్రహ్మ వేత్తలందురు.

ఆ. వె. ఎల్లయోగములకు | నిదియ రాజగుటను

రాజయోగ మనఁగ | రమణ మెరియు

రాజయోగ మనఁగ | రాజత శివయోగ

మనఁగ భేదమిచ్చు | కై నలేదు.

౨౧౬

తా. సమస్త యోగములకునిది రాజగుటచే దీనికి రాజయోగ మనిపేరు. శివయోగమున కును- రాజయోగమున కును భేదమేమియులేదు.

క. ఇటఁగఱకుల పట్టె వా

కృటుతం బ్రసరించుటేమి | ఫలమది సిద్ధి

చుటగాదు యోగమితి దు

ర్ఘటమనికాకెవ్వరై నఁ | గడఁగక యుండే!

౨౧౭

తా. ధంకానా దమువోలె వాకృటుత్వమున సంభాషించుట యోగంబుకాదు. యోగమున కది ఫలంబుగాదు. అత్యంతకష్టమని ప్రయత్నింపక యుండఁగూడదు.

క. ఐనను యోగము తెగువుకు

రానోపని పానికద్ది | రాయన్నట్లై

గానియని పూనిసలిపెడి

యానరునకుఁ గొంగు పసిఁడి | యట్టిది తలఁడఁ.

౨౧౮

తా. యోగమనిన తలనొప్పిగల జారికది పాపాణమువలె నుండును. దానినిక్రమము గ నభ్యసించు వానికి నదికొంగు బుగారము వంటిది.

వ. గావున.

౨౧౯

తా. కాట్టి.

క. శివభక్తి రతని సుజనులు

శివయోగా భ్యాస మెప్పుడు | జేయంగ దగుఁ

శివకర సహజా నాదము

శివయోగ పరాయణులకు † సిద్ధిచువెనక.

౨౬౦

తా. శివభక్తిగలిగి సత్పురుషులు శివయోగా భ్యాసమును జేయ వలయును. అట్టి వారికి సహజానందము వెంటనే ప్రాప్తిండును.

న. మఱియు శివయోగంగైదు విధములై యుండు నెట్లనిన. శివజ్ఞానాబును శివభ్యాసంబును శివభక్తియు, శివవ్రతంబును, శివలింగార్చనము నని చెప్పం జరుగవ. అట్లు గావునఁ దదీయ నిష్ఠాపరులను శివ యోగీంద్రులనం బరఁగును రట్టి పంచవిధ శివయోగపూర్వకంబుగా జతుర్విధ యోగా భ్యాసంబులు సేయు మహాత్ములు నిరంతరంబును నిరుపమాభ్యంతిక సుఖాను భవంబునఁ బరమానందంబునం బొందుచు గ్రమంబున నణి మాద్యక్షి లైశ్వర్య సౌఖ్యములై భవముక్తులును జీవన్ముక్తులునై సకలలోక పూజ్యులునై యథేచ్ఛార్థగతిం జరించిన మీఁదఁ బరశివసాయుజ్య సాప్రాప్తులగుచు యునరా వృత్తిరహితులై యుడుదు గట్లగుటం జేసి సర్వ ప్రయత్నంబులను యోగాభ్యాసంబు కర్తవ్యంబు. ౨౬౧

తా. ఇంతియ గాక శివయోగము— శివజ్ఞానమని— శివభ్యాసమని, శివభక్తియని, శివవ్రతమని, శివలింగార్చన మని యైదు విధములు, కావున వీనియందు నిష్ఠ గలవారందఱు శివయోగు లనంబడుదురు. ఈయందు విధములగు శివయోగములు మొదట నొనరించుచు— శాల్గురు యోగములు నభ్యసించు వారు మహాను భావులు. వారు, క్రమంబున పరమానందము నొందుచు— అపై శివభ్యాసము గలిగి జీవన్ముక్తులై సర్వ జనులచేఁ బూజింపఁ బడుచు నంతంబునఁ బరశివ సాయుజ్యంబు నొందు దురు. కావున నన్నిటికి మూలంబు యోగంబుగాన, తదభ్యాస మావశ్యకంబు.

క. యోగము వలనను జ్ఞానము

వేగము జనియించు జ్ఞాన † విభవము వలనక

యోగంబు సంభవించును

యోగ జ్ఞానములకేల † యొందొంటికిలక.

౨౬౨

తా. యోగమున జ్ఞానము— జ్ఞానమున యోగము జనించును. ఈరెండఁను లభించిన

మరొకదానితోఁ జ్రయోజనమేమి?

క. ఆరెండును సిద్ధించుట

తై రక్షింపంగ వలయు ♦ నంగమ్ము వినే

కారూఢ జనులు తను వా

ధారంబు గదా సమస్త ♦ ధర్మంబు లకుఁ.

౨౬౩

తా. “శరీర మాద్యంఖలు ధర్మసాధన” మృని సర్వధర్మములు సాధించుటకు శరీర ము మూల కారణము గదా? కావున నీశరీర మును యోగజ్ఞానముల సిద్ధితై రక్షింప వలయును.

క. నిలుచుశరీరముప్రాణా

నిల మధ్యంతరము నందు? నిశ్చంచలమై

నిలిచినమఱియే వెరవున

నిలువదు దేవతలకైన ? నిశ్చయమిదియ౯.

౨౬౪

తా. ప్రాణవాయును నిలిపినచో శరీరము నిలుచును, కాని దేవతలకైన మరొక విధంబున నిలుపకకర్మము గాదు.

ఉ. ఇమ్మహి నల్ల నేలుచున ? హీనపరాక్రమ లీలనిష్ట పా

ఖ్యమ్ములనొందుచుండుచును ? జాధిపవద్యులకైనఁ బ్రాప్తకా

లమ్మునఁ బ్రాణవాయువుదొ ? లంగిననంగమునిల్వదట్ల స

ర్వమ్మును నప్రయోజనము ? వారికిఁ బ్రాణము లేనిపిమ్మటఁ

తా. చక్రపట్టై చతుస్సముద్ర కేష్ఠిత భూమండలమును బరిపాలించు రాజాధి-
రాజులకైనను మరణకాలము ప్రాప్తించి నపుడు ప్రాణములు పోయినవెంటనే శరీరము నిలువదు. కానప్రాణము లేనిసర్వవార సకలము నిర్ధకము.

తే. గీ. ఎంతవిశ్రాంతిగల్గిన ? నెంతవారి

౨౬౫

కైనప్రాణంబుకాలావ ? సానవేళ

నిలువరాకుండు తెఱిగిమ ? నీషినరులు

తెలియ వలయును ప్రాణంబు ? నిలుపువెరవు.

౨౬౬

తా. ఎంతటి విశ్రాంతియున్న- ఎంతటి వారి కైనను- అవసానవేళఁ బ్రాణంబు ని

లువను గతుక- ప్రాణింబు నిలుపు విధ మును బంది తులుకు- బామ రులును విచారింక పలమును.

క. అనిలంబెందాక నిలుచు

దనువును సందాకజీవి శ తంబును నిధనం

బనఁబడు నదివెడలుతఱిం

బనుపడనల్లటనాయు శ బంధన మొప్పుక.

౨౬౨

తా. ప్రాణము శరీర చుండున్నంత కాలము బ్రతి యన్నాడనితను- అదిపోయినచో మరణించి నాడనియులోపలందురు. కావున ప్రాణవాయుని శోధము మానవ మాత్రుని కవసరము.

క. వాయువుచంచలమైవం

గాయముచంచలతఁబొందు శ గ్రమమారఁగవ

వ్యాయువు నిశ్చలమైనం

గాయము నిశ్చలతఁ బొందు శ గరిమ మెఱయఁగక.

౨౬౩

తా. వాయువుచాంచల్యము నొందిన శరీర చాంచల్యము గలుగును. వాయువు చలనహితమై యుండిన శరీరము తాద చలన రహితమై యుండును.

————* హతయోగప్రభావము *————

ఉ. పాయక ప్రాణ వాయువుల శ పాయము బొందక నుస్థిరంబులొ

గాయమునందు నిర్మలము శ గాఁగఫ నాశనమైన దత్కఁఫం

బీయెడనైన నుండనిర శ వేమియులేక నశిచిపోవునో

హా! యమియోగ్యమైన హత శ యోగమునంగడు నడ్చులంబుగాక.

తా. శరీరము నందుగాని, యేయావదము నొందక ప్రాణ వాయువుండ నేరదు. అటులఁ బ్రాణ వాయువు స్థిరముగా నుండుటకు కఫము వశించు నుపాయముకను గొనవలయును. ఏలయన కఫముహృద యము నందును- కంఠము నందును- ఇది యది యనఁగల? సర్వాంగము నందును వ్యాపించి ఘనీభవించుట చేతనే మానవులు చని పోవుచున్నాడు. కావుననట్టి కఫము వశింపఁ జేసిన ప్రాణములు స్వస్థానములో నుండును. ప్రాణములువిరిచి న జీవాము నిలుచును అట్టి కఫనాశమునకు, ముఖ్యోపాయము యునీంద్ర నీదికమగు హతయోగాభ్యాసమే.

క. అభ్యుదయ హేతువగు యో

గా భ్యాసము చేయవలయు శ నాత్మజయముతో

నభ్యంతరమున వాయువు

లభ్యంబగు నేనియదియ శ యలవడుఁ బేర్చి.

౨౭౦

తా. యోగాభ్యాస మభి వృద్ధికి హేతువు. ఎప్పుడు వాయువును నిలుపు కిక్కిరింపజేసి అప్పుడు గాని యోగము సిద్ధింపదు.

వ. ఆయుష్యాభి వృద్ధికి గారణంబు హత యోగంబయగు నదియునుం గాక.

౨౭౧

తా. ఆయుష్యాభి వృద్ధికి గారణ మిహత యోగమేమని దెలియ వలెను.

ఉ. ఉన్నత రాజయోగ లలి శ తోజ్జ్వల సాధమునెక్క గోరు విద్యన్నత సచ్చర్మితులగు శ వారికి నిచ్చెన వోలె నెంతయుం జెన్నోలయన్ విశిష్టజన శ సేవ్యమునన్ హతయోగ విద్య మున్మున్నరయంబునగా విభవ శ ముల్ దొరకించుటఁ దాహతంబగున్.

తా. రాజయోగ సాధము నెక్క గోరువారికి హతయోగము నిచ్చెన వంటిది. దీని నభ్యసించు వారికి నిదివరలో నున్న సాధ్యంబు నశించు గావున హతంబనిపేర్లు గాంచెను.

ము. హతశూన్యం బయినన్ ఫలించదమలం బా రాజ యోగంబొగిన్ హతయోగంబును రాజయోగ రహితం బా నేనిసిద్ధిపదీ హతరాజంబులు రెండు గూడ సతతా భ్యాసంబు గావించు నిశ్చత సస్సంశయ భవ్యమానసునకున్ సాధ్యంబగున్ సర్వమున్.

తా. హతయోగము లేనిది రాజయోగమును, రాజయోగము లేనిది హతయోగము ను, పరస్పరము సిద్ధింప నేరవు. ఈరెంటిని నభ్యసించు వారికి నిస్సంశయముగ సర్వంబు ను సాధ్యం బగును.

ఉ. కావున రాజయోగ సుఖం గౌరవ మొందుటకై హతంబున ద్భావన నభ్యసించఁదగుఁ బానన కాదె శరీర శుద్ధియున్ దేవతలై నబొందనియు దీర్ఘతరప్రథిత ప్రభావముం గేవల చిన్మయత్వమును శీఘ్రముకల్గుదు నుండుయోగికి. ౨౭౨

తా. కాబట్టి రాజయోగ సౌఖ్యమొందుటకు పాఠయోగా భ్యాస వన సము-
ద్దీనివలననే యోగీశ్వరులు మహాప్రభావమును- చిన్మయత్వమును- శీఘ్రముగా నొందుదురు.

వ. హఠయోగ ప్రభావంబునఁ గదా శ్రీయూది నాథమత్స్యేంద్రగో-
రక్షాది మహాసిద్ధ పరులు కాలదండంబు ఖండించి యఖండ జ్ఞా-
నమండితులై బ్రహ్మాండ భాండంబున నభీష్ట గతిం జరింపు చుండు-
దురు. వెండియు. ౨౭౫

తా. ఈహఠ యోగాభ్యాసముననే యాదినాథ- మత్స్యేంద్ర గోరక్షాదిమహాసిద్ధు-
లు మహాజ్ఞాన సంపన్నులై స్వేచ్ఛగా సంచరించు చుండురు.

సీ. సంసార సంతోష / సంతిస్తులకున స
మానస మాశ్రయ / మఠము హఠము
యోగి జనంబుల / కోలినన్నింటికి
మండితా ధారక / మృదు మఠము
కామాది శత్రు సు / ఘాతంబు బెదరించు
మహితనాదంబు త / మృదుము హఠము
పరమ సాధకుల క / పార సౌఖ్యంబులు
సమకొల్పు నెడల ని / శ్వరము హఠము

తే. గీ. చంద్ర సూర్యాగ్ని సంగమ / స్థల నిబద్ధ
గంధర్వహ విస్ఫురి ద్వహ్ని / ఘనశృంగార
కీర్ణ నిర్మలాంత స్పృధా / కిరణ విగళ
ది మృతి ధారానిపాత స / ధృతుము హఠము. ౨౭౬

తా. ఈహఠయోగము సంసారము నెడల నుండినచ్చిన వారికిఁజల్లనినీడనొనగు
మఠము నంటిది. యోగుల పాలిటికిది యాధారము. కామాదిశత్రువుల భయపెట్టుటకునిది
భేరినాదమువంటిది. తననుసాధించిన వారికంత సౌఖ్యములొసంగునది. చంద్రసూర్యాగ్ని
మండముల చెంగట దహరాకాశంబున మహాజ్యోతిమై మొంగు వహ్నిశిఖ యొక్క-లో-
ని యచ్చతకిరణ ముల నుండి వెడలిన సుధాధారలు పడునట్టి ఘటమునంటిది సుమా! ఈ
హఠయోగము.

వ. మంత్రలయ హతరాజ యోగంబులోన మంత్ర యోగంబు మంబడి యనుష్ఠించు వాడును సధ మాత్ముడ నంబడు. లయయోగంబునుధ్యయించునది మధ్యమ సత్త్వం డనుష్ఠించు. హతయోగంబుత్తమంబడి యాచరించు వాడుత్తముఁ డనంబడు, నిట్టి హతయోగంబునంగాని యత్యుత్తమ రాజయోగంబునులభంబుగాను, గావున, వేదశాస్త్రార్థ పూజాతయు నిర్మలపూజాన వైరాగ్య మానసుడును బ్రహ్మచైర్య సంపన్నుండును నగు మానవుడు హతయోగా భ్యాసంబున కధికారియగు డదను సంధాన మార్గం బెట్టి దనిన.

౨౭౭

తా. నామగు యోగములలో మంత్రయోగమధమము. అదియాచరించెడి వారు ప్రాథమికులు. లయయోగముచుధ్యమము. దీనిననుసరించెడివారుమధ్యమములు. హతయోగముత్తమము. దీనిని శుత్తము లాచరించుదురు. ఇట్టి హతయోగమున గాని రాజయోగములభింపదుగాన, వేదశాస్త్రములు దెలిసికొని. మనోవైరాగ్యము గలిగియుండై హతయోగా భ్యాసమునకును పుకమించ వలెను.

క. శివయోగము సాధకునకు

నవశ్యమును సాధ్యమగు గాన సాధనమం

త్ర విరళగతి హతయోగము

రవిశశి సంఘటన మది విరాజిత మహిమకా.

౨౭౮

తా. సాధనమంత్రముల శివయోగము సాధకునకు సిద్ధింపును. హతయోగమునూ ర్యచంద్ర సంఘటనమునగాని గలంగదు.

క. ఆది హకార తకారము

లాదివవతి చంద్ర సంజ్ఞ లగుఁ దద్యోగ

శ్రీహారకొనిన హతంబగు

నాదట నిరునాలుగయ్యె నయ్యంగ ములుకా.

౨౭౯

తా. హకార తకారములునూర్యచంద్రులకు సంజ్ఞలు. ఆరెండును గలిపినహతమక్షంబును. అనంతర మీరెండ వయములును నిరునది నాలుగయ్యెను.

—* ఆస్త్రాగ విచారము *

ప. ఆస్త్రాగంబుల యందు బాహ్యంబులు నాలుగును, సభ్యతరం
బులు నాలుగును నై యుండును. ౨౮౦

తా. ఎనిమిది యంగ ములలో నాలుగు బాహ్యములనియు నాలుగు ఆభ్యంతర
ములనియు వచింపఁ బడెను.

క. యమనియ మాసనములు బ్రా
ణ మారుతౌ యామము నునఁ సంగా బాహ్యం
గములగు బ్రత్యాహృతి ధ్యా
నము ధారిణయట సమాధిఁ నానాంతరముల్. ౨౮౧

తా. యమము- నియమము- ఆసనము ప్రాణాయామము ఆమనాల్గు బాహ్యం
గములు. ప్రత్యాహార ధ్యానధారణ సహా గులు నాలుగును ఆభ్యంతరములు.

ఆ వె. యమము మొదలుగా మఁ హాశ్మ్య లస్త్రాగ యో
గముల శీఘ్రసి బ్రూజఁ యమరఁ జేసి
సకల సిద్ధులును నిఁ జంబుగా బొందును
భవ విముక్తులగుదుఁ ర విరళముగ. ౨౮౨

తా. మహాత్ములే యస్త్రాగ యోగముల శీఘ్ర బ్రూజించి సర్వ సిద్ధుల నొంది సు
సారము నుండి తరింతురు.

క. వినుతాస్త్రాగ విధానం
బున సంతోష పద్మనిలయఁ మునయంద శివా
ర్చనఁ జేసినఁ గాక కలనె
యనూన భద్రమ్ము లిందుఁ నందును నెపుడున్. ౨౮౩

తా. హత్పుండ రీకంబున స్త్రాగ విధానమున శివపూజఁ చేసిన గాని యైహికా
ముష్టికభోగముల మానవులు పొంద నేరరు.

ఆశ్వాసాంతము

మ. రశిజహ్ను ప్రభవ ప్రసిద్ధతటి నీ శ్ర రంగ ప్రదేశోరువై
భవభాత్రీ జలవహ్ని వాయుగగన శ్ర ప్రవృత్త వర్ణస్థలీ
నివసత్వావక మండలాగ్ర నిలయ శ్ర స్నిగ్ధార్క మధ్యస్థితైం
దవ బింబస్ఫురదాత్మ లింగసతతః ధ్యానావ ధానాత్మకా. ౨౮౮

తా. కాలిందీ జహ్నువీ నదీమ తల్లి కలతే వ్యాప్తమై పృథ్వీ పస్తేతో వా
య్వాకాశ వృత్తమగువర్ణప్రదేశములందున్న నూర్యచక్రాన్ని మండలములయందు ప్రతి
బింబించు నాత్మ లింగ ధ్యానము నందునిశ్చల చిత్తముగలవాడ౯.

క. ఆధారాదిక మట్కమ

లాధార నితాంత సుఖ క శ్ర రాంతర్నాడీ

శోధక మరున్నిరోధ మ

హఠారం ధర్యనిరుప శ్ర మాద్భుత చర్యా.

౨౮౯

తా. ఆధారాది మట్కమ లంబుల నమంబముగ గలిగినిత్యంబు సుఖంబు లాసం
గి లోనినాడులను పరిశోధించి వారసువుల నిరోధించుట యందు నిరు పమాన సామర్థ్య
ము గలవాడ౯.

మాలిన్సీ.

అతులిత సువి చాతా శ్ర వ్యాప్తమాయా విచారా

హతషడరి వికారా శ్ర హఠకాక్షీంద్రీ ధీరా

శ్రితజల ధిగభీరా శ్ర శిష్యచేతో విహారా

సితభసిత శరీరా శ్ర సేవితా హీశహారా.

౨౯౦

తా. అనుపమానమైన జ్ఞాన విచారముగలవాడ౯! మాయాతీతుడ౯! అరిషడ్వ్యర్థము
ను జయించిన కుహీను భావుడ౯! సాగరముబోలు గ్రాంభీర్యమును మేరువుబోలు ధైర్య
మును గలవాడ౯! శిష్యుని మనంబున విహరించు వాడ౯! భస్మలీన్త శరీరుడవై యీశ్వరు
ని సేవించు పవత్యా నూకనార ధ్యా! [స్వీకరింపుము]

గద్య

ఇది శ్రీగురు చెన్ననదాశివ యోగీంద్ర పదార వింద మధుక రా
యమాన నిరంతర శిష్యభక్తి సమాఖాన కొలనియాది మూల
నామాత్యపుత్ర యన్యస్తుతి పరాజ్ఞుఖ శివస్తుతిసుముఖ
కవిజన మిత్ర సరస కవిత్వ విరచిత ప్రభావ గ
ణపతి దేవ ప్రణీతం బైన శ్రీశివ యో
గ సారమునం దుత్తర భాగంబున
ద్వితీయాశ్వాసము
స మా ప్త ము.

